ಉಪನ್ಯಾಸ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ

೧೪

ವಿಚಾರವಾದ

ಗೌರೀಶ ಕಾಯ್ಕಿಣಿ

ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ

ಧಾರವಾಡ

ಜನವರಿ, ೧೯೬೧

ಉಪನ್ಯಾಸ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ

೧೪

ವಿಚಾರವಾದ

ಗೌರೀಶ ಕಾಯ್ಕಿಣಿ

ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ

ಧಾರವಾಡ

ಜನವರಿ, ೧೯೭೧

ಪ್ರಕಾಶಕರು :
ಎಸ್. ಎಸ್. ಒಡೆಯರ, ಎಂ.ಎ.,ಎಲ್ಎಲ್.ಬಿ.
ರಜಿಸ್ಟ್ರಾರ್,
ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಧಾರವಾಡ

ಪ್ರಥಮ ಮುದ್ರಣ, ಸಪ್ಟಂಬರ ೧೯೫೮ : ೨,೦೦೦ ಪ್ರತಿಗಳ
ದ್ವಿತೀಯ ಮುದ್ರಣ, ಎಪ್ರಿಲ್ ೧೯೬೫ : ೨,೦೦೦ ಪ್ರತಿಗಳ
ತೃತೀಯ ಮುದ್ರಣ, ಜನವರಿ ೧೯೭೧ : ೫,೦೦೦ ಪ್ರತಿಗಳ

© ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಧಾರವಾಡ

ಬೆಲೆ: ೨೫ ಪೈಸೆ

ಮುದ್ರಕರು:
ಬಿ. ಎಸ್. ಸಾಧನಿ,
ಶಿವಶಂಕರ ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ ಹೌಸ್, ಧಾರವಾಡ

ಮಾಲೆಯ ಮುನ್ನುಡಿ

(ದ್ವಿತೀಯ ಮುದ್ರಣ)

ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯವು ತನ್ನ ವ್ಯಾಸಂಗ ವಿಸ್ತರಣ
ಹಾಗೂ ಪ್ರಕಟನ ಶಾಖೆಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಕೈಕೊಂಡು
ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ ಜ್ಞಾನಪ್ರಸಾರದ ಯೋಜನೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ 'ಉಪ
ನ್ಯಾಸ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ' ಅತ್ಯಂತ ಮುಖ್ಯವೂ, ಜನಪ್ರಿಯವೂ
ಆಗಿರುವದು ಹೆಮ್ಮೆಯ ಮಾತಾಗಿದೆ. ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ
ಆಡಳಿತದ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿರುವ ಎಂಟು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಉಪನ್ಯಾಸ
ಶಿಬಿರಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಲಾಗುತ್ತಿದ್ದು, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ
ಮತ್ತು ಇದಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಕಾಲೇಜುಗಳ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು
ಸಾಹಿತ್ಯ, ವಿಜ್ಞಾನ, ಸಾಮಾಜಿಕಶಾಸ್ತ್ರ ಮೊದಲಾದ ಶಾಖೆ
ಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಂಡು,
ಶಾಸ್ತ್ರಸಮ್ಮತವಾದ ಸರಣಿಯಲ್ಲಿ, ಜನಸಾಮಾನ್ಯಕ್ಕೆ ತಿಳಿ
ಯುವ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಶಿಬಿರಗಳಲ್ಲಿ ಉಪನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು
ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಜ್ಞಾನಭಂಡಾರದ ಅಲ್ಪಾಂಶ
ವನ್ನಾದರೂ ಮಹಾಜನರ ಮನೆಬಾಗಿಲಿಗೆ ಒಯ್ದು ಮುಟ್ಟಿಸ

ಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿದ ಈ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ನಿರೀಕ್ಷೆಗೆ ಮೀರಿದ ಮೆಚ್ಚಿಕೆಯೂ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವೂ ದೊರೆಯುತ್ತಿವೆ. ಜನರು ತಾವಾಗಿಯೇ ಮುಂದೆ ಬಂದು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಊರು ಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಉಪನ್ಯಾಸಮಾಲೆಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಲು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾ ಲಯಕ್ಕೆ ಬರೆದು ಬಿನ್ನವಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವದು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಸಂತೋಷದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ.

ಉಪನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಕೊಡಿಸಿದಷ್ಟಕ್ಕೆ ತೃಪ್ತಿಗೊಳ್ಳದೆ ಇವು ಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನಾದರೂ ಗ್ರಂಥರೂಪದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಿಸಿ, ಸುಲಭ ವಾದ ಬೆಲೆಗೆ ಪ್ರಕಟಿಸಿ ಕನ್ನಡ ಜನದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಹರಡಬೇಕೆಂಬ ಯೋಜನೆ ಈಗ ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿಯೇ ಈ 'ಉಪನ್ಯಾಸ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ'ಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಮೂರ್ತಗೊಂಡು ಮುನ್ನಡೆದಿದೆ. ಈ ಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಇದುವರೆಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಹಲವಾರು ಪುಸ್ತಕಗಳು ಪ್ರಕಟ ವಾಗಿವೆ. ಅಲ್ಪಾವಧಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಸಾವಿರಾರು ಪ್ರತಿ ಗಳು ಮಾರಾಟಗೊಂಡಿವೆ. ಕೆಲವು ಪುಸ್ತಕಗಳು ಮೂರನೆಯ- ನಾಲ್ಕನೆಯ ಆವೃತ್ತಿಯನ್ನೂ ಕಾಣುತ್ತಿರುವದು ಮಾಲೆಯ ಉಪಯುಕ್ತತೆಗೂ, ಜನಪ್ರಿಯತೆಗೂ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ.

ನಮ್ಮ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗೆ ಮನ್ನಣೆ ಕೊಟ್ಟು, ಉಪನ್ಯಾಸಕರು ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಬರೆದುಕೊಡುತ್ತಿರುವದು ಶ್ಲಾಘ್ಯವಾದ ವಿಷಯ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಲೇಖಕ ಮಹಾಶಯರಿಗೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ವಂದನೆಗಳನ್ನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತೇನೆ. ವಿಶ್ವ ವಿದ್ಯಾಲಯ ಧನಸಹಾಯ ಆಯೋಗದವರು ನಮ್ಮ ಈ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಉಪನ್ಯಾಸ ಶಿಬಿರಗಳಿಗೂ,

ಈ ಪುಸ್ತಿಕೆಗಳ ಪ್ರಕಟನೆಗೂ ಧನಸಹಾಯವೀಯುತ್ತಿದ್ದ ವರಿಗೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯವು ತನ್ನ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಈ ಕಿರುಹೊತ್ತಿಗೆಗಳ ಪ್ರಸಾರ ಸೂರ್ವಡಿಗೊಂಡು ತನ್ಮೂಲಕ ನಮ್ಮ ಜನತೆಯ ಜ್ಞಾನಾಸಕ್ತಿ ಪುಷ್ಟಿಗೊಳ್ಳಲೆಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ.

ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ
ಧಾರವಾಡ
೧-೪-೧೯೬೫

ಡಿ. ಸಿ. ಪಾವಟೆ
ಉಪಕುಲಪತಿ

ಅರಿಕೆ

ನಾನು ತಿಳಿದವುಟ್ಟಿಗೆ ಹೊಸಗನ್ನಡ ಪ್ರಜ್ಞಾಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಈ ವಿಷಯದ ಈ ಬಗೆಯ ವಿನ್ಯಾಸ ಹೊಸತೇನೊ. ಅದ ಕ್ಕಾಗಿಯೆ ನನ್ನ ಕವಿಮಿತ್ರ ಶ್ರೀ ಕಣವಿಯವರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾ ಲಯದ ವ್ಯಾಸಂಗವಿಸ್ತರಣ ಉಪನ್ಯಾಸಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಕುರಿತು ಒಂದು ಹೂವನ್ನೊ ಹರಳನ್ನೊ ಪೋಣಿಸಲು ಕೇಳಿ ದಾಗ ನಾನು ಧನ್ಯತೆಯಿಂದ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡೆ– ಆದರೆ ಧೈರ್ಯ ದಿಂದ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ಆದರೂ ನನಗೆ ಒಂದು ರೀತಿ ಹುರುಪು. ಹೇಗೂ ಇಂಥ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದುದು ನಾನೇ ಮೊದಲು. ಆದ್ದರಿಂದ ಪೂರ್ವಿಕರೊಂದಿಗೆ ತುಲನೆಯ ಭಯವಿಲ್ಲ– ಎಂದು. ಆದರೆ ಮುಂದೆ ಇದನ್ನೆ ಬರೆದುಕೊಡಲು ಅವರು ತಮ್ಮ ಇನಿದನಿಯಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದರು. ಆಗ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಧನ್ಯತೆ ಕರಗಿ ಹೋಗಿ ದೈನ್ಯಭಾವವೇ ಉಳಿ-ಯಿತು! ಉಸಿರಾಗಿ ಆಡಿ ಹೋದ ಮಾತು ಮಸಿಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಸುವ ಸಾಹಸ–ಅದೂ ಇಂಥ ಒಂದು ಆಹ್ವಾನಾತ್ಮಕವೂ ಪ್ರಚೋದಕವೂ ಆದ ಪ್ರಸ್ತಾಪದಲ್ಲಿ! ಆದರೂ ಇದೂ ಒಂದು ಸಂಧಿಯೆಂದು ಹೆರವರು ಹಿಂಜರಿಯಬಹುದಾದಲ್ಲಿ ನಾನು

ದುಡುಕಿದ್ದೇನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವೆಷ್ಟು ವ್ಯರ್ಥವೆಷ್ಟು – ಓದುಗರೇ ವಿಮರ್ಶಿಸಬೇಕು. ಯಾವ ಪಾರಿಭಾಷಿಕ ತೊಡಕು ಇಲ್ಲದೇ ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿನ ಓದು ಕಲಿತ ಕನ್ನಡ ಜಾಣರಿಗೆಲ್ಲ ಬೋಧವಾಗುವಂತೆ ನಾನು ಈ ವಿಷಯ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದೇನೆ. ವಾಚಕರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪೂರ್ವ ಸಿದ್ಧತೆಯನ್ನೂ ಗ್ರಹಿತವಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಈ ಯತ್ನ ಯಾತನೆಯೆನಿಸಿದರೆ ಕೇವಲ ನನ್ನ ಪರಿಮಿತಿಯ ದೋಷ.

ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಜೀವದ ವಿಕಾಸ ಇಂದು ಮನೋಮಯದಿಂದ ವಿಜ್ಞಾನಮಯ ಕೋಶಕ್ಕೆ ಏರುತ್ತಿದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಶಃ ಕವಿ, ಕಲಾವಿದ, ಅನುಭಾವಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಗಳಲ್ಲಿ ಅದು ಆನಂದಮಯವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಮಾನವನ ಮೋಕ್ಷ ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿಯೇ ಆಗಬೇಕು. ಅಂದರೇನೇ ಉತ್ಕ್ರಾಂತಿಯೆಂಬ ಮಹಾಯಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯಕುಲಕ್ಕೆ ನಿಜವಾದ ನಿಃಶ್ರೇಯಸ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸಾಗಲು ವಿಚಾರವಾದ ಒಂದೇ ಕೈದೀಪ, ಅನುಗೋಲು, ದಾರಿಯ ಬುತ್ತಿ. ಆನಂದದ ರಸಾನುಭೂತಿಗೆ ತಾಟಸ್ಥ್ಯ ಅವಶ್ಯ ಸಂಕೇತ. ಆ ತಾಟಸ್ಥ್ಯ ಕೇವಲ ಬೌದ್ಧಿಕ ಪರಿಪಾಕದಿಂದಲೇ ಸಾಧ್ಯ. ಅದಕ್ಕೆ ವಿಚಾರವಾದದ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕ ವ್ಯವಸಾಯವೇ ಸಾಧನ. ಈ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡ ಜನ – ಅದೂ ಕಲಿತು ಬಲ್ಲವರಾದ ಕಲಿಯಬಲ್ಲವರಾದ ಜನ – ಮಿಕ್ಕ ಪ್ರಾಂತಗಳ ಮಾನದಲ್ಲಿ ತುಸು ಹಿಂದೆಯೇ ಬಿದ್ದಂತಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯಾಯೋಗ್ಯ ಕಾರಣಗಳು ಹಿಂದೆ ಏನೇ ಇದ್ದಿರಲಿ, ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಮುಂದಾಗಿ

ಆಗತಕ್ಕ ವಿಚಾರಕ್ರಾಂತಿಗೆ ಈ ವಿಚಾರವಾದದ ಸಂಕಲ್ಪವಲ್ಲದೆ "ನಾನ್ಯಃ ಪಂಥಾಃ ವಿದ್ಯತೇ ಅಯನಾಯ". ಇದೊಂದೆ ನಂಬಿಗೆ ನನ್ನೀ ದುಡುಕಿಗೂ ದುಡಿಮೆಗೂ ಪ್ರೇರಣೆ.

ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯವು ಆರಂಭಿಸಿದ ಈ "ವ್ಯಾಸಂಗ ವಿಸ್ತರಣೋಪನ್ಯಾಸಮಾಲೆ" ಒಂದು ಸಾರ್ಥಕವಾದ ಉಪಕ್ರಮ. ಜನತೆಯ ಜ್ಞಾನಪಿಪಾಸೆ ಆರಲಿಕ್ಕೆ ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟ ಈ ಅರವಟ್ಟಿಗೆ ವಿದ್ಯಾಲಯುವನ್ನು ವಿಶ್ವತೋಮುಖವಾಗಿ ಮಾಡುವ ಒಂದೇ ಹಾದಿ. ಆ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನು ನಡೆಯಲಿಕ್ಕೆ ನನಗೂ ಒಂದು ಅವಕಾಶ ಒದಗಿಸಿ ಕೊಟ್ಟದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯುಕ್ಕೂ, ವ್ಯಾಸಂಗ ವಿಸ್ತರಣೋಪನ್ಯಾಸ ವಿಭಾಗದ ಸಂಚಾಲಕರಿಗೂ ನಾನು ತುಂಬ ಕೃತಜ್ಞ.

೧, ಸಪ್ಟಂಬರ್ ೧೯೫೮
ಗೋಕರ್ಣ

ಗೌರೀಶ ಕಾಯ್ಕಿಣಿ

ಪುನಃ ಪ್ರೂಜೆ

"ವಿಚಾರವಾದ"ದ ಹಿಂದಿನ ಮೂರು ಆವೃತಿಗಳಂತೆ ಈ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಆವೃತಿಯನ್ನೂ ನಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಜೀವಿಗಳೂ ಬುದ್ಧಿವಂತರೂ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಮೆಚ್ಚಿ ಸ್ವಾಗತಿಸುವರಾಗಿ ನನ್ನ ಭರವಸೆ.

ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನು ತನ್ನ ಭಾರತವು "ಜನಕೆ ಬುದ್ಧಿಗುಣ"ವಾಗಲೆಂದು ಹಾರೈಸಿದ್ದನು. ನನ್ನ ಈ ಕಿರಿಹೊತ್ತಿಗೆ ಜನರ ಬುದ್ಧಿ ಗುಣದ ವಿಚಾರವಾಗಿಯೇ ವಾದಿಪ ಕೃತಿ. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನನ್ನ ಈ ಕೃತಿಗೆ ಅದರ ಆಕೃತಿಯ ಮಾನದಲ್ಲಿ ಸ್ವೀಕೃತಿಯು ಕೈತುಂಬ ಕಣ್ತುಂಬ ದೊರೆತಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಈ ಮಾಲೆಯ ಮಾರ್ಮಿಕ ವಾಚಕರಿಗೆ ಅನನ್ಯ ಆಭಾರಿ.

ಆದರೆ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಾತನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಆಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ಈ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಈ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ವಿಸ್ತರಣೋಪನ್ಯಾಸ ಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಪೋಣಿಸಿ ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳು ಸಂದವು. ಅಂದಿನಿಂದ ಇಂದಿನ ವರೆಗೂ ಈ ವಿಷಯದ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಈ ಮಾದರಿಯ ಪುಸ್ತಕವು ಇದೊಂದೇ ಆಗಿ ಉಳಿದದ್ದು ನನ್ನ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಉತ್ತೇಜನೆ ಮತ್ತು ಉದ್ವೇಗಗಳಿಗೆ ಕೂಡಿಯೇ ಕಾರಣವಾಗಿದೆಯೆನ್ನಬೇಕು.

ಒಂದು ಪುಟ್ಟ ಉಪನ್ಯಾಸ—ಒಂದು ನೂರು ಪುಟಗಳೊಳಗೇ ಅಚ್ಚಾಗಿ ಮುಗಿದದ್ದು,—ವಿಚಾರವಾದದ, ಬುದ್ಧಿಪ್ರಾಮಾಣ್ಯದ ಅಗತ್ಯ, ಮಹತ್ವ, ಇತಿಹಾಸ, ಲಕ್ಷ್ಯ-ಲಕ್ಷಣ, ಪರಮತೆ-ಪರಿಮಿತಿ, ಮುಂತಾದವುಗಳ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮೀಮಾಂಸೆಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬರೆ ಮೊದಲ ಹೆಜ್ಜೆ. ಮೊದಲ ಹೆಜ್ಜೆಯ

ಸಾರ್ಥಕತೆಯಿರುವದು ಅದರ ಮುಂದಿನ ಹೆಜ್ಜೆಗಳಲ್ಲಿ. ಆ ಹೆಜ್ಜೆಗಳು ಈ ಪುಸ್ತಿಕೆಯ ಮೊದಲ ಆವೃತ್ತಿಯ ನಂತರ ಈ ವರೆಗೂ ನಮ್ಮ ವಿಚಾರ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದದ್ದೂ ಮೂಡಿದ್ದೂ ಕಂಡು ಬಂದಿಲ್ಲ. ಈ ಅಲ್ಪ ಕೃತಿಯ ಆಹ್ವಾನಕ್ಕೋ ಆಕರ್ಷಣಕ್ಕೋ ಇತರ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿದ್ವತ್ತೆ, ವಿಚಕ್ಷಣತೆಗಳ ಅಧಿಕಾರ ಸಂಪನ್ನರು ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಇನ್ನೂ ವಿಶದವಾಗಿ ವಿಶಾಲವಾಗಿ ಗ್ರಂಥಲೇಖನ ಮಾಡಬಹುದೆಂದು ನಾನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡ ನಿರೀಕ್ಷೆ ಇನ್ನೂ ಮರೀಚಿಕೆಯಾಗಿಯೇ ಉಳಿದಿದೆ. ಆತನಕವೂ ಈ ಪುಟ್ಟ ಪುಸ್ತಕವು ಇನ್ನೆಷ್ಟು ಸಲ ಬೆಳಕು ಕಾಣಬೇಕಾಗಿದೆಯೋ! ಬೆಳ್ಳಿ ಮೂಡಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಬೆಳಗಾದಂತೆಯೇ?

ನನ್ನ ಉಪನ್ಯಾಸದ ಈ ಹೊಸ ಆವೃತಿಯನ್ನು ಇಷ್ಟು ಶೀಘ್ರವೆ ಹೊರಡಿಸುತ್ತಿರುವ ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಮತ್ತು ಪ್ರಕಟನ ವ್ಯಾಸಂಗ ವಿಸ್ತರಣ ವಿಭಾಗಕ್ಕೂ, ಅದರ ನಿರ್ದೇಶಕರೂ ಕವಿವರ್ಯರೂ ನನ್ನ ಸನ್ಮಿತ್ರರೂ ಆದ ಶ್ರೀ ಚೆನ್ನವೀರ ಕಣವಿಯವರಿಗೂ ನನ್ನ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು. ಅದೇ ವಿಭಾಗದ ಸಹಾಯಕ ನಿರ್ದೇಶಕ ಶ್ರೀ ಎಸ್. ಬಿ. ನಾಯಕ ಅವರನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿ ಮರೆಯಲಾರೆ.

ಮಕರಸಂಕ್ರಮಣ
ಜನವರಿ, ೧೯೭೧

ಗೌರೀಶ ಕಾಯ್ಕಿಣಿ

ವಿಚಾರವಾದ

೧. ಬುದ್ಧಿವಂತನೋ? ಬುದ್ಧಿವಾದಿಯೋ?

ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುತ್ತಿರುವದು "ಬುದ್ಧಿವಾದ" ಇಲ್ಲವೆ "ವಿಚಾರವಾದ"ದ ಕುರಿತು ಒಂದು ಕಳಕಳಿಯ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ. ಬುದ್ಧಿವಾದದ ಕುರಿತು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ ಬೇಕೇ? ಮನುಷ್ಯನೆಂದಮೇಲೆ ಬುದ್ಧಿ ಇಲ್ಲದೆ ನಡೆಯಬಲ್ಲನೇ? ಅದಕ್ಕಾಗಿ ವಾದವೆಲ್ಲಿ ಬಂತು? ಎಂದೆಲ್ಲ ಅನೇಕ ಬುದ್ಧಿವಂತರು ಪುಂಖಾನುಪುಂಖವಾಗಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಶರಸಂಧಾನವನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು, ನಮ್ಮ ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಲಿಕ್ಕೆ! ಮತ್ತು ಇಂಥ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಲ್ಲಿ ಏನೂ ಹುರುಳು ಇಲ್ಲವೆಂತಲೂ ಅಲ್ಲ. ತತ್ವತಃ ಮನುಷ್ಯ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳ ಪ್ರಾಣಿ. ಆತನ ಬದುಕೆಲ್ಲ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ತಿದ್ದಿ ತಿಳಿಯಾಗತಕ್ಕದ್ದು. ಬಾಳನ್ನು ತಿಳಿಗೊಳಿಸುವ

ಆ ಶಕ್ತಿಯೇ "ತಿಳಿವಳಿಕೆ" "ಜೀವನದ ಸಲುವಳಿಕೆ". ಪಶುಗಳಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸುವ, ಮಾನವನೆಂಬ ರೆಕ್ಕೆ ಪುಚ್ಛವಿಲ್ಲದ ದ್ವಿಪಾದ ಪ್ರಾಣಿಯ ಹೆಗ್ಗಳಿಕೆ, ಸೃಷ್ಟಿಯ ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠ ಜೀವ ವಿಕಾಸವೆಂಬ ಆತನೆ ಅಗ್ಗಳಿಕೆ! ಎಂಥ ದಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯನೂ ತನ್ನ ದಿನ ನಿತ್ಯದ ಬಾಳನ್ನು ತನ್ನ ತಿಳಿವಿನ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿಯೇ ಬದುಕುತ್ತಾನೆ, ಬದುಕಲು ಹೆಣಗುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ! "ನಾನೇನು ಹುಚ್ಚನೋ?" "ನಾನು ಅಷ್ಟು ಮೂರ್ಖನೋ" ಎಂದೆಲ್ಲ ನೊಂದ ಬಿಂಕದಿಂದ ಕೇಳುವ ಎಷ್ಟು ಮೂಢ ರನ್ನು ನಾವು ಕಂಡಿಲ್ಲ? ಅಂದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮಂದಿ ಬುದ್ಧಿಗೆ ತೋಚಿದಂತೆಯೇ ಅಥವಾ ಬುದ್ಧಿಗೆ ತೋಚಿಪ ಯೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಂತೆಯೇ ನಡೆಯುತ್ತಾರೆಂಬುದು ನಿಜ.

ಆದರೆ ಆ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಮಂದಿಯೆಲ್ಲ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಬಾಳುವರೆಂದು ಹೇಳಲು ಬರುವಂತಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ನಾವು ನೆನಪಿಡ ತಕ್ಕ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ **ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವರೆಲ್ಲರೂ ಬುದ್ಧಿವಂತ ರಲ್ಲ; ಬುದ್ಧಿವಂತರೆಲ್ಲರೂ ಬುದ್ಧಿವಾದಿಗಳಲ್ಲ.** ಇದನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಲು ನಾವು ಆಳದ ನೀರಿಗೆ ಇಳಿಯಬೇಕೆಂತಲೂ ಇಲ್ಲ. ಹಗಲೆಲ್ಲ ನಾವು ಬದುಕಿದ ರೀತಿಯನ್ನು ರಾತ್ರಿ ಮಲ ಗುವ ಮುನ್ನ ಹಸೆಯಲ್ಲಿ ಕೂತು ಸಿಧಾನವಾಗಿ ನೆನಪಿಗೆ ತಂದುಕೊಂಡರೆ ನಮಗೆ ಅನಿಸುವದೇನು? "ಸಿಟ್ಟಿನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿ ಕೊಟ್ಟ" ಅಥವಾ "ಕಾಲಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಿದ" ಕೆಲವು ವಿಪರೀತದ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೂ, ಉಳಿದ ನೂರಾರು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ಬುದ್ಧಿಗೆ ಒಪ್ಪುವಂತೆ ಇಲ್ಲವೆ ಬುದ್ಧಿಯು

ಒಪ್ಪುವಂತೆ ನಡೆದದ್ದು ಇರುವದಿಲ್ಲ! "ಹೀಗೆ ಮಾಡಬೇಕಿತ್ತು", "ಹಾಗೆ ಆಡಬಾರದಾಗಿತ್ತು" "ಅದೊಂದು ಅಚಾತುರ್ಯ ಘಟಿಸಿ ಹೋಯಿತು" "ಅಯ್ಯೋ ನಂಬಿ ಕೆಟ್ಟೆ!" "ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ನನಗೆ ಏನು ಮಂಕು ಬಡಿಯಿತೋ ದೇವರೇ ಬಲ್ಲ!" "ಥೂ ಇಂದಿನ ದಿನ ಸಂಸಾರ ಮಾಡಲು ಎಷ್ಟು ಬುದ್ಧಿ ಇದ್ದರೂ ಸಾಲದು!" ಹೀಗೆಲ್ಲ ನಾವು ಹಗಲೆಲ್ಲ ಹೂಡಿದ ಹೂಟಗಳನ್ನೂ, ನಡೆ–ನುಡಿ–ಒಡನಾಟಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಅಥವಾ ಮಾಡಲು ತಪ್ಪಿದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನೂ ಹಂಬಲಿಸಿ ಹಳಹಳಿಸುತ್ತೇವೆ. ಉಪಾಯಗಾಣದೆ ಪೆಚ್ಚು ಬೀಳುವದು, ಉಪಾಯವೆಂದು ಒಡ್ಡಿದ್ದು ಅಪಾಯವಾಗಿ ಪೇಚು ಉಂಟಾಗುವದು, ತಪ್ಪು ತಿಳಿಯುವದು, ತಿಳಿದು ತಪ್ಪುವದು. ಒಂದೇ? ಎರಡೇ? ಎಷ್ಟು ಸಲ ಎಷ್ಟು ಬಗೆ ನಾವು ಹುಂಬರಂತೆ ಪಶುಗಳಂತೆ ನಡೆಯುವದಿಲ್ಲ! ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ನಮ್ಮ ಮನೋವಿಕಾರಗಳು ನಮ್ಮ ಬಾಯಿಯಿಂದ ನಮಗಾಗಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತವೆ; ನಾವು, "ಇದೆಂಥ ಮಾತು ನಾನು ಆಡಿದೆ!" ಎಂದು ಕೈ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಅಸಹಾಯರಾಗಿ ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದಲೋ ನಾಚಿಕೆಯಿಂದಲೋ ತೆಪ್ಪಗೆ ನಿಂತುಬಿಡುತ್ತೇವೆ! ಆಗ ನಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿ, ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆ ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ? ಅಂದರೆ ನಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿ ಪೂರ್ತಿ ನಮ್ಮದಲ್ಲವೆ? ನಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಗೂ ಮೀರಿದ ಒಂದು ಸೆಳೆತ ಒಂದು ರಭಸ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಒತ್ತಿ ಬಂದು ನುಗ್ಗಿ ನೆಗೆದು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತದೆಯೇ? ಹಾಗಿದ್ದರೆ ನಾವು ಮನುಷ್ಯ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಸದಾ ಕಾಲವೂ ಬುದ್ಧಿವಂತರಲ್ಲವೆ? ಬುದ್ಧಿಯಿದ್ದ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲವೆ?

೨. ಬುದ್ಧಿವಾದದ ಅಗತ್ಯ

ಈ ಮಾತಿನ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅಡಕವಾಗಿದೆ. ಮನುಷ್ಯ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳ ಪ್ರಾಣಿ ಅಂದರೆ ಮೂಲತಃ ಪ್ರಾಣಿ, ಪಶು. ಅನಂತರ ಕ್ರಮೇಣ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡಾತ. ಆ ಬುದ್ಧಿಯೂ ಗೇರಿನ ಬೀಜದಂತೆ ಅಥವಾ ಹಲಸಿನ ಬೇಳೆಯಂತೆ, ಹೊರಗಿಂದ ಇಲ್ಲವೆ ಒಳಗಿಂದ ಫಕ್ಕನೆ ಬಲಿತು ಅಂಟಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಆಗಂತುಕ ವಸ್ತುವಲ್ಲ. ಹಾಲಿನ ಕೆನೆಯಂತೆ, ಕಾಳಿನ ತೆನೆಯಂತೆ ವಿಕಾಸಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ನಿಧಾನವಾಗಿ ವಿಪಾಕಗೊಂಡು ಒಡಮೂಡಿದ ಒಂದು ಶಕ್ತಿ, ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಲಕ್ಷಣ. ಅಂದಮೇಲೆ ಮನುಷ್ಯನೆಂದಾಕ್ಷಣ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಒಂದೇ ಮಾದರಿಯ ಇಲ್ಲವೆ ಒಂದೇ ಮೊತ್ತದ ಬುದ್ಧಿ ಇರುವದೆಂದಲ್ಲ. ಇದ್ದಷ್ಟು ಬುದ್ಧಿಯ ಬಳಕೆ ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದೇ ಬಗೆಯಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲರೆಂದೂ ಅಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಬಂತು ನೋಡಿ ಬುದ್ಧಿವಾದದ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಯ ಅಗತ್ಯ.

ಏಕೆಂದರೆ ಒಂದು ಮಾತು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕು. ಮನುಷ್ಯ ಮನುಷ್ಯನಾದದ್ದೇ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯ ಉದಯದಿಂದ. ಇನ್ನು ಬದುಕಿಗೆ, ಬಾಳಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ, ಬುದ್ಧಿಯ ಬಲ-ಬಳಕೆ ಅಗತ್ಯವೇ ಇಲ್ಲವಾಗಿದ್ದರೆ ಅದು ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಬರುತ್ತಲೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಕಾಡಾಡಿಯಾದ ಕೋತಿಯು ಬದುಕಿನ ಹೋರಾಟದ ಒಂದು ಬಿಕ್ಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹೇಗೋ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹೊಸದೊಂದು ಮುಗ್ಗಲು, ತನ್ನ ಭಾಗ್ಯಕ್ಕೆ ಹೊಸತೊಂದು ಮುಖ ಪಡೆದದ್ದೇ ಈ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯ ಆವಿರ್ಭಾವದಿಂದ. ಆಹಾರ, ನಿದ್ರೆ,

ಭಯ, ಮೈಥುನ ಇವೆಲ್ಲ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಮಾತ್ರರಿಗೂ ಮನುಷ್ಯನೊಂದಿಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯ. ಆದರೆ "ಧರ್ಮೋಹಿ ತೇಷಾಂ ಅಧಿಕೋ ವಿಶೇಷಃ" ಎಂದಿದೆ ಒಂದು ಸಂಸ್ಕೃತ ಸುಭಾಷಿತ. ಈ "ಅಧಿಕೋ ವಿಶೇಷ"ಕ್ಕೆ ಆ ಸುಭಾಷಿತಕಾರ ಧರ್ಮವೆಂದರೂ ಅದು ಮೂಲತಃ ಧೀಶಕ್ತಿ. **ಧೀ-ಧೃತಿ-ಧಾರಣೆ-ಧರ್ಮ ಎಲ್ಲವೂ ಬುಡಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಪ್ರಜ್ಞೆ.** ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಧೃತಿಯಾಗಿ, ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಧರ್ಮವಾಗಿ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಧಾರಣಾ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ನಿಂತ ಆ ಶಕ್ತಿ ಆದಿಮಾನವನ ಮಿದುಳಿನಲ್ಲಿ ಮೊತ್ತಮೊದಲು ಬೆಳಗಿದ ತಿಳುವಳಿಕೆಯ ಕಿಡಿ. ಕಿಡಿಯು ಕೆಂಡವಾಗಿ, ಕೆಂಡದಿಂದ ಜ್ವಾಲೆಯೆದ್ದು, ಜ್ವಾಲೆ ಜ್ಯೋತಿರ್ಮಾಲೆಯನ್ನೇ ಬೇಗಿ ನಾಗರಿಕತೆಯ ನಿತ್ಯ ದೀಪೋತ್ಸವವನ್ನು ಮಾರ್ಪಡಿಸಲು ಬೇಕಾದ ಅಗ್ನಿವಿದ್ಯೆಯ ಹದ ಹಂಚಿಕೆ ಮತ್ತು ಹೊಂಚು ಮಾನವನ ಅನುಭವವೂ, ಇತಿಹಾಸವೂ, ಸಮಾಜವೂ ಕಲಿತುಕೊಂಡ ಒಂದು ಕ್ರಮ ಪರಿಪಾಕ. ಈ ಪರಿಪಾಕದ ಕ್ರಮ ಇನ್ನೂ ಮುಗಿದಿಲ್ಲ. ವ್ಯಕ್ತಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗೂ, ಯುಗ ಯುಗಕ್ಕೂ ತಲೆಮಾರಿನಿಂದ ತಲೆಮಾರಿಗೂ ಈ ಜ್ಞಾನಾಗ್ನಿವಿದ್ಯೆ, ಈ ಬುದ್ಧಿಯ ಉಪಾಸನೆ, ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ದೀಕ್ಷೆಗೊಂಡು ನಡೆಯಬೇಕು. ಕಾಡು ಕಡಿದು ನಾಡು ಮಾಡುವವರು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಬೆಟ್ಟ ಸವರಿ ನೆಲ ಹದಗೊಳಿಸದಿದ್ದರೆ ಬಿತ್ತಿದ್ದೆಲ್ಲ ಕಾಡು ಪಾಲು. ಮಾನವನ ಪಶುತ್ವ ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯತ್ವ (ಅಂದರೆ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆ) ಇವೆರಡರ ನಡುವಿನ ದ್ವಂದ್ವವು ಇದ[illegible] ಇತಿಹಾಸಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಉತ್ಕ್ರಾಂತಿಯ ವಿಕಾಸ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಯ ಉದಯ, ತರ್ಕದ ಉಪಾಯ, ಜ್ಞಾನದ ಸಹಾಯ, ವಿಮರ್ಶೆಯ ಆಶ್ರಯ

ಇವೆಲ್ಲ ನಿನ್ನೆ ಮೊನ್ನೆಯ ಸಂಗತಿಗಳು. ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದಲೂ ವೈಯುಂಡು ಅಸ್ತಿಗತವಾಗಿ ಬಂದ ಕಾಡುತನದ ಪಶುತ್ವ ಸ್ವ-ಭಾವ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ನೆಗೆದೆದ್ದು ಕವಿದು ಹೊಸ ಹುಟ್ಟಿನ ವಿಚಾರ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ವಿಕಾರವಶತೆಯಿಂದ ತತ್ತರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದರೆ, ಹತ್ತಿಕ್ಕುವಂತೆ ಆದರೆ ಸೋಜಿಗವಲ್ಲ. ವಿಕಾರ-ಪಶುಪ್ರವೃತ್ತಿ ಇವೇ ಮೂಲ ಪ್ರಕೃತಿ. ವಿಚಾರಶಕ್ತಿ ಇನ್ನೂ ಪೂರ್ತಿ ಅರಗದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ. ಅದು ಅರಗಲಿಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನ ಪೂರ್ವಕವಾದ ಸಂಸ್ಕಾರ ಅಗತ್ಯ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಬುದ್ಧಿ ವಾದದ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ ಪುರಸ್ಕಾರಗಳು ಅವಶ್ಯ.

೩. ಇಂದಿನ ಯುಗ-ಅರ್ಜುನನ ಸಂಮೋಹ!

ಈ ಆವಶ್ಯಕತೆ ಎಂದಿಗಿಂತಲೂ ಇಂದಿಗೆ, ಅಶಿಕ್ಷಿತರಿಗಿಂತಲೂ ಸುಶಿಕ್ಷಿತರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಡುತ್ತದೆ. ಇಂದಿನ ಜೀವನ-ಆಧುನಿಕ ಯುಗದ ಜೀವನ-ಅತ್ಯಂತ ಜಟಿಲ, ಕ್ಲಿಷ್ಟ ಮತ್ತು ಸಂಕೀರ್ಣವಾಗಿದೆ. ಇಂದು ಮನುಷ್ಯ—ಆತ ದಿಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿರಲಿ, ನ್ಯೂಯಾರ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಇರಲಿ, ಲಂಡನ್ನಿನಲ್ಲಿ ಉಳಿಯಲಿ, ಬರ್ಲಿನ್‌ದಲ್ಲಿ ಬಾಳಲಿ, ಬಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ, ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಬದುಕುತ್ತಿರಲಿ—ಒಮ್ಮೆಲೆ ಹಲವು ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಹಲವು ಮುಖವಾಗ್ಲಿ.ಬಾಳನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಹಲವು ಪಾತಳಿಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಬುದ್ಧಿ-ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಅಣಿಗೊಳಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ, ಅಳವಡಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಕಂಡು ಆಗದಂಥ ದಿಗ್ಭ್ರಮೆ ಮತ್ತು ದಿಗಿಲು ಇಂದಿನ

ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ದಿನದ ಒಂದು ಪತ್ರಿಕೆ ತೆರೆದು ಕಣ್ಣು ಹಾಯಿಸಿದರೆ ಋಂಟಾಗದೆ ಇರಲಾರದು. ಅಣುವಿಸರಣ, ಆರ್ಥಿಕ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟು, ಜಾತೀಯ ಕಲಹ, ಪ್ರಾಂತಿಕ ರಾಜಕಾರಣ, ಅಂತರ್-ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪ್ರಭುತ್ವದ ಪಂದ್ಯಾಟ, ಪೇಟೆಯ ಧಾರಣೆ, ಕಾರ್ಮಿಕರ ಸಂಪು, ಲೈಂಗಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು, ಮಠಾಧಿಪತಿಗಳ ಸಂದೇಶ, ಸಮಾಜವಿಕಾಸಯೋಜನೆಯ ಸಂದೇಹ, ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿನ ಭಿಡೆ, ಕಮ್ಯುನಿಸ್ಟರ ಭಯ, ಅಲ್ಲಿ ಬರಗಾಲ, ಇಲ್ಲಿ ಅಪಘಾತ, ಅತ್ತ ದೊಂಬಿ, ಇತ್ತ ಸೆಮಿನಾರು, ಎರಡು ಉಪಗ್ರಹಗಳು, ಅನೇಕ ಪೂರ್ವಗ್ರಹಗಳು, ಕುಟುಂಬ ಯೋಜನೆಯಿಂದ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಯ ವರೆಗಿನ ಪ್ರಚಾರ ಸಂಭ್ರಮ, ಇವೂ ಅಲ್ಲದೆ ಸಹಸ್ರಾರು ಜಾಹೀರಾತುಗಳು, ಸೂಚನೆಗಳು ಸಂದರ್ಶನಗಳು. ಯಾವದು ಓದಲಿ, ಯಾವದು ಬಿಡಲಿ, ಯಾವದು ನಂಬಲಿ, ಯಾವದು ನೆನಪಿಡಲಿ, ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯಲಿ, ಯಾಕೆ ತಿಳಿಯಲಿ? ಎಂದೆಲ್ಲ ಮನಸ್ಸು ನುಚ್ಚು ನೂರಾಗುತ್ತದೆ, ನುಗ್ಗು ನುಗ್ಗಾಗುತ್ತದೆ. ಏನಾದರೊಂದು ನಿರ್ಣಯ ಮಾಡದೆ ಉಳಿಗಾಲವಿಲ್ಲ. ನಾವು ನಿರ್ಣಯಿಸದಿದ್ದರೆ ನಮ್ಮ ಸರಕಾರವೋ, ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷವೋ, ಅಂತರ್‌ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಬಲದ ಸತ್ತೆಯೋ ದೇಶದ ಬಲಿಷ್ಠ ಆರ್ಥಿಕ ವರ್ಗವೋ, ನಮ್ಮನ್ನು ಆಳುವ ಮತವೋ, ಮಠವೋ, ಮುಂದಾಳುವೋ ನಮ್ಮ ಬಗ್ಗೆ ನಿರ್ಣಯ ಮಾಡೇ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಅದನ್ನಾದರೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅಂತೂ ಈಗಲೇ ಕೂಡಲೇ ಕಟ್ಟು ನಿಟ್ಟಾದ ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಾದ ಒಂದು ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಇಂದಿನ ಮನುಷ್ಯ ಬರಲೇಬೇಕು— ಅದೂ ಹಲವು ರಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವು

ದೃಷ್ಟಿಗಳಿಂದ ಹಲವು ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗಾಗಿ! ಇಂಥಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿ ಸ್ಥಿಮಿತವಾಗಿರುವದು ಹೇಗೆ? ಇದ್ದ ಬುದ್ಧಿ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬರುವದು ಹೇಗೆ? ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದ ಬುದ್ಧಿ ಇದ್ದರೆ ಹೇಗೆ?

ಪ್ರಾಣಿಯ ಉತ್ಕ್ರಾಂತಿ, ಜೀವಿಯ ವಿಕಾಸ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದು ತಡೆಯಿತು. ಹೊರಗಿನ ಆವರಣ, ಪರಿಸ್ಥಿತಿ, ಹವೆ, ನೆಲ, ನೀರು ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಗುಣದೋಷ ಬದಲಾವಣೆಗಳ ತೆಕ್ಕೆಗೆ, ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಸಿಲುಕಿದ ಜೀವಿ ತಾನು ಅದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಬಾಳಲು ಹೊಸ ಇಂದ್ರಿಯವನ್ನೋ ಆಕಾರವನ್ನೋ ಅವಯುವವನ್ನೋ ಬೆಳೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ಮಾರ್ಪಡುತ್ತ ಬೇರ್ಪಡುತ್ತ ಉತ್ಕ್ರಾಂತಿ ವಿಕಾಸವು ವಿವಿಧವಾಗಿ ವಿಪುಲವಾಗಿ ವಿಸ್ತಾರಗೊಂಡು ಮಾನವನ ತನಕ ಬಂದಿತು. ಖುರಗಳನ್ನೋ, ಚರ್ಮವನ್ನೋ, ಕೊಣೆಯನ್ನೋ, ಗೋಣನ್ನೋ, ಮೈಕಟ್ಟನ್ನೋ, ಮುಖಚರ್ಯೆಯನ್ನೋ, ಬಣ್ಣವನ್ನೋ, ಕಣ್ಣನ್ನೋ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಬದಲಿಸಿಕೊಂಡು ಪ್ರಾಣಿಜೀವ ಹೊರ ಬದುಕಿಗೆ ತಾನು ಸರಿಹೋಗುವ ಏರ್ಪಾಟು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿತು. ಆದರೆ **ಮಾನವನಲ್ಲಿ ಈ ಉತ್ಕ್ರಾಂತಿ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಕ್ರಾಂತಿಯ ರೂಪ ತಾಳಿತು.** ಮಾನವನು ಬುದ್ಧಿಯೆಂಬ ಮನಸ್ಸೆಂಬ "ಆರನೆಯ ಇಂದ್ರಿಯ"ವನ್ನು (ಅಂತಃಕರಣವನ್ನು) ಬೆಳೆಯಿಸಿಕೊಂಡನು. ಇದರಿಂದ ಹೊರ ಬದುಕನ್ನೇ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೇ ತನಗೆ ಸರಿಹೋಗುವಂತೆ ಮಾರ್ಪಡಿಸಲು ಆತ ಹವಣಿಸಿದ. ಹೆಣಗುತ್ತ ಗೆಲ್ಲುತ್ತ, ಬಾಳಿನ ಹೊಸ ಹೊಸ ಪಾತಳಿಗೆ ಏರುತ್ತ ನಡೆದ. ಉತ್ಕ್ರಾಂತಿಯು

ಇತಿಹಾಸವಾಯಿತು. ಇತಿಹಾಸವು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಾಗಹತ್ತಿತು. ಅಂದರೆ ಬುದ್ಧಿಯೊಂದೇ – ವಿಚಾರ ಶಕ್ತಿಯೊಂದೇ – ಮಾನವನ ಪ್ರಗತಿಯ ಮುಂದಿನ ಉತ್ಕ್ರಾಂತಿಯು, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪೂರ್ಣತೆಯ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿದೆ, ಶಸ್ತ್ರವಾಗಿದೆ. ಸಾಧನವಾಗಿದೆ – ಜತೆಗೆ ಇವೆಲ್ಲದರ ಸಿದ್ಧಿಯೂ ಆಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಯಾವ ಪಾತಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರಲಿ, ಯಾವ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿಯೇ ಆಗಲಿ ಮನುಷ್ಯನು ಬುದ್ಧಿಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಉಪಯೋಗವನ್ನು, ವಿಕಾಸವನ್ನು ಅಥವಾ ವ್ಯವಸಾಯವನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸುವಂತಿಲ್ಲ, ತಡೆಹಿಡಿಯುವಂತೆಯೂ ಇಲ್ಲ.

ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಮಿಕ್ಕ ಪ್ರಾಣಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಿರಿ. **ಬುದ್ಧಿಯೊಂದು ಬಿಟ್ಟರೆ, ಮನಸ್ಸೊಂದು ಮರೆತರೆ, ಮನುಷ್ಯ ಯಾವ ಪಶುವಿಗೂ ನಿಕೃಷ್ಟ.** ಕುದುರೆಯ ವೇಗ, ನವಿಲಿನ ಚೆಂದ, ಹುಲಿಯ ಭವ್ಯತೆ, ಆನೆಯ ಬಲವು, ಚಿಗರೆಯ ಸುಟಿ, ಹಾವಿನ ನಯು, ಗರುಡನ ಠೀವಿ, ಇಂಥ ಯಾವ ಬೆಲೆ ಯಾವ ಗುಣ ಇದೆ ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ? ಪಶುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದರ ಚರ್ಮ, ಇನ್ನೊಂದರ ಹಲ್ಲು, ಮತ್ತೊಂದರ ಗರಿ, ಮಗುದೊಂದರ ಎಲುಬು, ಬೇರೊಂದರ ಕೋಡು, ಇನ್ಯಾವುದರದೋ ಬಾಲ–ಅದೇಕೆ ಕೆಲವರ ಮಲ–ಮೂತ್ರಗಳೂ ಕೂಡ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಉಪಯೋಗದವು, ಬೆಲೆ ಬಾಳುವಂಥವು. ಆದರೆ ಮನುಷ್ಯನ ಯಾವ ಅಂಗ ಯಾವ ಭಾಗ ಯಾರಿಗೆ ಯಾವ ಬೆಲೆಯದು, ಯಾವ ಉಪಯೋಗದ್ದು ? ಪಶುಪಕ್ಷಿಗಳ ಮಹಾಧಿವೇಶನದಲ್ಲಿ ನಿಂತರೆ ಮನುಷ್ಯನೆಂಬ ಪ್ರಾಣಿಯಷ್ಟು ನಿರ್ಬಲ, ನಿರುಪಯೋಗಿ ಮತ್ತು ನಿಕೃಷ್ಟ ಜಂತು

ಬೇರೊಂದು ಇರಲಾರದು! ಆದಾಗ್ಯೂ ಮನುಷ್ಯ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಆಳಬಲ್ಲ. ತನ್ನೊಂದಿಚ್ಛೆಗೆ ಆ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನೇ ಮಣಿಸಿ ದಣಿಸಿ ಪಳಗಿಸಬಲ್ಲ. ಇದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ? ಕೇವಲ ಅವನ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ, ವಿಚಾರ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ. ಅಂದರೆ **ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯ ಜೋಪಾಸನೆ, ಬೌದ್ಧಿಕತೆಯ ಉಪಾಸನೆ ಇದೊಂದೇ ಮನುಷ್ಯತ್ವದ ದ್ಯೋತಕ ಮತ್ತು ಪೋಷಕ.** ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಬುದ್ಧಿಯ ತೀಕ್ಷ್ಣವನ್ನೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮವನ್ನೂ ಅರಿತುಕೊಂಡು ವಿಚಾರತಂತ್ರದ ಶುದ್ಧಿಯನ್ನೂ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನೂ ಸಾಧಿಸುವ ಧ್ಯಾಸವೂ ಅಭ್ಯಾಸವೂ ನಾವು ಮಾಡಿದಷ್ಟು ಕಡಮೆ.

೪. ಕನ್ನಡಿಗರು ಬುದ್ಧಿಪ್ರಧಾನರೇ?

ಆದರೆ ಆ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ—ವಿಶೇಷತಃ ಕನ್ನಡಿಗರ ಪ್ರಯತ್ನ ಸಾಕಷ್ಟು ಆಗಿಲ್ಲ. ಕರ್ನಾಟಕವು ಎಂದಿನಿಂದಲೂ ಬುದ್ಧಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಭಾವನೆಗಾಗಿ ಭಕ್ತಿಶ್ರದ್ಧೆಗಾಗಿ ಹೆಸರು ಗಳಿಸಿತು, ಹೆಮ್ಮೆ ಪಟ್ಟಿತು. ನಮ್ಮ ಗತವೈಭವ ಏನೇ ಆಗಿದ್ದರೂ ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾವು ಕೇವಲ ಅನುಕರಣ ಅಂಧಾನುಕರಣಶೀಲರಾಗಿ ಕೆಟ್ಟೆವು. ಹನುಮಂನುದಿಸಿದ ಈ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೂ ಸ್ವತಂತ್ರ ಪ್ರತಿಭೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದದ್ದು ಸೇವಾ ಸಂಘಟನೆಯಲ್ಲಿ, ಅನುಯಾಯಿಗಳ ಆದರ್ಶ ಉಂಟುಮಾಡುವದರಲ್ಲಿ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ತ್ಯಾಗಕ್ಕೆ ತಪಸ್ಸಿಗೆ, ತತ್ವಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಪಾಂಡಿತ್ಯಕ್ಕೆ, ಕಾವ್ಯಪ್ರತಿಭೆಗೆ, ಕಲಾಪ್ರೌಢಿಮೆಗೆ ರಾಜಕಾರಣ

ಪಟುತ್ವಕ್ಕೆ, ವ್ಯವಹಾರದಕ್ಷತೆಗೆ ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಕೊರತೆ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ? ಮೌಲಿಕ ಸಂಶೋಧನಕ್ಕೆ? ಬೌದ್ಧಿಕ ಮುಂದಾಳುತನಕ್ಕೆ — ಎಷ್ಟು ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಸಿಗಬಲ್ಲವು? ಮುಖ್ಯ ಮಾತೆಂದರೆ ಕನ್ನಡ ನಾಡು ಬುದ್ಧಿವಾದಿ ಯಾಗಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡಿಗರು ಭಾವಜೀವಿಗಳು. ಬುದ್ಧಿ ಜೀವಿಗಳಲ್ಲ. ನಾವು ಭಾವಜೀವನದ ಎತ್ತರವನ್ನು ಕಂಡವರು. ಅದರ ದೈನ್ಯ ವನ್ನೂ ಈಗ ಉಣ್ಣುತ್ತಿದ್ದೇವೆ.

ಈ ದೈನ್ಯಕ್ಕೆ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಅವಸರವಿಲ್ಲ. ನಾವು ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದ ವ್ರತಬದ್ಧರಾಗಿ ಬುದ್ಧಿವಾದಿ ಗಳಾಗದಿದ್ದರೆ, ಜಾತೀಯತೆ, ಲೋಭ, ಲಂಪಟತನ, ಮೂಢ ನಂಬಿಗೆ, ಸಂಕುಚಿತ ಬುದ್ಧಿ, ಹಿಂದುಳಿದ ಮನೋವೃತ್ತಿ, ವ್ಯಕ್ತಿಪೂಜೆ, ಅಂಧಶ್ರದ್ಧೆ, ಸರಂಜಾಮೀ ಪದ್ಧತಿಯ ನಡಾವಳಿ ಮತ್ತು ಅಜ್ಞಾನಗಳ ದಾಳಿಯನ್ನು ತಡೆಯಲಾರೆವು. ವಿಚಾರದ ಲಂಗರು ಭದ್ರವಾಗಿರದಿದ್ದರೆ, ತರ್ಕಶುದ್ಧ ಬುದ್ಧಿಯ ಚುಕ್ಕಾಣಿ ಸರಿಯಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ನಮ್ಮ ನಾಡ ಬಾಳಿನ ಹೊಸ ಹಡಗು ವಿಕಾರ ವಿಕ್ಷೋಭದ ಸುಳಿಯಲ್ಲಿ ಪಕ್ಷೋಪಪಕ್ಷಗಳ ಸುಂಟರಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿ ಪ್ರಮಾದಗಳ ಬಂಡೆಗಳಿಗೆ ಅಪ್ಪಳಿಸಿ ಮುಳುಗಲು ಎಷ್ಟು ಕಾಲಬೇಕು?

೫. ಜಾಗತಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಬುದ್ಧಿಪ್ರಾಧಾನ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಕೂಲ? ಹೊಸ ಅಂಧಕಾರ ಯುಗ?

ಇಂಥ ಜಲಪ್ರಳಯ ನಮ್ಮಂಥ ಭಾವಜೀವಿ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಇಂದು ಇನ್ನೂ ಸುಲಭ. ಏಕೆಂದರೆ ಇಂದು ಜಾಗತಿಕ

ಸ್ಥಿತಿಯೇ ಬುದ್ಧಿಪ್ರಧಾನವಾದ ಜೀವನ ಯೋಜನೆಗೆ ಪ್ರತಿಕೂಲವಾಗಿದೆ. ಜಗತ್ತಿನ ಎಚ್ಚತ್ತ ಮುಂದುವರಿದ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಎಂದೂ ಇಲ್ಲದಷ್ಟು ಜ್ಞಾನ, ವಿಜ್ಞಾನಗಳ ಪ್ರಗತಿ ಪ್ರಸಾರಗಳಾಗಿವೆ. ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಂಶೋಧನ ಶಿಖರಕ್ಕೆ ಮುಟ್ಟಿದೆ. ಮಂಗಳ-ಚಿಂಗಳ ಲೋಕಗಳು ನಮ್ಮ ಭೂಲೋಕದ ಅಂಗಳಕ್ಕೆ ಇಳಿದಂತೆ ಆಗಿವೆ. ಆದರೆ **ವೈಜ್ಞಾನಿಕರು ಸಾಧಿಸಿದ ಜ್ಞಾನದ ಪ್ರಗತಿಯ ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಅದನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವವರ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿಲ್ಲ.** ಆ ಮೂಲಕವೇ ಇಂದು ಅಣುವಿಜ್ಞಾನ ಭಸ್ಮಾಸುರನ ವರವಾಗಿದೆ. ಪತ್ರಿಕೆ, ರೇಡಿಯೊ, ಸಿನೇಮಾ, ಟೆಲಿವಿಜನ್, ಪ್ರಚಾರೋಪನ್ಯಾಸ, ವಿವಿಧ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯುಗಳು, ಸರಕಾರೀ ವಾರ್ತಾ ಪ್ರಚಾರ ಸಂಸ್ಥೆ, ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಕಾಶನದ ಸೌಕರ್ಯ, ಭರದಿಂದ ಬೆಳೆಯುವ ಸಾಕ್ಷರತೆ ಸುಶಿಕ್ಷಿತತೆಯ ಪ್ರಮಾಣ ಇವೆಲ್ಲವುಗಳ ಫಲವಾಗಿ ಹಿಂದೆ ಎಂದೂ ಇಲ್ಲದಷ್ಟು ವಿಷಯ ಪರಿಜ್ಞಾನ ಹಾಗೂ ವಿಚಾರ ಖಾದ್ಯ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೂ ಸಿಗುವಂತೆ ಆಗಿದೆ. ಆದರೇನು? ಅಗ್ನಿಮಾಂದ್ಯವಿದ್ದವನಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಉಂಡಷ್ಟು ವಿಷವೇ, ಅದೇ ರೀತಿ ಮೇಧಾವಿತನವಿಲ್ಲದೆ ಮಿದುಳಿಗೆ ಒಟ್ಟಿದ ಇದೆಲ್ಲ ಮಾಹಿತಿಯು ಮುದ್ದೆ ಬುದ್ಧಿಮಾಂದ್ಯಕ್ಕೆ ಜಡ್ಡಾಗಿಯೇ, ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಒಂದು ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ಜಾಡ್ಯವಾಗಿಯೇ ಪರಿಣಮಿಸಿದೆ. "ಏನೇನೋ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ನಡೆಯುವದೆಲ್ಲ ನೆಮ್ಮದಿಯಾಗಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲೋ ಏನೋ ಕೀಲ ತಪ್ಪಿದೆ. ಏನಾಗಬಹುದು? ಹೇಗಾಗಬಹುದು?"

ಎಂಬ ಭಯಚಕಿತ ಚಿಂತಾತುರ ಮನೋಭಾವನೆಯೊಂದೇ ಇಂದು ತಿಳಿದವರ ಪಾಡಿನ ಸ್ಥಾಯೀ ಭಾವವಾಗಿದೆ.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಶರ ಆಳಿಕೆ ಮೊದಲಾದಂದಿನಿಂದ ಅದರ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆ ತಲೆಯೆತ್ತಿತು. ಬ್ರಿಟಿಶರು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಶಾಲೆ-ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಶ ಮುತ್ಸದ್ದಿ ಸಾಹಿತಿ ಕವಿಪುಂಗವರ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಉರುಹಾಕಿ ಹೊರಬಿದ್ದ ನಮ್ಮ ಹಿಂದಿನ ತಲೆಮಾರುಗಳ ಪದವೀಧರರು ಒಂದು ಅಪೂರ್ವ ವಿಚಾರ ಜಾಗೃತಿಯ ವರ್ಚಸ್ಸಿಗೆ ಒಳಗಾಗಿ ಬಂದರು. ಆ ಮೂಲಕ ಅವರಲ್ಲಿ ತಲೆಯೆತ್ತಿದ ಧುರೀಣರಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆಯ ಭಾವನೆಯೊಂದಿಗೆ ಒಂದು ಬುದ್ಧಿವಾದೀ ಉದಾರ ಮತ ಭಾವನೆಯು — ಯಾವದಕ್ಕೆ ಬ್ರಿಟಿಶ ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ **ಲಿಬರ್‍ಯಾಲಿಝಂ** ಅನ್ನುವರೋ ಅದರ ಸಂಸ್ಕಾರ – ಉಂಟಾಯಿತು. ಸುರತ ಕಾಂಗ್ರೆಸಿನತನಕವೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಈ ಲಿಬರಲ್ ಮನೋಭೂಮಿಕೆ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಮುಂದಾಳುಗಳದಿತ್ತು. ಮುಂದೆ ದೇಶದ ಬೆಳೆಯುವ ದಾರಿದ್ರ್ಯ, ದೈನ್ಯ, ಅಸಂತೋಷ ಮತ್ತು ನಿರಾಶೆಗಳ ಫಲವಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆಯಲ್ಲಿ ಬಿರುಸೂ ಒಗರೂ ಹೆಚ್ಚಾಗತೊಡಗಿತು. ಮಿದುಳುಗಳು ಕಾಯಹತ್ತಿದಾಗ ಶಾಂತ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಸಮಗ್ರ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಇಂಬೆಲ್ಲಿ? ಟಿಳಕರಿಂದ ಆರಂಭವಾದ ಈ "ಭಾರತೀಯ ಅಸಂತೋಷ"ವು ಮಹಾತ್ಮರ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಯಜ್ಞಕುಂಡವಾಗಿ ಧಗಧಗಿಸಹತ್ತಿತು. ಅಸಹಕಾರ, ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ, ಕರ ನಿರಾಕರಣೆ ಇವೆಲ್ಲ ಆಂದೋಲನಗಳ ದಾರಿ ಹಿಡಿದು

ರಾಷ್ಟ್ರವು ಹೊಸ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಧುಮುಕಿತು. ಭಾರತದ ಬೌದ್ಧಿಕ ವಿಕಾಸದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇದರ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮವೆಂದರೆ ಭಾರತದ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸುಶಿಕ್ಷಿತ ನಾಯಕತ್ವದ ಲಿಬರಲ್ ಮನೋಭೂಮಿಕೆ ಕಳಚಿ ಕರಗಿ ಹೋಗುವಾಗ ಅದರೊಡನೆ ತರ್ಕಶುದ್ಧ ವಿಚಾರದ ಬುದ್ಧಿ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯದ ಒಂದು ಸೀಶಿಗೂ ತಿಲಾಂಜಲಿ ಕೊಟ್ಟಂತಾಯಿತು. ಏಕೆಂದರೆ ಗಾಂಧೀಜಿ ಬರಿಯ ರಾಜಕೀಯ ಧುರೀಣರಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಮಹಾತ್ಮರೂ ಆಗಿದ್ದರು. ಅವರ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ, ಆಳವಾದ ಶ್ರದ್ಧೆ, ಒಂದು ಬಗೆಯ ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗ, ಅನೇಕ ವ್ರತ, ದೀಕ್ಷೆ, ವಿಧಿಗಳ ಹೊಸದೊಂದು ಗುರುಪೀಠ ಪದ್ಧತಿ ಇವೆಲ್ಲವಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ದೇಶದ ಸಮಗ್ರ ಆಂದೋಲನಗಳನ್ನೇ ಅವರೊಬ್ಬರ — ಅವರಿಗೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಅರ್ಥವಾಗದ ! — " ಒಳದನಿ "ಯ ಪ್ರೇರಣೆಯ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿಸಿ ಇಡುವ ರೀತಿ, ಇವೆಲ್ಲವುಗಳ ಪರಿಣಾಮವೆಂದರೆ ಗಾಂಧೀಯುಗದಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕತೆ, ಗೂಢತೆ, ಮೂಢಭಾವನೆ, ಅಂಧಶ್ರದ್ಧೆ, ಬುದ್ಧಿಗೆ ನಿಲುಕದ ಹಟವಾದ ಇವೆಲ್ಲ ಗುಣಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದ ಒಂದು ಭಾವೋದ್ರೇಕದ ವಾತಾವರಣ ಮಬ್ಬಿನಂತೆ ದೇಶದ ಚಿದಾಕಾಶದಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬಿತು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಧ್ರುವತಾರೆಯನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸುವ ಭರದಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಲು ಕವಿದ ಈ ಹೊಸ ಅಂಧಕಾರ ಯುಗದ ಅರಿವೇ ನಮಗೆ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಮಾಡುವದು ಮಹಾತ್ಮರ ಉದ್ದೇಶವಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಒಂದು ಆಂದೋಲನ ಸರ್ವತೋಮುಖವಾಗಿ ಬೆಳೆದಾಗ ಅದರ ಪ್ರವರ್ತಕರು ಬಯಸಿದ್ದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಹಾಗು ಹಲವು ಬಗೆಯ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡುವದು ಅದರ

ಗತಿ ಧರ್ಮ. ನಮಗೆ ಇಂದು ಈ ಅಂಧಕಾರ ಯುಗದಿಂದ ಹೊರಬರಬೇಕಾಗಿದೆ. ವಿಚ್ಛಿತ್ತಿ ಹೊಂದಿದ ಮೂಲದ ಉದಾರ ಮತಭಾವನೆಯು ಬುದ್ಧಿವಾದೀ ಭೂಮಿಕೆಯನ್ನು ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ನೆಲೆಗೊಳಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಉಳಿಗಾಲವಿಲ್ಲ. **ಭಾವಾವೇಶ ಒಂದು ಸದಾ ಕಾಲದ ಸ್ಥಿತಿಯಾಗಲಾರದು. ಹಾಗೆ ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಅಪಸ್ಮಾರ—ಉನ್ಮಾದವೆನ್ನುವರು.** ಭಾವಾವೇಶ ಅದ್ಭುತ ಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತಿ ನಿಜ. ಆದರೆ ಆದರ ಕ್ರಿಯೆ ಮುಗಿದೊಡನೆ ಸಮಸ್ಥಿತಿಯು ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗಲೇಬೇಕು.

೬. ಬುದ್ಧಿಯ ಮೇಲೆ ಹೊಸ ದಾಳಿಗಳು!

ಆದರೆ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಬುದ್ಧಿಯ ಮೇಲೂ ಬುದ್ಧಿಪ್ರಧಾನತೆಯ ಮೇಲೂ ಹಲವೆಡೆಗಳಿಂದ ಹಲಬಗೆಯಿಂದ ದಾಳಿಗಳಾಗುತ್ತಲಿವೆ. ಅಶಿಕ್ಷಿತರ, ಅನಾಗರಿಕರ, ಹಳ್ಳಿಯ ಹುಂಬ ಕಗ್ಗರ ಅಥವಾ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನತೆಯ ಸರಳವಾದ ಭಕ್ತಿಭಾವನೆಯ ಮಾತಂತಿರಲಿ, ಅರ್ಧ ಶಿಕ್ಷಿತರಿಂದ ಅತ್ಯುಚ್ಚ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದವರತನಕವೂ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಆವರಿಸಿದ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಕೃತಕ ಶ್ರದ್ಧೆಯು ಅನೇಕ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾಧುಸಂತರ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಚೀನತೆಯ ಒಂದು ಸ್ವತಃಸಿದ್ಧ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯಾದರೂ ಇದೆ. ಆದರೆ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ತಲೆದೋರಿದ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಭಾಷೆ–ಭೂಷೆಯ ಪೌರ್ವಾತ್ಯ ಯೋಗಿಗಳೂ ಯತಿಗಳೂ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಕೇಂದ್ರಗಳೂ

ಹಳೆಯ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಮತಾಚಾರ್ಯರ ಮಠ–ಮಂದಿರಗಳ ಮುಂದೆ ಮೇಲಾಟಕ್ಕೆ ನಿಂತು ಅವುಗಳನ್ನು ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿಸಿವೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಬುದ್ಧಿವಾದದ ಮೇಲೆ ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಚಂಡ ದಾಳಿ ನಡೆದ ನಿಟ್ಟು ಕಮ್ಯುನಿಸ್ಟರದು. ಆರಂಭದ ಧರ್ಮಪ್ರಸಾರಕರ ಆವೇಶ ಅಭಿನಿವೇಶ ಈ ಕಮ್ಯುನಿಸ್ಟರಲ್ಲಿ ಉಕ್ಕಿ ಹೊಮ್ಮುತ್ತಿವೆ. ಇಂಥ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಶಕ್ತಿ ಕುಂಠಿತವಾದರೆ, ಬುದ್ಧಿ ಬಧಿರವಾದರೆ, ಮತಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ದ್ರೋಹವೆನಿಸಿದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯ ವೇನು?

ಇಂತಹ ದಾಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮೋಹಕವಾದದ್ದು–ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅತ್ಯಂತ ಘಾತುಕವಾದದ್ದು – ಗೂಢವಾದದ– ರಹಸ್ಯರಮ್ಯತೆಯ – ಅನುಭಾವ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ದಾಳಿ. ಈ ಅನುಭಾವವನ್ನು ವಿಚಾರವಾದಿಗಳೂ ವಿವೇಕವಾದಿಗಳೂ ಬುದ್ಧಿಪ್ರಾಮಾಣ್ಯವಾದಿಗಳೂ ತೆಕ್ಕೆಬಿದ್ದು ಪ್ರತಿಭಟಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅಂದರೆ ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದಲ್ಲ, ತಮ್ಮ ತರ್ಕಸರಣಿಯ ಎಲ್ಲ ಶಕ್ತಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ. **ಕತ್ತಿಯ ಕಡಿತಕ್ಕೆ ಕುಗ್ಗದ ಕಲಿಯು ಹಗುರಾದ ಹೂವಿನ ಹಾರಗಳ ಹೊರೆಯಡಿಗೆ ಹಾಯಾಗಿ ಕರಗುವನು.** ತನ್ನ ಮಾಧುರ್ಯದಿಂದ ಕಾವ್ಯಮಯತೆ ಯಿಂದ ಗೂಢಗುಂಜನದಿಂದ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಬಧಿರಗೊಳಿಸುವ ಅನುಭಾವದ ಆಕ್ರಮಣವು ಅಂತಹದಾಗಿದೆ. ಹಿಂದೆ ನಮ್ಮ ಪುರಾಣಾಂತರಗಳಲ್ಲಿಯ ಮಹಾನ್ ತಪಸ್ವಿಗಳು ಅಪ್ಸರೆಯರಿಗೆ ಮನಸೋತು ಕೆಟ್ಟಂತೆ ಇಂದಿನ ಅನೇಕಾನೇಕ ಪ್ರತಿಭಾ ವಂತರೂ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳೂ ತತ್ವವೇತ್ತರೂ ಅತ್ಯುಚ್ಚ ಪದವೀ ಧರರೂ ವರಿಷ್ಠ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರೂ ರಾಜಕಾರಣಿಗಳೂ

ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮಟ್ಟದ "ಗುರುತ್ವಾ"ಕರ್ಷಣೆಗೆ ಬಲಿಯಾಗಿ ಪರವಶರಾಗಿ ಶರಣು ಹೋದದ್ದನ್ನು ನಾವು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಕಾರಣವೇನು? ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಮೂರ್ಖರೇ? ಅವರಿಗೆ ಮೇಲ್ಮಟ್ಟದ ನಮಸಿಮಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಹರಿತವಾದ ಬುದ್ಧಿ ಇದ್ದಿರಬೇಕಲ್ಲವೇ?

೭. ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯ ಜೀವಾಳದ ಭೇದ. 'ವಿಜ್ಞಾನ' ಮತ್ತು 'ಪ್ರಜ್ಞಾನ'

ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಯ ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡುವಾಗ ಒಂದು ಜೀವಾಳದ ಭೇದವನ್ನು ನಾವು ಲೆಕ್ಕಿಸಬೇಕು. ಬುದ್ಧಿ, ಬೌದ್ಧಿಕತೆ ಎಂದಾಗೆಲ್ಲ ನಾವು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುವ ಮಾನವೀಶಕ್ತಿ ಯಾವದು? ಅದು ಮನುಷ್ಯತ್ವದ ಮನಸ್ತತ್ವದ ಯಾವ ಅಂಶ? ಯಾವ ಅಂಗ? ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನಾವು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಭೇದ ಬುದ್ಧಿಯ ಎರಡು ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ – ಒಂದನೆಯದು **ವಿನಿಯುಕ್ತಬುದ್ಧಿ**, ಎರಡನೆಯದು **ವಿಶುದ್ಧಬುದ್ಧಿ**. ಇಂಗ್ಲಿಷ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ **ಇಂಟೆಲಿಜೆನ್ಸ** (Intelligence) ಅಂದರೆ ಇದಕ್ಕೆ **ರೀಝನ್** (Reason) ಅನ್ನುವದು ವಾಡಿಕೆ. ತೈತ್ತರೀಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಯ ಕುರಿತು ಮೂರು ವಿಧವಾಗಿ ಪರಿಭಾಷೆ ಬಂದಿದೆ. ಸಂಜ್ಞಾನ, ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಪ್ರಜ್ಞಾನ. ಇಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಗೆ ಹತ್ತಿರವಾಗಿ ಹೋಲುವವು ಮುಂದಿನವೆರಡು – ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಪ್ರಜ್ಞಾನ. ಸಂಜ್ಞಾನವೆಂಬುದು ಮೂಲದ ಇಂದ್ರಿಯ ಜ್ಞಾನ ಅಥವಾ

ವೇದನೆ – ಅನಿಸಿಕೆ. ಅವುಗಳಿಂದಾಗಿ ವಸ್ತು ವೃತ್ತಿಗಳ
ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಹಾಗೂ ಅಳವಡಿಕೆಯ ಚಾತುರ್ಯ ಇವು ವಿಜ್ಞಾ
ನದ ಕಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದವು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಾವು ಬುದ್ಧಿ
ವಂತಿಕೆ ಎನ್ನುವದು ಇದಕ್ಕೇ ಸರಿ. ಇದರ ದಾಯೇ ವಿದ್ಯೆ
ಇದರ ಗುರಿ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಪ್ರಯೋಜನ. ವಿಚಾರಗಳನ್ನೂ
ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ವಸ್ತುವಿಶೇಷಗಳನ್ನೂ ತೂಗಿ ತಿಳಿದು ತಳಕು
ಹಾಕಿ ತಕ್ಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತಾರತಮ್ಯದಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು
ಬಳಸುವ ಅಳವಡಿಸುವ ಹತೋಟಿಯೇ ಈ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆ.
ಅಥವಾ ವಿನಿಯುಕ್ತ ಬುದ್ಧಿ. [ವಿಜ್ಞಾನಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿನಿಯೋಜಿತ
(Applied) ಮತ್ತು ವಿಶುದ್ಧ (Pure) ಎಂಬ ವರ್ಗೀ
ಕರಣವಿಲ್ಲವೇ?] ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ ತೂಗಿಬಿಟ್ಟ ಬಾಳೆಯ ಹಣ್ಣಿಗೆ
ಎಟಕುವಂತೆ ಚಿಂಪಂಝಿ ಕೋಡಗವು ಎರಡು ಕೋಲು
ಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ ಎತ್ತಿ ನೋಡುತ್ತದೆ. ಆಗ ಅದು ಇದೇ
"ಇಂಟೆಲಿಜೆನ್ಸ" ಅಥವಾ ವಿನಿಯುಕ್ತ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಉಪ
ಯೋಗಿಸುತ್ತದೆ. ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಹಾಗೆಯೇ ನಮ್ಮ ನಿತ್ಯ
ಜೀವನದ ದಿನ ಬಳಕೆಯ ಎಲ್ಲ ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಇದೇ ಬುದ್ಧಿ
ಯಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ. ಚಾತುರ್ಯ, ಅಶಿಕ್ಷಿತ ಪಟುತ್ವ
ವ್ಯವಹಾರ ಬುದ್ಧಿ, ಸ್ವಯಂಪ್ರಜ್ಞೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಹೆಸರುಗಳು ಇದೇ
ಬುದ್ಧಿಗೆ. ಈ ಬುದ್ಧಿಯ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣವೆಂದರೆ ಅದು
ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಇದ್ದಂತೆಯೇ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ನಿಜವೆಂದು ಹಿಡಿದು
ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ. ಇದ್ದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟ ಸಂಗತಿ
ಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಸರಿಪಡಿಸಿ ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ ಮಾರ್ಪಡಿಸಿ ಅವುಗಳಿಂದ
ಹೊಸ ಸಂಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ತನ್ನ ಮುಂದಿನ

ಅನುಕೂಲತೆಗೆ ಅವನ್ನು ಅಣಿಗೊಳಿಸುವದೇ ಈ ವಿನಿಯುಕ್ತ ಬುದ್ಧಿಯ ಕೆಲಸ. ಅಂದರೆ **ವಿನಿಯುಕ್ತ ಬುದ್ಧಿಯೆಂದರೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಪ್ರಾಣಿಮಟ್ಟದ ಪಶುಪಾತಳಿಯ ಬದುಕಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಅಣಿಯಾದ ವಿಚಾರಶಕ್ತಿ**.

ಆದರೆ ವಿಶುದ್ಧ ಬುದ್ಧಿಯು ವಸ್ತುಗಳ ಆಳವಡಿಕೆ, ಅಣಿಗೊಳಿಸುವಿಕೆಗಿಂತ ಅವುಗಳ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯನ್ನೇ ಗುರಿಯಾಗಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ; ತೋರಿಕೆಯ ಆಚೆಗೆ, ಪಾತಳಿಯ ಕೆಳಗೆ ನೋಡುತ್ತದೆ; ತಿರುಳನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ವಾಸ್ತವತೆಯ ತಥ್ಯವನ್ನು, ಅರ್ಥದ ಮರ್ಮವನ್ನು, ಸಂಗತಿಯ ಸತ್ಯವನ್ನು ಗುರುತಿಸುವದು ವಿಶುದ್ಧ ಬುದ್ಧಿಯ ಕೆಲಸ. ಈ ಕೆಲಸದ ಉದ್ದೇಶವೇನು ? ಇದಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗವಿಲ್ಲವೆ ? ಇದೆ. ಆದರೆ ಈ ಉಪಯೋಗ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಅಥವಾ ಭೌತಿಕ ಬದುಕಿನದಲ್ಲ. ಅದು ಮಾನಸಿಕ ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜೀವನದ್ದು. ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಜೀವನದ ವಾಸ್ತವ ಪ್ರಪಂಚದ ಪಾಲಿಗೆ ಬರುವ ಅನುಭವದ ಒಳಗಿನ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡು ಅವುಗಳಿಂದ ಭವಿತವ್ಯದ ಅನುಮಾನಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುವ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಈ ವಿಶುದ್ಧ ಬುದ್ಧಿಯ ಅಥವಾ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇಲ್ಲವೆ " ಪ್ರಜ್ಞಾನ "ದ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಉಪಯೋಗ. ಇಂಥ ಪ್ರಜ್ಞಾನ ಸಹಜವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಬರುವ ಕಸುವಲ್ಲ; ಕಸಬಲ್ಲ. ಈ ಪ್ರಜ್ಞಾನಕ್ಕಾಗಿ ವಿಶುದ್ಧ ಬುದ್ಧಿಗಾಗಿ ಮೂಲತಃ ಬೇಕಾದದ್ದು ಅಂತರಂಗದ ಒಂದು ಸುಸಂಬದ್ಧತೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಆವಶ್ಯಕವಾದದ್ದು ತನ್ನತನದ ಅರಿವು. ತಿಳಕೊಳ್ಳುವ ತಾನು ತಿಳಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ವಿಷಯದಿಂದ ವಿಶ್ವದಿಂದ ಬೇರೆಯೆಂಬ ವಿಂಗಡವೆಂಬ

ಅನಿಸಿಕೆ ಪ್ರಜ್ಞಾನದ ಮೂಲಾಧಾರ. ನನಗೆ ಒದಗುವ ಅನಿಸಿಕೆ, ತೋರಿಕೆ. ವಿಚಾರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿಗೆ ನಾನು ಕೇವಲ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯ ತಟಸ್ಥ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದ್ದರೇನೆ ನಾನು ಅವುಗಳನ್ನೂ ತೂಗಿ ನೋಡಬಲ್ಲೆ; ಅವುಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ಹುರುಳನ್ನೂ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲೆ.

ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣು-ಕಿವಿಗಳು ಕೆಲವೊಂದು ವಿದ್ಯುತ್ ಅಲೆಗಳ ಅಳತೆಯ ಒಳಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಬಲ್ಲವು. ಆ ತೆಕ್ಕೆ ಮೀರಿದಲ್ಲಿ ಅವು ಇದ್ದೂ ಕುರುಡು, ಕಿವುಡು. ಅದೇ ರೀತಿ ವಿಶುದ್ಧ ಬುದ್ಧಿಯೂ ತನ್ನ ಆಕಲನದ ಪರಿಮಿತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಬರುವ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಇಡಿಯದಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಮಗ್ಗಲುಗಳಿಂದ ನೋಡಲು ಬದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಆಕಲನದ ಒಂದು ಅಳತೆಯ ಆಯುವನ್ನೂ ಗಾತ್ರವನ್ನೂ ಮೀರಿದಾಗ ವಿಚಾರವು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಅನುವರ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಜ್ಞೆಯು ಎಲ್ಲೆ ಮೀರಿ ಭ್ರಮೆಯು ಮಾಯೆ ಬಲೆ ಬೀಸುತ್ತದೆ.

ಇದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ "ಮೋಹ ಸಂಮೂಢ ಚೇತಸ್ಸಿ"ನ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಬೀಳದಿರದು. ಆಧುನಿಕ ಮನುಷ್ಯನು ಇಂದಿನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣದ ವಿಶಿಷ್ಟ ವಿಧಾನದ ಮೂಲಕ ಜ್ಞಾನದ ಶಾಖೋಪಶಾಖೆಗಳು ಹೆಚ್ಚಾದ್ದರಿಂದ ವಿಶೇಷಜ್ಞತೆಯು ಹಾಗೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕಜ್ಞತೆಯ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಉತ್ತರೋತ್ತರ ಸಂಕೋಚಗೊಳ್ಳುತ್ತ ಹೋಗುವದರಿಂದ, ಒಂದೆಡೆಗೆ ವಿನಿಯುಕ್ತ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನೂ ವಿದ್ವತ್ತೆಯನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಇನ್ನೊಂದೆಡೆಗೆ

ವಿಶುದ್ಧ ಬುದ್ಧಿಯು ಸಮ್ಯಕ್‌ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನೂ, ಸಮಗ್ರದೃಷ್ಟಿಯನ್ನೂ, ಪ್ರಜ್ಞಾನದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಕ್ಷೀಣಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಎದುರಿನ ವಾಸ್ತವ ಪ್ರಪಂಚದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ಆತ ಹೋಗುವದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಬಿಡುವು ಬಯಕೆ ಯಾವದೂ ಅವನಿಗೆ ಇಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವನ ಬಾಳಿನ ಪಲ್ಲವಿಯು ಮಿಡಿಯುವ ಶ್ರುತಿ ಜಿಜ್ಞಾಸೆ ಅಲ್ಲ, ಅದು ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಯಶಸ್ಸು; ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ. ವಾಸ್ತವತೆಯನ್ನು ಆತ ಇದ್ದಂತೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಾನೆ. ಅದರ ಒಳ ಹೊಕ್ಕು ಆಚೆಗೆ ಹಾಯ್ದು ನೋಡುವ ಅಗತ್ಯ ಅವನಿಗೆ ಅನಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಎಂಥ ಮೇಧಾವಿಯಾದರೂ ತನ್ನ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಸಾಧಾರಣ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆ—ಅಂದರೆ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಭಾವಿಯಾದ ವಿದ್ವತ್ತೆ ! ತೋರಿಸಿದ್ದರೂ ಅನುಭಾವ, ಅಧ್ಯಾತ್ಮ, ಅತೀಂದ್ರಿಯವೆಂಬೆಲ್ಲ ಲೌಕಿಕವಲ್ಲದ ಭೌತಿಕವಲ್ಲದ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಮಂಕು ಬಡಿದಂತಾಗುತ್ತಾನೆ.

೮. ವಿಜ್ಞಾನದ ವೃದ್ಧಿಯೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಜ್ಞಾನದ ಹ್ರಾಸ

ಎರಿಕ್ ಫ್ರಾಂ ಎಂಬ ಒಬ್ಬ ವಿಖ್ಯಾತ ವಿಚಾರವಂತನು ತನ್ನ **"ಸೇನ್ ಸೊಸಾಯಿಟಿ"** ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಟ್ಟಂತೆ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ "೧೯ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ಇಂದಿನ ದಿನಮಾನದ ವರೆಗೂ ಒಡೆದೆದ್ದು ಕಾಣುವಷ್ಟು ತಿಳಿಗೇಡಿತನದ ವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತ ಬಂದಿದೆ." ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರ ಕತೆಯೇ ಇಂತಿದ್ದರೆ ಹಿಂದುಳಿದ ಪೌರ್ವಾತ್ಯರ, ಅಲ್ಲಿಯೂ

ಭಾರತೀಯರ, ಕನ್ನಡಿಗರ ಪಾಡೇನು? ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ದಿನಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಒಳ್ಳೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಅಮೇರಿಕಯ ಜನ ಇಂದಿನ ತಲೆಬರೆಹಗಳನ್ನು ನಾಳೆ ಮುಂಜಾನೆ ಮರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಭಾರತೀಯರು ಅವನ್ನು ಮೂರು ವರ್ಷಗಳ ತನಕವೂ ನೆನಪಿಡುತ್ತಾರೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ ಏನು? ಆ ಕುರಿತು ಇಬ್ಬರೂ ಸ್ವಂತ ವಿಚಾರ ಮಾಡುವದು ಕಡಿಮೆ. ನಮ್ಮ ಜನ ಪತ್ರಿಕೆ ಓದುವ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುವ ಸಮಾಚಾರದ ಹಿಂದಿನ ಅಥವಾ ಒಳಗಿನ ರಾಜಕೀಯ ಮರ್ಮವನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವದು ಬರಿ ಶೂನ್ಯವೇ! ಈ ಪರಿಜ್ಞಾನದ ಅಭಾವ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಭಯಾನಕವಾಗಿದೆ. ಇಂದು ನಮ್ಮ ವಿಜ್ಞಾನ, ವಿನಿಯೋಗದ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆ ಉಂಟುಮಾಡುವ, ಹುಡುಕಿ ತೆಗೆಯುವ ಅಸ್ತ್ರ. ಆಯುಧಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಪ್ರಜ್ಞಾನ, ಶುದ್ಧ ಬುದ್ಧಿಯ ವಿಚಾರವಂತಿಕೆ ಅಂಕೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಆಳಲು ಅಸಮರ್ಥವಾಗಿದೆ! ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಗೆ ಕೊರತೆ ಇಲ್ಲ. ಬುದ್ಧಿಮಾಪನ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಮೇಲ್ತರಗತಿಯ ಗುಣಗಳನ್ನು ಅನೇಕರು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ **ಈ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆ ಹೊಸದಾಗಿ ಸಿದ್ಧವಾದ ಯಾಂತ್ರಿಕ ಮನುಷ್ಯನ ಇಲೆಕ್ಟ್ರಿಕ್ ಮಿದುಳಿನ ಚಟುವಟಿಕೆಯಂತೆ.** ವಿವರಗಳನ್ನು ನೆನಪಿಡುವದು, ಅವುಗಳ ಹೊಂದಿಕೆ, ಹೋಲಿಕೆ, ಹೊಸ ಹಂಚಿಕೆಗಳನ್ನು ಹೆಣೆಯುವದು, ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ಆದಷ್ಟು ಬೇಗ ಸುಟಿಯಾಗಿ ಮಾಡುವದು- ಇವೇ ಬುದ್ಧಿ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಎಟಕುವ ಅಂಶಗಳು. ಇಲ್ಲಿಯೂ ತುಸು ಆಳಕ್ಕೆ ಇಣಿಕಿದರೆ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕತ್ತಲೆಯೇ!

ತಾತ್ಪರ್ಯವೆಂದರೆ ಬುದ್ಧಿಪೂಪನೆಯಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾದ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯು ವಿದುಳಿನ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಯಾಂತ್ರಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಯು ಚುರುಕು. ಅಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವಿವರಗಳ ನಿರೀಕ್ಷಣೆ, ಅವುಗಳ ಅವಸರದ ಪರೀಕ್ಷಣೆ, ಸ್ಮರಣಶಕ್ತಿಯ ಕಸರತ್ತು, ಪ್ರಸಂಗಾವಧಾನದ ಗತ್ತು–ಇವುಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ವಿರುತ್ತದೆ. ಅಂಕಿ-ಸಂಖ್ಯೆಗಳ ಗಣಿತ ಗುಂಡಿಯೊತ್ತಿದೊಡನೆ ಮಾಡಿಕೊಡುವ ಯಾಂತ್ರಿಕ ವಿದುಳಿನಂತೆ ಈ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆ ತನಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದ ವಿವರಗಳ ಮತ್ತು ವಿಷಯಾಂಶಗಳ ಆಚೆಗೆ ಅಥವಾ ಆಳಕ್ಕೆ ಹೋಗುವದಿಲ್ಲ. ತಥ್ಯಗಳ ತತ್ವ, ವಸ್ತುಗಳ ಸತ್ಯ, ವ್ಯಾಪಾರಗಳ ಧರ್ಮ, ಕಾರ್ಯಗಳ ಕಾರಣ, ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಚಾಲನೆ, ನಡತೆಗಳ ನಿಯಮ, ಆ ನಿಯಮಗಳ ನೀತಿ, ಆ ನೀತಿಯ ಮೂಲ್ಯ, ಗತಾನುಗತಿಯ ಹಿಂದಿನ ಪರಮಾರ್ಥ,– ಇದೇನೂ ಆ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಗೆ ತೋಚದು. ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಕು ವಿಶುದ್ಧ ಬುದ್ಧಿ, ತರಬೇತಿ ಹೊಂದಿದ ತರ್ಕಸರಣಿ, ವಿವೇಕ ಬಲವಿದ್ದ ವಿಚಾರಶಕ್ತಿ – ಅದೇ ಪ್ರಜ್ಞಾನ ಅಥವಾ Reason (ರೀಝನ್).

ಈ ಶುದ್ಧ ಬುದ್ಧಿಯ ಆಹ್ವಾನವನ್ನು ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಸಾರಿದ ಧೀರ ಗೌತಮ ಬುದ್ಧ. ಆದರೆ ಬುದ್ಧೋತ್ತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದ ಪುನರುತ್ಥಾನದೊಂದಿಗೆ ನಮ್ಮ ಮೊದಲನೆಯ ಅಂಧಕಾರಯುಗದ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ನಿಮ್ಮ ದೇಶದ ವೈಚಾರಿಕ ಇತಿಹಾಸದ ಮಾರ್ಗವೇ ಕುಂಠಿತವಾಯಿತು. **ಮಾನಸಿಕ ದಾಸ್ಯದ ಬೆನ್ನಿಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ದಾಸ್ಯ ನುಗ್ಗಿ ಬಂದಿತು.** ಶತಮಾನದಿಂದ ಶತಮಾನಕ್ಕೆ

ನೆಲೆಗೊಂಡಿತು. ಇದೀಗ ರಾಜಕೀಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಬೌದ್ಧಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಯುಗ ಆರಂಭವಾಗಬೇಕು. ನಮ್ಮ ಸುಶಿಕ್ಷಿತ ಮೇಧಾವಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ಕೃತಕ ಭಾವುಕತೆ, ಅಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾದ ಧಾರ್ಮಿಕತೆ, ಹೊಸ ಮಾದರಿಯ ಕರ್ಮಠತೆ ತಲೆಯೆತ್ತಿದೆ. ಹೊಸ ಪರಿಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹಳೆಯ ಪುರಾಣ ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂಧಶ್ರದ್ಧೆಗೆ ಆಧುನಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಪುಟ ಹಾಕಲಾಗುತ್ತದೆ.

೯. ನಮ್ಮ "ಲೌಕಿಕ" ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ–ಅಂತಃಕರಣ ವಿವೇಕ

ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯಘಟನೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಭಾರತ ಸೆಕ್ಯೂಲರ ರಾಜ್ಯ. ಇಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕತೆಗಿಂತ ಲೌಕಿಕತೆಗೆ, **ಸರ್ವಧರ್ಮ-ಸಮನ್ವಯದ ಹಟಕ್ಕಿಂತ ಸರ್ವಧರ್ಮ ಸಹಿಷ್ಣುತೆಯ ಹಂಬಲಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ (ವಿರಬೇಕು!)** ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಅನೇಕ ಧುರೀಣರು ಈ "ಧರ್ಮಾತೀತ" ವೃತ್ತಿಯ ವ್ಯಂಗ್ಯ ವಿಡಂಬನೆ ನಡೆಯಿಸುವದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ ಆಧುನಿಕ ಭಾರತದಲ್ಲಿಯೂ ಬುದ್ಧಿಗೆ, ವಿಚಾರವಂತಿಕೆಗೆ ಖಗ್ರಾಸ ಗ್ರಹಣ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇಂಥ ಗ್ರಹಣ ನಮ್ಮ ಹೊಸ ಹುಟ್ಟಿನ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವಕ್ಕೆ ಬಾಲಗ್ರಹ ಬಡಿದಂತೆಯೇ! ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಪ್ರಧಾನತೆಗೆ ಪ್ರಭುತ್ವ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ಹೊರತು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವಕ್ಕೆ ಯಾವ ಅರ್ಥವೂ ಇಲ್ಲ. ಪ್ರೌಢಸಿಗೆ

ಮತಾಧಿಕಾರ ಬಂದ ಈ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಅಧಿಕಾರವುಳ್ಳ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನ ಮತಕ್ಕೂ ಒಂದು ಪ್ರೌಢತೆ, ಪರಿಪಕ್ವತೆ ಇರದಿದ್ದರೆ ಈ ಅಧಿಕಾರ ಕೋತಿಯ ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಕೋವಿಯೇ ಸರಿ! ಮತಾಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಮತಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೇ ಆಧಾರ. ಅದಕ್ಕೆ ಬುದ್ಧಿಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಆಧಾರ. ನಮ್ಮ ಮತ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮತಪ್ರಚಾರದ ಗಾಳಿಗೊಡ್ಡಿದ ಸೊಡರಾಗಿ ತತ್ತರಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅದು ಯಾವ ದಾರಿ ಯಾವ ದೂರ ಬೆಳಗಬಹುದು? ಮತಗಳನ್ನು ತೂಗಿ ನೋಡಲು, ಮೋಹಗಳನ್ನು ತಡೆಯಲು, ಹಿತಾಹಿತಗಳ ಮರ್ಮಗಳನ್ನು ತಾರತಮ್ಯವಾಗಿ ತಿಳಿಯಲು, ಕಂಡದ್ದೇ, ಕಂಡಷ್ಟೇ ಸತ್ಯವೆಂದು ಭಾವಿಸದೆ ಸತ್ಯವನ್ನೇ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಎಂದಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಇಂದು ನಾವು ಸ್ವತಂತ್ರ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಳಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಕಾಲಿದಾಸನೇ ಅಂದಂತೆ "ಸತಾಂ ಹಿ ಸಂದೇಹ ಪದೇಷು ವಸ್ತುಷು। ಪ್ರಮಾಣಂ ಅಂತಃಕರಣ ಪ್ರವೃತ್ತಯಃ"

ಸಜ್ಜನಿಕೆಗೆ ಅಂತಃಕರಣ ಅವಶ್ಯ. ಅದನ್ನೆ ನಾವು ಸದಸದ್ವಿವೇಕ ಇಲ್ಲವೆ ಮನೋದೇವತೆ ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಈ ವಿವೇಕ ಎಷ್ಟು ಸಲ ಎಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸತ್ಯವಾಗಿ, ಸರಿಯಾಗಿ, ಶುದ್ಧವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತದೆ? ಮುಕ್ಕಾಲು ಪಾಲು ಜನರಲ್ಲಿ ಈ ಅಂತಃಕರಣವೆಂಬ ವಿವೇಕಶಕ್ತಿ ಮೂಲತಃ ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದಲೂ ಗುರು-ಹಿರಿಯರಿಂದ ಕೇಳಿ ಕಲಿತು ಸಂಸ್ಕಾರಗೊಂಡು ಬಂದ, ಅರಿಯದೆ ಅಂಟಿ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಲೇಪವಾದ ಸಮ್ಮಿಶ್ರ ಭಾವನೆಗಳ–ಕುರುಡು ನಂಬಿಗೆಗಳ–

ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲದ ವಿಧಿನಿಷೇಧಗಳ – ಹುತ್ತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಪಾಪ-ಪುಣ್ಯ ವಿವೇಕ ಈ ಅಂತಃಕರಣದ ಕಾರ್ಯ. ಆದರೆ ಈ ವಿವೇಕ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ನಿಲುಕದ ಒಂದು ತೀವ್ರ ಭಾವನೆಯಾಗಿದೆ, ಪೂರ್ವಗ್ರಹಗಳ ವ್ಯೂಹವಾಗಿದೆ, ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಕೇಳಿ, ನಂಬಿ, ಹೆದರಿ, ಹಂಬಲಿಸಿ ಮನವುಂಡುಕೊಂಡು ಬಂದ ವಿಶಿಷ್ಟ ವಿಕಾರಗಳ ಚಟವಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಶರಣತೆಯ ಮನೋಜಾಡ್ಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಥವಾ ಜಾತೀಯ ಅಹಂಕಾರದ ಬಲಾತ್ಕಾರ, ಅಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಸುರಕ್ಷಿತತೆಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತ ಬಂದ ಸ್ವಯಂಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯ ಪುರಸ್ಕಾರ. “ಹತ್ತರ ಕೂಡ ಹನ್ನೊಂದು” ಆಗಬೇಕೆಂಬ, — ಬಹುಜನಪ್ರಿಯತೆಯ ಕವಚ ಒಡೆದು ಏಕಾಕಿಯಾಗಿ ಬೇರೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡಲು ಆರದ ಅರಿಯದ–“ಹೃದಯ ದೌರ್ಬಲ್ಯ”–ಇವೆಲ್ಲವೂ ಪೋಷಕವಾಗಿ, ಕಲ್ಲಿಗೆ ದೇವತ್ವವನ್ನು ಕೊಡುವಂತೆ ನಮ್ಮ ಆ ಬಾಲ್ಯದ ಭಾವನಾ ಸಂಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಆ ಮನೋದೇವತೆಯ ಕಳೆ ಏರುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಮನೋದೇವತೆಯ ಮುಡಿಪ್ರಸಾದ ಅಂತಃಕರಣದ “ಒಳದನಿ” ಸರಿಯಾದ ದಾರಿಯನ್ನು ಸತ್ಯದ ಗುರಿಯನ್ನು, ಹಿತದ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ತೋರಿಸೀತು? ಅದು ಹಲವೊಮ್ಮೆ ಪ್ರಿಯವನ್ನೆ ಹಿತವನ್ನಾಗಿ, ಭಯವನ್ನೆ ಸತ್ಯವನ್ನಾಗಿ, ಸ್ವಾರ್ಥವನ್ನೆ ಪರಮಾರ್ಥವನ್ನಾಗಿ, ದೌರ್ಬಲ್ಯವನ್ನೆ ಸದ್ಗುಣವನ್ನಾಗಿ, ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನೆ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನಾಗಿ, ದೋಷವನ್ನೆ ಲಕ್ಷಣವನ್ನಾಗಿ, ಮತ್ತು ಇಚ್ಛೆಯನ್ನೆ ತತ್ವವನ್ನಾಗಿ ಅಲ್ಲ ಈಶ ಸಂಕೇತವನ್ನಾಗಿ ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತದೆ!

೧೦. ಶುದ್ಧ ಬುದ್ಧಿಯೇ ಒರೆಗಲ್ಲು

ಇಲ್ಲಿ ಬಂತು ವಿಚಾರವಾದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ಆಹ್ವಾನ. ಶುದ್ಧ ಬುದ್ಧಿಯು ಒರೆಗಲ್ಲು ಅಂತಃಕರಣಕ್ಕೂ ಬೇಕು. ನಮ್ಮ ಮಹಾತ್ಮರೇ ಎಷ್ಟು ಸಲ ತಮ್ಮ "ಅಂತರ್ಧ್ವನಿ"ಯನ್ನು ನಂಬಿ ಅನ್ನಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಹೂಡಿಲ್ಲ; ಮತ್ತು ಕೊನೆಗೆ ಅದೊಂದು "ಹಿಮಾಲಯದಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾದ"ವೆಂದು ಒಪ್ಪಿ ಕೊಂಡಿಲ್ಲ! ಮಹಾತ್ಮರ ಅಂತಃಕರಣವೇ ತಪ್ಪು ತೀರ್ಪು ಕೊಡುತ್ತಿತ್ತು; ಮಿಕ್ಕವರ ಪಾಡೇನು? ಅಂದ ಮೇಲೆ ಅಂತಃ ಕರಣದ ಶುದ್ಧತೆ, ಅದರ ಪ್ರೇರಣೆಯ ಶುಭತ್ವ ಕೊನೆಗೂ ಶುದ್ಧ ಬುದ್ಧಿಯೇ ನಿರ್ಣಯಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆ ವಿಚಾರವಾದ ದಿಂದ ಬುದ್ಧಿಯ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯದಿಂದ ನೀತಿಯನ್ನೂ ಅಂತಃಕರಣ ವನ್ನೂ ಬೇರೆ ಮಾಡುವದು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ, ಇಷ್ಟವೂ ಅಲ್ಲ. ಬುದ್ಧಿಯ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ನಾವು ಬದುಕಿನ ಬೆಲೆಗಳನ್ನು ತೂಗಿ ತೀರ್ಮಾನಿಸುತ್ತೇವೆ. ಹೀಗೆ ಅಂತಃಕರಣ ನಿಜ ವಾಗಿಯೂ ಒಂದು ಉಗ್ರ ದೇವತೆ ಅದು ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಒಗ್ಗದ ಶಕ್ತಿ. ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲ ಅಹುದೆಂದು ಹಟ ಹಿಡಿದು ಕೂಗುವಾಗಲೂ "ಅಲ್ಲ"ವೆನ್ನುವ ದಿಟ್ಟತನ ಅಂತಃಕರಣಕ್ಕೆ ಇರಬೇಕು. ಈ ದಿಟ್ಟತನಕ್ಕೆ, ಈ ಧೀರತನಕ್ಕೆ ಧೀ ಶಕ್ತಿಯೇ ಆಧಾರ. ವೈದಿಕ ಆರ್ಯರು "ಧೀರ" ಶಬ್ದವನ್ನು 'ಜಾಣ' ವೆಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದುದರ ಸ್ವಾರಸ್ಯವೇ ಇದು.

ಯಾವ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಒಬ್ಬಾತ ಬಹು ಜನಸಮುದಾಯದ, ಅನುಸರಿಸಿ ಬಂದ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಸೆಳವಿಗೆ ಮೈಗೊಡುತ್ತ

ತಲೆತಗ್ಗಿಸುವನೋ ಆ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಆತನಿಗೆ ಅಂತಃಕರಣವೆಂಬ
ವಿವೇಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಕಡಮೆಯೆನ್ನಲು ಅಡ್ಡಿ ಇಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ
ಭಾರತೀಯ ತತ್ವಜ್ಞರ ಇತಿಹಾಸವೇ ಸಾಕ್ಷಿ. **ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಎಂದಿ
ನಿಂದಲೂ ವಿಶೇಷತಃ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದ ಪುನರುತ್ಥಾನದ
ಪ್ರತಿಕ್ರಾಂತಿಯ ಕಾಲದಿಂದ—ಆಚಾರವೇ ವಿಚಾರವನ್ನು
ಆಳಿತು, ತುಳಿಯಿತು.** ನಮ್ಮ ದಾರ್ಶನಿಕರು ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು
ತಮ್ಮ ಸ್ವತಂತ್ರ ಪ್ರತಿಭೆಯ ವಿಚಾರ ವಿಲಾಸವನ್ನೆಲ್ಲ ಕೊನೆಗೂ
ಸನಾತನ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಹಳೆಯ ಎರಕಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಹರಿ
ಬಿಟ್ಟರು, ಹೆಪ್ಪುಗಟ್ಟಲು ಬಿಟ್ಟರು. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ
ಮತ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಆಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ
ಸ್ವತಂತ್ರ ಮತ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಯ ಗಂಟುಗಳನ್ನು ಕೊನೆಗೂ
ತೂಗ ಹಾಕಿದ್ದು ಎಲ್ಲರೂ ಅದೇ "ಪ್ರಸ್ಥಾನತ್ರಯ"ಗೆ. ಎಲ್ಲ
ಪಯಣಕ್ಕೂ ಪ್ರಸ್ಥಾನ ಒಂದೇ! ಉಪನಿಷತ್ತು, ಬ್ರಹ್ಮ
ಸೂತ್ರ, ಭಗವದ್ಗೀತೆ. ನಮ್ಮ ಭಾಸ್ಕರಾಚಾರ್ಯರ ಭಾಸ್ಕರಾ-
ಚಾರ್ಯತ್ವ ಅವರ ವೇಧ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ! ಹೊರಬಿದ್ದ
ರೆಂದರೆ ಅವರೂ ಗ್ರಹಣ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗ್ರಹದೋಷ ನಿವಾರಣೆ
ಗಾಗಿ ಗಂಗಾಸ್ನಾನ, ತಿಲ ತಂಡುಲದಾನ, ಮಿಕ್ಕ ಜನಜಂಗುಳಿ
ಯಷ್ಟೇ ಭಯ-ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಮಾಡುವವರು! ಏಕೆಂದರೆ
"ಯದ್ಯಪಿ ಸಿದ್ಧಂ ಲೋಕ ವಿರುದ್ಧಂ। ನಾಚರಣೀಯಂ,
ನಾಕರಣೀಯಂ॥" ಅದೇಕೆ? ಅಜ್ಞರ ಬುದ್ಧಿ ಭೇದ ಮಾಡ
ಬಾರದು!" "ನ ಬುದ್ಧಿ ಭೇದಂ ಜನಯೇತ್" "ಶ್ರದ್ಧಸ್ವ
ಸೌಮ್ಯ!" ಬುದ್ಧಿ ಭೇದ ಮಾಡಬಾರದೆಂದು ಭಗವದ್ಗೀತೆಯೇ
ಹೇಳುತ್ತದೆ. "ಭಗವದ್ಗೀತೆಯ ಮಾತಿಗೆ ಅಷ್ಟೇಕೆ ಮನ್ನಣೆ?"

"ಇದು ಭಗವಂತನ ಗೀತೆ"; "ಭಗವಂತನ ಪರಮಾತ್ಮ"; "ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪರಮಾತ್ಮನು ಹೇಗ : ಹೇಳಿದೆ, ಪರಮಾತ್ಮ ಅವತಾರ ತಾಳುತ್ತಾನೆಂದು." "ಅವತಾರ ವಾದ ಏಕೆ ನಂಬಬೇಕು?" "ಎಂಥ ಮಾತು! ಅವತಾರ ವಾದ ಗೀತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದೆ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೇ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ." "ಆದರೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಹೇಳಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಏಕೆ ನಂಬಬೇಕು?" "ಅಯ್ಯೋ ಮಂಕೆ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪರಮಾತ್ಮನ ಅವತಾರ!"— ಹೇಗಿದೆ ಈ ವಿಚಾರ ಸರಣಿ? ಇದು ತನ್ನ ಹೆಗಲನ್ನೇ ತಾನು ಏರಲು ಹೆಣಗುವ ಕಸರತ್ತು! ಆದರೆ ಇದನ್ನೇ ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಜ್ಞರು ಪ್ರಾಚೀನರು ಅನುಸರಿಸಿ ಬಂದರು. ಇಂಥ ಪ್ರವಾಹ ಪತಿತ — ಸೆಳವಿನೊಂದಿಗೆ ಸಾಗುವ — ಪ್ರವೃತ್ತಿಯೇ ಶತಮಾನಗಳಿಂದಲೂ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿನಿಂತ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅಂತಃಕರಣದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಅದರಿಂದ ಹೊಮ್ಮುವ ಮನೋಬಲ, ಅದು ಪ್ರಕಟಿಸುವ ನೈತಿಕ ಧೈರ್ಯ, ಸತ್ಯವನ್ನೆ ಭಜಿಸುವ ನಿಷ್ಠುರ ನಿಷ್ಠೆ, ಅದರ ಫಲವಾದ ವೈಚಾರಿಕ ಕ್ರಾಂತಿ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬರಬೇಕು?

ಮಾನವ ಮಾನವನಾಗಿ ನಿಲ್ಲಬೇಕಾದರೆ ಅವನಿಗೆ ಅಂತಃಕರಣವಿರಲೇಬೇಕು. ಅದು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ, ಪ್ರಾಸಂಗಿಕ ವಾಗದೆ ಮಾನವ್ಯದಷ್ಟೇ ಸಾರ್ವಭೌಮವಾಗಿರಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಆಗಲು ಅವನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಬೇಕು. ಬುದ್ಧಿ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ ಬೇಕು. ಅದೂ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ವಿನಿಯೋಗದ ಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲ, ಶುದ್ಧ ವೈಚಾರಿಕ ಬುದ್ಧಿಯದು. ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಬುದ್ಧಿ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು

ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಶುದ್ಧ ಬುದ್ಧಿ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ವಿಚಾರದಿಂದಲೇ ನೇರವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸುತ್ತದೆ. ವ್ಯವಹಾರದ ಬುದ್ಧಿ ಯಶಸ್ಸು ಪಡೆಯಲು ಪ್ರಪಂಚದೊಂದಿಗೆ ವ್ಯವಹರಿಸುವ ಒಂದು ಉಪಕರಣ. ಶುದ್ಧ ಬುದ್ಧಿ ಸತ್ಯವನ್ನು ಸಿಲುಕುವ ಒಂದು ಉಪಕರಣ. ವ್ಯವಹಾರ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಮನುಷ್ಯನು ಕೆಲಮಟ್ಟಿಗೆ ಕೆಳಮಟ್ಟದ ಪಶುಗಳೊಂದಿಗೂ ಹಂಚಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಶುದ್ಧ ಬುದ್ಧಿ ಮನುಷ್ಯನದೇ ಆದ ಗುಣ ವಿಶೇಷ. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೂ ಇದಕ್ಕೂ ಜಾತಿ ಭೇದವಿಲ್ಲ; ಕೇವಲ ತರಗತಿಭೇದ. ಶುದ್ಧ ಬುದ್ಧಿಗೆ ವ್ಯವಸಾಯ, ಅಭ್ಯಾಸ, ಕೃಷಿ ಅಗತ್ಯ. ಆದರಿಂದಲೇ ಆ ಬುದ್ಧಿಯ ಪರಿಪಾಕ ಮತ್ತು ಪ್ರೌಢಿಮೆ. ಅದು ಅವಿಭಾಜ್ಯ. ಅಂದರೆ ಶುದ್ಧ ಬುದ್ಧಿಯ ಶುದ್ಧ ವಿಚಾರಶಕ್ತಿಯ ಪ್ರೌಢಿಮೆಯನ್ನು ಪಡೆದ ಮಿದುಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಜ್ಞಾನದ ಮತ್ತು ಅನುಭವದ ಎಲ್ಲ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ತಳನಾಟುವ ಒಳನೋಟ ಸತ್ಯ. ಜ್ಞಾನದ ಒಂದು ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಯು ಭ್ರಮೆಯಲ್ಲಿ, ಮಬ್ಬಿನಲ್ಲಿ ಸುಳಿದಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅದರಿಂದ ಇತರ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅದರ ಗತಿಯು ಕುಂಠಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಭ್ರಮೆ, ಈ ಮಬ್ಬು ಒಂದು ಪರೆಯಂತೆ. ಅದನ್ನು ಕಳಚುವದೆಂದರೆ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೂ, ಜೀವನವನ್ನೂ, ಜಗತ್ತನ್ನೂ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ತಟಸ್ಥವಾಗಿ ನೋಡುವ ಹದ ಕಲಿತುಕೊಳ್ಳುವದು. ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನೂ, ಸಮಾಜವನ್ನೂ, ನಿಸರ್ಗವನ್ನೂ ಮತ್ತು ತನ್ನನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ತಟಸ್ಥವಾಗಿ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವ ಮತ್ತು ಸಮೀಕ್ಷಿಸುವ ವ್ಯವಸಾಯ ನಡೆದಷ್ಟು ಬುದ್ಧಿ ಶುದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ.

ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಪಾತಳಿಯಿಂದ ಮೇಲೇರಿ ಅದು ನಿಶ್ಚಯಾತ್ಮಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಂಕಲ್ಪ-ವಿಕಲ್ಪಗಳಿಂದ ಹೊಯ್ದಾಡದೆ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ನಿಲುಕಲು ತಕ್ಕುದಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಬುದ್ಧಿಯು ಜೀಕು ಸಮಗ್ರ ಬಾಳನ್ನೇ ವ್ಯಾಪಿಸುತ್ತದೆ. ಇದೇ ದಿವ್ಯ ದೃಷ್ಟಿ. ಜೀವನ ಯಾವ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಎಂಥ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನೂ ಈ ದೃಷ್ಟಿ ಸಮಗ್ರವಾಗಿ, ಸಮಂಜಸವಾಗಿ, ಸಂದರ್ಭವರಿತು ಅಳೆದು ತಿಳಿದು ನೋಡಬಲ್ಲದು. ಈ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧ ಬುದ್ಧಿ ಪ್ರೇಮವನ್ನೇ ಹೋಲುತ್ತದೆ. ಪ್ರೇಮಭಾವನೆ ಹೇಗೆ ಏಕದೇಶೀಯವಾಗಲಾರದೋ, ಒಂದು ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ಅರಳಿದ ಪ್ರೇಮದ ಮಾರ್ದವವೂ ಆರ್ಜವವೂ ಇಡಿಯ ಬಾಳಿಗೆ ಕಂಪನ್ನೂ ಕಳೆಯನ್ನೂ ಕೊಡಬಲ್ಲುದೋ ಅದೇ ರೀತಿ ಶುದ್ಧ ಬುದ್ಧಿಯು ಪರಿಪಾಕದ ಪರಿಣಾಮ-ವಾಗಿದೆ.

ಮೇಲಿನ ವಿವೇಚನೆಯಿಂದ ನಾವು ತಿಳಿದದ್ದೇನು? ಶುದ್ಧ ವೈಚಾರಿಕ ಬುದ್ಧಿಯೊಂದೇ ಮನುಷ್ಯತ್ವದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಮತ್ತು ಅದರ ಕೃಷಿಯಿಂದಲೇ ಮಾನವ್ಯದ ಸಾರ್ಥಕ್ಯ. ಅದು ನಿಜವಾದ ನೀತಿಮತ್ತೆಗೂ ಕೊನೆಯ ನಿಕಷ. ಅದು ಮರ್ಮಸ್ಪರ್ಶಿ, ಸರ್ವಸ್ಪರ್ಶಿ, ಪಾರದರ್ಶಿ, ಸಮದರ್ಶಿ.

೧೧. ಭೌತಿಕತೆಯಿಂದ ಬೌದ್ಧಿಕತೆಗೆ

ಮನುಷ್ಯನ ಬುದ್ಧಿಗೆ ವಿಚಾರಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಕಲ್ಪನಾಶಕ್ತಿಗಳಿವೆಯೆಂಬುದು ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತು. ಇವುಗಳಿಂದಾಗಿ ಮನುಷ್ಯ ತನ್ನನ್ನು ಪ್ರಪಂಚದಿಂದ ಪರಿಸರದಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಅರಿತು

ತಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಅರಿವು ಅಥವಾ ಸ್ವರೂಪಜ್ಞಾನ ಎರಡು ವಿಧ. ಒಂದು, ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ತಿಳಿಯುವದು, ಇನ್ನೊಂದು, ಪ್ರಪಂಚದಿಂದ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಬಿಡಿಯಾಗಿ ತಿಳಿಯುವದು. ಮನುಷ್ಯಶಿಶು ಗರ್ಭದಿಂದ ಹೊರಗೆ, ತಾಯ ಮಡಿಲಿನಿಂದ ತೊಡೆಗೆ, ತೊಡೆಯಿಂದ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದಲ್ಲಿಂದ ಉರುಳಿ, ಹೊಸೆದು, ಅಂಬೆಗಾಲಿಕ್ಕಿ, ಎದ್ದು, ನಡೆದಾಡಿ ಹೊರ ಜಗತ್ತಿನಿಂದ, ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ, ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ತನ್ನ ಶರೀರ ವನ್ನು ಸಮಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ ನೇರ್ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಶಾರೀರಿಕವಾದ ಈ ಕ್ರಮವನ್ನು ಅವನ ಮಾನಸಿಕ ವಿಕಾಸದ ಕ್ರಮವು ಹೋಲುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸು ವಂತೆ ಮನುಷ್ಯ ಕ್ರಮೇಣ ತನ್ನ ಜ್ಞಪ್ತಿತ್ವವನ್ನೂ ಜಗತ್ತಿನಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹುಟ್ಟಿದ ಶಿಶುವಿಗೆ ಸುತ್ತಲೆಲ್ಲ ಗಾಢವಾದ ಗೂಢವಾದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ನಿಬಿಡಾರಣ್ಯ. ಎಲ್ಲವೂ ಅಗಮ್ಯ ಅಗಾಧ. ಆದರೆ ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಅರಿತುಕೊಂಡು ಇತ್ಯರ್ಥ ಗೊಳಿಸಿದ ಹೊರತು ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವಿಲ್ಲ. ಈ ಇತ್ಯರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಮನುಷ್ಯನ ಬುದ್ಧಿ ವಸ್ತುವಸ್ತುವನ್ನೂ ಒಂದು ತಕ್ಕುದಾದ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಅವುಗಳ ಸಂಬಂಧ ಗಳನ್ನೂ ಕಂಡು ತನ್ನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ತೆಕ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ಅವನ್ನೆಲ್ಲ ಕಂಡು ಕೊಳ್ಳಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಮನಗಾಣಬೇಕು. **ಕಾಣುವದು ಬೇರೆ, ಮನಗಾಣುವದು ಬೇರೆ.** ಪ್ರಾಣಿಯು ಅನ್ನವನ್ನು ಪಾಚಕ ರಸಗಳಿಂದ ಸಂಸ್ಕಾರ ಗೊಳಿಸಿಯೇ ಅರಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲದು. ವನಸ್ಪತಿಯು ಗೊಬ್ಬರ ಮಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಒಂದು ರಾಸಾಯನಿಕ ಮಿಶ್ರಣವಾಗಿಸಿಯೇ

ತನ್ನ ಸತ್ವವಾಗಿ ಹೀರಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲದು. ಅದೇ ರೀತಿ ಮನಸ್ಸು ಹೊರ ಜಗತ್ತನ್ನೂ ವಾಸ್ತವತೆಯನ್ನೂ ವಸ್ತುವಾಗಿಯೇ ಇದ್ದಕ್ಕೆ ಇದ್ದಂತೆಯೇ ಗ್ರಹಿಸಲಾರದು. ಅದನ್ನು ಕಲ್ಪನೆಯಾಗಿ ಮಾಡಿಯೇ ತನ್ನ ವಿಚಾರ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲದು. ಹೀಗೆ ಬೆಳೆಯುವ ಮನಸ್ಸು ಬಾಹ್ಯಜಗತ್ತನ್ನು ತನ್ನ ಒಳಗಣ್ಣಿನ ಮುಂದೆ ಒಂದು ಪ್ರತಿಮಾ ಶಾಲೆಯಾಗಿ ಚಿತ್ರ ಶಾಲೆಯಾಗಿ ಮೊದಲು ಕಾಣುತ್ತದೆ; ಕೊನೆಗೂ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಪ್ರತಿಮೆಗಳೂ ಚಿತ್ರಗಳೂ ಕ್ರಮೇಣ ಅನುಭವ-ಪರಿಜ್ಞಾನ ಬೆಳೆದಂತೆ, ಜಗತ್ತಿನ ಭೌತಿಕ, ಲೌಕಿಕ, ವಾಸ್ತವ ಸತ್ಯದ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಮಗ್ಗಲುಗಳು ಕಂಡುಬಂದಂತೆ, ವಾಸ್ತವತೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಹತ್ತಿರವಾಗಿ ಹೋಲುತ್ತವೆ, ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಬುದ್ಧಿಯೂ ವಿಚಾರ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಕಂಡದ್ದು ಸತ್ಯ. ಅದು ಬಾಹ್ಯ ಜಗತ್ತಿನ ಕಲ್ಪನಾ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ. ಸಮ್ಯಕ್‌ಜ್ಞಾನ ಸಂಪೂರ್ಣ ಜ್ಞಾನವಾದಾಗ ಈ ಕಲ್ಪನಾ ತಥ್ಯ, ವೈಚಾರಿಕ ಸತ್ಯ, ವಾಸ್ತವ ಜಗತ್ತಿಗೆ ತದ್ರೂಪವಾಗಿ ಯಥಾತಥ್ಯವಾಗಿ ಹೋಲುತ್ತದೆ, ಹೊಂದಿ-ಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಈ ರೀತಿ ಭೌತಿಕತೆ ಮತ್ತು ಬೌದ್ಧಿಕತೆ ಇವುಗಳ ನಡುವಿನ ಸಮಗ್ರವಾದ, ಸರ್ವಸಂಗ್ರಾಹಕವಾದ ಹೋಲಿಕೆ-ಹೊಂದಿಕೆಗಳ ಮನೋವ್ಯಾಪಾರವೇ ವಿಚಾರ ಸರಣಿ. ಈ ಸರಣಿ ಭ್ರಮೆಯಿಂದಲೂ ಆರಂಭವಾಗಬಹುದು. ಆದಿ ಮನುಷ್ಯ ಜಗತ್ತಿನ ವಿವಿಧ ವಿಚಿತ್ರ ವ್ಯಾಪಾರಗಳ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಆಗದೆ ಅವುಗಳ ಹಿಂದೆಲ್ಲ ಒಂದೊಂದು ಶಕ್ತಿಯನ್ನು

ಕಲ್ಪಿಸಿದ— ಅಂತೂ ಒಂದು ಕಲ್ಪನೆಯ ಮುಖಾಂತರ ವಾಸ್ತ-
ವತೆಯನ್ನು ತನಗೆ ತೃಪ್ತಿಯಾಗುವಂತೆ ಆತ ಇತ್ಯರ್ಥ
ಮಾಡಿಕೊಂಡ. "Illusion is the first appea-
rance of truth" ಎಂದಿದ್ದಾರೆ ದಾರ್ಶನಿಕ ಕವಿ
ಠಾಕೂರರು. ಭ್ರಮೆಯೂ, ಮಾಯೆಯೂ ಸತ್ಯದ ಪ್ರಥಮ
ದರ್ಶನ — ಹೂಬಿಸಿಲು ಹೊಂಬಿಸಿಲು ಹಗಲಿನ ಮುಂಗುರು-
ಹಾದಂತೆ! ಅರ್ಜುನನ ಒಲವನ್ನೂ ಗಳಿಸಿದ ಚಿತ್ರಾಂಗದೆಯ
ಆಹಾರ್ಯ ಚಲುವಿನಂತೆ!

ಅಂದರೆ ಬುದ್ಧಿ–ವೈಚಾರಿಕ ಬುದ್ಧಿ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವತೆ-
ಯನ್ನು ತಪ್ಪಾಗಿಯೇ ಗ್ರಹಿಸಿತು. ಆದರೆ ಆ ತಪ್ಪು ಗ್ರಹಿಕೆಯೇ
ಬುದ್ಧಿಯ ಸತ್ಯಾನ್ವೇಷಣೆಯ ಪ್ರಮಾಣವೆನಿಸಿತು. ವಸ್ತು
ವಸ್ತುಗಳೊಳಗಿನ, ವಸ್ತು ವ್ಯಾಪಾರಗಳೊಳಗಿನ ಸರಿಯಾದ
ನೇರವಾದ ಸಂಬಂಧ ತಿಳಿದುಕೊಂಡ ಹೊರತು ಮಾನವನ
ಶುದ್ಧ ಬುದ್ಧಿಗೆ ತೃಪ್ತಿ ಇಲ್ಲ. ಆ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಬರುವ ತನಕವೂ
ಅದರ ತಲ್ಲಣ ತಡೆಯದು. ಆದ್ದರಿಂದ ತನಗೆ ತೋಚಿದಂತೆ
ಬುದ್ಧಿಯು ಕೆಲವೊಂದು ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು — ಕಾರಣ, ಹೇತು,
ಲಕ್ಷಣ, ಧರ್ಮ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು — ತಾನೇ ಕಲ್ಪಿಸಿ ಅವನ್ನು
ನಂಬಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ಮುಂದಾ-
ಯಿತು. ಬೀಜ ಗಣಿತದಲ್ಲಿ ಅಜ್ಞಾತವಾದ ಬೆಲೆಯ ಸಂಜ್ಞೆ
ಯೆಂದು "ಕ್ಷ" ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವದಿಲ್ಲವೇ? ಹಾಗೆಯೇ.
ಇದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಧರ್ಮ–ದೇವರು, ಸ್ವರ್ಗ–ನರಕ, ಪುಣ್ಯ–
ಪಾಪ, ಸೈತಾನ–ಯಮಧರ್ಮ, ಸೃಷ್ಟಿ–ಪ್ರಳಯಗಳ ಕಥೆ-
ಗಳು — ಮುಂತಾದವು ಅಂದಿನ ಮಟ್ಟಿಗೆ ವಿಚಾರವಾದಕ್ಕೇ

ಮನುಷ್ಯನ ಬುದ್ಧಿ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯದ ತಾರ್ಕಿಕ ದೃಷ್ಟಿಗೇ ಸಾಕ್ಷಿಗಳಾಗಿವೆ. ಅಂದಿನ ಸ್ವರ್ಣ ವಿದ್ಯೆಯಿಂದ ಇಂದಿನ ರಸಾಯನ ಶಾಸ್ತ್ರ, ಅಂದಿನ ಮಂತ್ರ - ಮಾಟಗಳಿಂದ ಇಂದಿನ ವೈದ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರ, ಅಂದಿನ ದೇವತಾ ವಾದದಿಂದ ಇಂದಿನ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನ, ಅಂದಿನ ತತ್ತ್ವಶಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ಇಂದಿನ ವಿಜ್ಞಾನ — ಹೀಗೆಲ್ಲ ತಪ್ಪು ಹೆಜ್ಜೆಗಳು ನೇರದ ನಡಿಗೆ, ತೊದಲು ನುಡಿಗಳು ಪ್ರೌಢಭಾಷೆಗೆ, ಭ್ರಮ ವಿಭ್ರಮವು ಬೌದ್ಧಿಕ ವಿಚಾರಸರಣಿಗೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟವು. ಈ ದಾರಿಯ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿವರಣೆ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತವಲ್ಲ.

೧೨. ಅಸತ್ಯದಿಂದ ಸತ್ಯಕ್ಕೆ — ಬುದ್ಧಿಯ ಶೋಧಯಾತ್ರೆಯ ಎರಡು ಪಾತಳಿ

ಜಡವನ್ನೂ, ಜೀವವನ್ನೂ, ಜೀವನವನ್ನೂ, ಜಗತ್ತನ್ನೂ ಚರಾಚರ ಸೃಷ್ಟಿಯ ತನ್ನ ಪರಿಸರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನೂ ಆದಿ ಮಾನವ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಹೆಣಗಲೇಬೇಕಾಯಿತು. ತನ್ನ ಸ್ಥಾನ-ಮಾನ, ಸುತ್ತಲಿನ ಸನ್ನಿವೇಶದೊಂದಿಗೆ ತನ್ನ ಸಂಬಂಧ, ಅಲ್ಲಿಯ ಆಗು ಹೋಗುಗಳ ವಿದ್ಯಮಾನ — ಇವೆಲ್ಲವುಗಳ ಅನಿಸಿಕೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತಿಳಿಯಾಗಿ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವ ಆತನ ಆಕಲನದ ವ್ಯಾಪಾರವೇ ತತ್ತ್ವಬೋಧ ಸತ್ಯಶೋಧಗಳ ಮೊದಲಿನ ಹೆಜ್ಜೆಗಳು. ನಿಜವಾದ ಯಥಾರ್ಥವಾದ ಸಂಬಂಧ — ಸನ್ನಿವೇಶ ತಿಳಿಯುವತನಕ ಆತ ಕೆಲವೊಂದು ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡು ನಡೆದನು.

ಇಂಥ ತಪ್ಪು ಕಲ್ಪನೆಯ ತಳಕ್ಕೂ ಸತ್ಯದೃಷ್ಟಿಯ ಹುಡುಕಾಟವೇ ಇದೆ.

ಈ ಹುಡುಕಾಟವೇ ಮಾನವೀ ಮನಸ್ಸಿನ ಅಥವಾ ಆ ಮನಸ್ಸಿನ ಬುದ್ಧಿ ಧರ್ಮದ ನಿಯತ ಕರ್ಮ. ತನ್ನ ಹಾಗು ಸುತ್ತಲಿನ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ವಸ್ತು–ವ್ಯಾಪಾರಗಳ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡುವ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಇಲ್ಲವೆ ಕಂಡು ಬರುವತನಕ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಈ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಅಥವಾ ಒಳಗಿನ ಒತ್ತಾಯ ಎರಡು ಪಾತಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಪಾತಳಿ—ಮೂಲದ ಪಾತಳಿ—ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಇಂಥ ಯಾವದಾದರೊಂದು ಸನ್ನಿವೇಶ–ಸಂದರ್ಭ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡ ಹೊರತು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವತ್ತನಕವೂ ಮಾನಸಿಕ ತೃಪ್ತಿ ಅಂತರಿಕ ನೆಮ್ಮದಿ ಇಲ್ಲದಂಥ ಒಂದು ಅನಿವಾರ್ಯ ಆವಶ್ಯಕತೆ. “ಇದು ಹೀಗೆ ಏಕೆ” “ಈ ಸಂಗತಿ ಏಕೆ, ಹೇಗೆ, ಹೀಗಾಗಿದೆ?” ಎಂಬ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಗೆ ಸಮಾಧಾನ ದೊರಕಿದ ಹೊರತು ಆ ಸಂಗತಿಯೊಂದಿಗೆ ಮನುಷ್ಯ ಸುಖವಾಗಿ ಬಾಳಲಾರ; ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಮನಃಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯದಿಂದಲೂ ಬಾಳಲಾರ; ಹಾಗೆ ಬಾಳುವವನು ಹುಚ್ಚನೊಬ್ಬನೇ ಹೊರತು ಸ್ವಯಂಪ್ರಜ್ಞೆಯುವನಾರೂ ಅಲ್ಲ. ಈ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಮನಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಮನುಷ್ಯ ನಿಸರ್ಗದ ಗೂಢವನ್ನೆಲ್ಲ ತನ್ನಂತೆಯೇ ಕಲ್ಪಿಸಿ ಅನೇಕ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಅದನ್ನೂ ಮೀರಿದ ದೈವವನ್ನು, ದೇವರನ್ನು, ಪರಲೋಕವನ್ನು, ಪುನರ್ಜನ್ಮವನ್ನು, ಪರಕಾಯ ಪ್ರವೇಶವನ್ನು, ಅವತಾರವನ್ನು, ಉದ್ಧಾರವನ್ನು, ಶಾಪ-ಉಃಶಾಪಗಳನ್ನು, ಸ್ವಪ್ನ-ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳನ್ನು, ಪುರಾಣ ಪುರುಷರ

ಪವಾಡಗಳನ್ನು,— ಏನೆಲ್ಲ ಎಷ್ಟೆಲ್ಲ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ನಂಬಿಕೊಂಡು ಬಂದದ್ದು.

ಎರಡನೆಯ ಪಾತಳಿಯಲ್ಲಿ ಈ ವಸ್ತು ವಸ್ತು ಸಂಬಂಧ-ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವ ಒತ್ತಾಯ ಮಾನವನ ಅಸ್ತಿತ್ವದ, — ಬಾಳಬೇಕು, ಬಾಳಿನ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ಆಳ-ಬೇಕು, ತನ್ನ ಬಾಳು ಆದಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ತಾಳಬೇಕು ಎಂಬ ಜೀವನದ ಹಟದ ಪರಿಣಾಮವಾಗುತ್ತದೆ. **ಇಲ್ಲಿ ಬರೇ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯವಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಸಾಮರ್ಥ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಮಾನವ ಬುದ್ಧಿಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ನಡೆಯಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿ ವಿಚಾರವಾಗುತ್ತದೆ.** ಅದು ವಿಚರಿಸಿ ಪ್ರಪಂಚದ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಅಂಕೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಹೆಣಗುತ್ತದೆ. ಜಗತ್ತನ್ನು, ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಬಹಿರಂಗವಾಗಿ ತನ್ನಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಲು ಆಕಲನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಮನುಷ್ಯ ಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಭೌತಿಕತೆ-ವಾಸ್ತವತೆಗಳ ಸತ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಬೌದ್ಧಿಕವಾಗಿಯೇ ವಿಚಾರ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಆತ ತನ್ನ ನಿಲುಕು-ನಂಟು ಸ್ಥಾಪಿಸತೊಡಗುತ್ತಾನೆ. ಮೊದಲನೆಯ ಪಾತಳಿಯಲ್ಲಿ ಆತನ ಬೌದ್ಧಿಕತೆ ಆತ್ಮನಿಷ್ಠ; ಎರಡನೆಯದರಲ್ಲಿ ಅದು ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ. ಮೊದಲನೆಯ ಪಾತಳಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಂಜಸ್ಯ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗದಿದ್ದರೆ ಆತ ಎರವಾಗುವದು ತನ್ನ ಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ, ಇದಿರಾಗುವದು ಭ್ರಾಂತಿಗೆ. ಎರಡನೆಯದರಲ್ಲಿ ಸಾಮಂಜಸ್ಯ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳದೇ ಹೋದರೆ ಆತ ಎರವಾಗುವದು ತನ್ನ ಸುಖಕ್ಕೆ ಕ್ಷೇಮಕ್ಕೆ, ಇದಿರಾಗುವದು ದುರ್ದಶೆಗೆ, ವಿನಾಶಕ್ಕೆ.

ಈ ಮೂಲಕವೇ ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಚಟ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿದೆ. ಅದೆಂದರೆ ತನ್ನ ಅನಿಸಿಕೆ ನೆನಸಿಕೆಗಳಿಗೆ, ಧಾರಣೆ ಧೋರಣೆಗಳಿಗೆ ಹೇಗಾದರೂ ಬುದ್ಧಿಯ ಮೆರುಗನ್ನು ವಿಚಾರವಂತಿಕೆಯ ಒಪ್ಪವನ್ನು ಕೊಡುವದು. ತಾನು ಬುದ್ಧಿವಂತ, ತನ್ನ ನಡತೆ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯದಾಗಿ ಇರಬೇಕು ಇಲ್ಲವೆ ತೋರಬೇಕು – ಎಂಬ ಹಂಬಲ ಮಾನವನಿಗೆ ಸದಾ ಜಾಗ್ರತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದಲೇ ಈ **ಬೌದ್ಧಿಕ ಆತ್ಮಸಮರ್ಥನೆ** ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಕೃತಿ, ಕಲ್ಪನೆ ಎಷ್ಟೇ ತಿಳಿಗೇಡಿತನದ್ದಾಗಿರಲಿ, ಎಷ್ಟೇ ಅನೈತಿಕವಾಗಿರಲಿ ಅದನ್ನು ಇತರರಿಗೂ ತನಗೂ ಸಮಂಜಸವೆಂದೂ, ಸುಸಂಗತವೆಂದೂ, ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯದೆಂದೂ ಸಿದ್ಧಮಾಡಿ ಅಥವಾ ಸಾಧಿಸಿ ಕಾಣಿಸುವ ಒಂದು ದುರ್ದಮ್ಯವಾದ ಪ್ರೇರಣೆ ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಮನುಷ್ಯ ಬುದ್ಧಿಜೀವಿ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಇದೊಂದು ವ್ಯಸ್ತ ಪ್ರಮಾಣ.

೧೩. "ಪ್ರಜ್ಞಾವಾದ" — ಬೌದ್ಧಿಕ ಆತ್ಮಸಮರ್ಥನೆ

ಈ ಬೌದ್ಧಿಕ ಆತ್ಮಸಮರ್ಥನೆ ನಿಜವಾದ ವಿಚಾರವಾದವಲ್ಲ, ವಿವೇಕ ವಾಣಿಯಲ್ಲ. ಇದನ್ನೇ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಭಗವದ್ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ "ಪ್ರಜ್ಞಾವಾದ"ವೆಂದನು. ಇದು "ಬುದ್ಧಿಯೋಗ"ದಿಂದ ಬೇರೆ. ತನ್ನ ದೌರ್ಬಲ್ಯವನ್ನು, ಕಾಮನೆಯನ್ನು, ಭಯವನ್ನು ಪ್ರಾಜ್ಞತೆಯ ಹೊರಲೇಪದಲ್ಲಿ ಖೊಟ್ಟಿ ನಾಣ್ಯದಂತೆ "ಚಲಾಯಿಸು"ವ "ಕಲಿಸದೆ ಬರ್ಪ

ಕೌಶಲ "ವೇ ಈ ಬೌದ್ಧಿಕ ಆತ್ಮಸಮರ್ಥನೆ ಅಥವಾ " ಪ್ರಜ್ಞಾನ ವಾದ". ಇದರಿಂದ ನಾವು ಜಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆದರೆ ಇಂಥ ವಾದವೂ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಏನನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ? ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಮನಃಶಾಂತಿಗಾಗಿ, ಮನಃ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯಕ್ಕಾಗಿ, ಆತ್ಮಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗಾಗಿ ಕೊನೆಗೂ ಬುದ್ಧಿಯ ಸಮ್ಮತಿ ಮತ್ತು ಸಮರ್ಥನೆ ಬೇಕೆ ಬೇಕು! **ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಎಂಥ ತಿಳಿಗೇಡಿ ತನದಿಂದ ನಡೆಯಲೂ ಕಠಿಣವೆನಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ತನ್ನ ಅಂಥ ನಡತೆಗೂ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯ ಹೇತುವನ್ನೋ ಹೊದಿಕೆಯನ್ನೋ ಕೊಡದೆ ಇರುವದು ಮಾತ್ರ ಆತನಿಗೆ ಅಶಕ್ಯವೆನಿಸುತ್ತದೆ, ಅಸಹ್ಯವೆನಿಸುತ್ತದೆ!**

ಇಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಯ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಭುತ್ವಕ್ಕೆ ಇರುವ ಇನ್ನೊಂದು ಆತಂಕ ಗಮನಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಆತಂಕ ಬುದ್ಧಿಯ ಇತಿಮಿತಿ. ಬುದ್ಧಿವಾದಿಯು ವಿಚಾರ ವಾದಿಯು ಮೊದಲಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕ ಅಂಶ ಬುದ್ಧಿಯ ಹಾಗು ವಿಚಾರದ ಪರಿಮಿತಿ. ಮಾನವನ ವಿಕಾಸ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆಯೇ ಹೇಳಿದಂತೆ — ಬುದ್ಧಿ ನಿನ್ನೆ ಮೊನ್ನೆಯ ಕೂಸು. ಮನುಷ್ಯ ಹಿಂದೂ, ಇಂದೂ, ಮುಂದೂ ವಿಕಾರಗಳ ಹುತ್ತ, ಭಾವನೆಗಳ ಹೊದರು. ಮನುಷ್ಯ ತನ್ನ ಪ್ರಕೃತಿ ಸಹಜ ವಾಗಿಯೇ ತನ್ನ ಮೂಲ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳ ಒತ್ತಾಯಕ್ಕೆ ಚಲಿಸು ತ್ತಾನೆ. ಅವುಗಳಿಂದ ಸ್ಫುರಣಗೊಂಡ ಭಾವ ತರಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಓಲಾಡುತ್ತಾನೆ. ಮನುಷ್ಯನ ಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತಿ ಅವನ ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿ. ಅದಕ್ಕೆ ಒತ್ತಡವನ್ನೂ ಗತಿಯನ್ನೂ ಪೂರೈಸುವದು ಅವನ ಬುದ್ಧಿ ಅಲ್ಲ. ಭಾವನೆ-ಎಂಜಿನಿಗೆ ಉಗಿ ಇದ್ದಂತೆ, ಯಂತ್ರಕ್ಕೆ

ಡಾಯನೆವೋ ಇದ್ದಂತೆ. ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿಯೇ ಮನುಷ್ಯ ಮೊದಲು ಇಚ್ಛಿಸಿ, ಆ ಇಚ್ಛೆಗೆ ಬೆಂಬಲವಾಗಿ ಅದರ ಹಂಬಲ ದಲ್ಲಿ ಭಾವನಾಮಯನಾಗಿ ವರ್ತನೆಗೆ ಇಳಿಯುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ವರ್ತನೆಯ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ತೊಡಕುಗಳನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. "ಶ್ರದ್ಧಾಮ-ಯೋಯಂ ಪುರುಷಃ" ಎಂಬ ಗೀತಾ ವಚನ ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯ.

ಆದರೆ ಹಾಗೆಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಬುದ್ಧಿಯ ಮಹತ್ವ ಕಡಿಮೆ ಯೆಂದಲ್ಲ. ಮಾನವ ಜೀವನದ ಚಾಲಕಶಕ್ತಿ ಪ್ರೇರಕಸತ್ವ ವಾದ ಭಾವನೆ, ಅದರ ಮೂಲವಾದ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಇವು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಮಹತ್ವದವೇ. ಆದರೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಬುದ್ಧಿಯು ನಿಯಾಮಕವಾಗಿ ನಿರ್ಣಾಯಕವಾಗಿ ಆಳಬೇಕು. **ಭಾವನೆ ಕುರುಡು; ಬುದ್ಧಿ ಕುಂಟು.** ಆದರೆ ಕುರುಡನ ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಕುಂಟ ಕೂತು ದಾರಿಕಾಣಿಸಬೇಕು, ಗುರಿ ತಲ್ಪಿಸಬೇಕು. ಬುದ್ಧಿವಾದ ಭಾವನೆಯ ಮತ್ತು ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಪ್ರೇರಣೆಗಳ ಶಕ್ತಿ ಯನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವದಿಲ್ಲ, ಕಡೆಗಣಿಸು ವದೂ ಇಲ್ಲ. ಬುದ್ಧಿಯೊಂದೇ ಮಾನವತೆಯ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಎಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಮಾನವತೆಯ ಎಲ್ಲ ಬದುಕು ಬುದ್ಧಿಯ ಪ್ರಪಂಚ ವೆಂದಲ್ಲ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿಯೂ ಈ ಮಾತು ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಕಲೆ, ಕಾವ್ಯ, ಕ್ರೀಡೆ, ಕಾಮ-ರತಿ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ಬುದ್ಧಿಗಿಂತ ತರ್ಕ, ವಿಚಾರಕ್ಕಿಂತ ಬಾಳಿನ ಆಳದ ಭಾವನಾ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯಿಂದಲೇ ದುಡಿಯುತ್ತಾನೆ, ದುಡುಕುತ್ತಾನೆ. ದುಷ್ಯಂತ ಮೊತ್ತಮೊದಲಿಗೆ ಶಕುಂತಲೆಯನ್ನು ಕಂಡಾಗ

ಆಕೆಯ ಚೆಲುವೊಗದ ಹತ್ತಿರ ಸುಳಿಯುವ ತುಂಬಿಯನ್ನು ಕಂಡು ತುಂಬ ಹೇವಪಡುತ್ತಾನೆ. "ವಯಂ ತತ್ವಾನ್ವೇಷಾತ್ ಮಧುಕರ ಹತಾಃ ತ್ವಂ ಖಲು ಕೃತೀ!" ಎಂದು ಉದ್ಗರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಉದ್ಗಾರ ನಮ್ಮ ಬಾಳಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಸೌಂದರ್ಯ–ಮಾಧುರ್ಯಗಳ ನಿಧಿಯ ಮುಂದೆ ತತ್ವಾನ್ವೇಷ ಮಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತ ಬುದ್ಧಿವಾದಿ, ಮುತ್ತನ್ನು ಒಡೆದು ಒಳಗೆ 'ರಾಮ'ನಿದ್ದಾನೋ ನೋಡುವ ಹನುಮಂತನಷ್ಟೇ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಹುಂಬನಾಗುತ್ತಾನೆ. **ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಯತ್ನಿಸುವಾತನು ಜೀವನದ ತತ್ವಭಾಷ್ಯದ ಭಾನುತಿಯೂ ಆಗಬೇಕು; ಅದರ ಕೌತುಕದ ರಸಾನುಭೂತಿಯ ಭವಭೂತಿಯೂ ಆಗಬೇಕು.** ಆದ್ದರಿಂದ ವಿಚಾರವಾದದ ಅಧಿಕಾರ ಕ್ಷೇತ್ರ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಪ್ರಪಂಚ, ತಾತ್ವಿಕ ಪ್ರಪಂಚ, ಸತ್ಯದ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಪ್ರಪಂಚ, ಹಿತಾಹಿತ ನಿರ್ಣಯದ ಪ್ರಪಂಚ, ಕಾರ್ಯಾಕಾರ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಿಯ ಪ್ರಪಂಚ; ಹೊರತು ಶುದ್ಧ ರಸಪ್ರಪಂಚವಲ್ಲ, ಭಾವಪರವಶತೆಯ ಪ್ರಪಂಚವಲ್ಲ. ರಸಾಭಾವ ಕಲಾಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಆಳುವ ನಿಯಾಮಕ ಸತ್ತೆ ಸೌಂದರ್ಯದ್ದು, ರಸಿಕತೆಯದು. ಅಲ್ಲಿ ವಿಚಾರವಾದ ಕೇವಲ ಪರಿಚಾರಿಕೆ–ಪರಿಚಾಯಿಕೆ.

೧೪. ಬುದ್ಧಿಗೆ ಒಳಪಡದ ಕ್ಷೇತ್ರ– ಮೂಲ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳ ಪ್ರಪಂಚ

ಅಂದರೆ ಮನುಷ್ಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ವಿಚಾರವಾದಕ್ಕೆ ಹೊರಪಟ್ಟ ಅಥವಾ ಪೂರ್ತಿ ಒಳಪಡದ ಕೆಲವೊಂದು ಬೌದ್ಧಿಕ

ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿದ್ದೇ ಇವೆ. ಅದೇ ರೀತಿ, ಇತರ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ
ಮನುಷ್ಯ ವಿಚಾರದ ಅಧೀನನಾಗಿಯೇ ಅಧಿನಾಯಕತ್ವ ಒಪ್ಪಿ-
ಕೊಂಡೇ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವದಿಲ್ಲ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮಂದಿ
ಇಚ್ಛಾ ಪ್ರಧಾನರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಅನಂತರ ಅವರು ಭಾವನಾ
ಪ್ರಧಾನರೇ. ಬುದ್ಧಿಪ್ರಧಾನರಾಗಿ ನಡೆ ನುಡಿಯುವದು ಕಡ-
ಮೆಯೇ. ಬದುಕಿಗೆ ಗತಿ ಕೊಡುವ ಶಕ್ತಿ ಭಾವನೆಯದು
ಗುರಿಗಾಣಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಮೂಲ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳದು. ಅವನ್ನೆಲ್ಲ
ಆಳಿ ಬಂದದ್ದು ಅಹಂಕಾರ ಅಥವಾ ಇಚ್ಛೆ. ಹೀಗಾಗಿ ನಮ್ಮ
ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಗಿಂತ ಭಾವನೆಗೆ, ಇಚ್ಛೆಗೆ, ಹಟಕ್ಕೆ, ಶ್ರದ್ಧೆಗೆ
ವಿಪರೀತ ಮಹತ್ವ ಬಂದಿದೆ. ಆದರೆ ಇದರಿಂದಲೇ ಜಗತ್ತಿನ
ಘನತೆಯೂ ಜಡತೆಯೂ ಎರಡೂ ಉಂಟಾಗಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ
ಜೀವನದ ಇಚ್ಛಾಮಯ ಹಾಗೂ ಭಾವನಾಮಯ ಅಂತಸ್ತು
ಗಳ ಮೇಲೆ ಬುದ್ಧಿಯ ಆಧಿಪತ್ಯ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗಲೇಬೇಕು
ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಮಾನವತೆಯ ಸಾರ್ಥಕತೆ ಇದೆ. ಮಾನವನು
ಮಾನವನಾಗಿ ಬಾಳಬೇಕಾದರೆ ಅವನ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಭಾವನೆಗಳ
ನುಗ್ಗಾಟ ನೆಗೆದಾಟಗಳಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಯ ಕಡಿವಾಣ ಬೀಳಬೇಕು.

ಕಾಮ-ಕ್ರೋಧಾದಿ ಷಡ್ವಿಕಾರಗಳು ಈ ದೇಹವೆಂಬ
ರಥದ ಕುದುರೆಗಳು. ಬುದ್ಧಿಯೇ ಅದರ ಸಾರಥಿ. ಸಾರಥಿ
ಯನ್ನು ಬದಿಗೊತ್ತಿ ಅಹಂಕಾರವೇ ಕೈಗೆ ಲಗಾಮು ಎತ್ತಿ
ಕೊಂಡರೆ ರಥ ಹಳ್ಳಕ್ಕೋ ಹೊಂಡಕ್ಕೋ ಬೀಳುವದು ಖಂಡಿತ
“ ಡ್ರೈವ್ಹರನ ಕೂಡ ಮಾತನಾಡಬಾರದು ” ಎಂದು ಇಂದ
ಬಸ್ಸುಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಚನೆ ಬರೆದಿರುತ್ತಾರೆ. ಅದೇ ಸೂಚ
ವಿಚಾರವಾದದ ಸೂತ್ರ. ಯಜಮಾನನಿಗೆ ತನ್ನ ಗುರಿ ಮುಟ

ಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ನೂರಾರು ದಾರಿಗಳಿವೆ. ಆದಷ್ಟು ಹತ್ತಿರದ ದಾರಿಯಿಂದ, ಸೇರದ ದಾರಿಯಿಂದ, ವಿಲಂಬವಾಗದ ದಾರಿಯಿಂದ ನಿಲ್ದಾಣಕ್ಕೆ ತಲುಪಿಸುವ ಕರ್ತವ್ಯ ಮತ್ತು ಕೌಶಲ್ಯ ಡ್ರೈವ್ಹರನದಲ್ಲವೇ? ನಡುವೆ ಯಜಮಾನನೇ ಡ್ರೈವ್ಹರನ ಸೀಟು ಆಕ್ರಮಿಸಿ ಗಾಡಿಯೋಡಿಸತೊಡಗಿದರೆ ಮುಂದೆ ಗತಿ ಏನಾದೀತು?

ಬುದ್ಧಿ ಮನೋವಿಕಾಸ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಮೊನ್ನೆಯ ಕೂಸು. ಆದ್ದರಿಂದ ವಿಕಾರಗಳು ವಿಜೃಂಭಿಸುವಾಗ, ಭಾವನೆಗಳ ಪ್ರಕೋಪವೆದ್ದಾಗ ಬುದ್ಧಿ ತತ್ತರಿಸುವದು ಸಹಜ. ಅಂಥಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ಭಾವಾವೇಶದಿಂದಲೇ ಕಾರ್ಯಗಳು ಜರುಗುತ್ತವೆ, ಜರುಗಲೂ ಬೇಕು. ಆದರೆ ಇಂಥ ಕಾರ್ಯ ಸ್ಥಿರವಲ್ಲ. ಎಷ್ಟೇ ಅಮೂಲ್ಯವಿದ್ದರೂ, ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿದ್ದರೂ, ಆಕರ್ಷಕ ಉನ್ಮಾದಕವಿದ್ದರೂ, ಸ್ಥಿರವಲ್ಲ. ಭಾವಾವೇಶ ಜೀವನದ ಸ್ಥಾಯಿಯಲ್ಲ. ವಿಮರ್ಶೆಯಿಂದ ಸ್ಫುಟವಾದ ವಿವೇಕದಿಂದ ಶುಚಿಯಾದ ವಿಚಾರದಿಂದ ಸುಸೂತ್ರವಾದ ಚಟುವಟಿಕೆಯೇ ತಾಳಿಕೆಯದು, ಬಾಳಿಕೆಯದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಬುದ್ಧಿಯ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಭಾವನೆಗಳ ಮತ್ತು ಪ್ರವೃತ್ತಿಜನ್ಯವಾದ ಬಾಳಿನ ಪ್ರೇರಣೆಗಳ ಪ್ರಾಬಲ್ಯವನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆವಂತಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಗಳೆದರೆ ಬುದ್ಧಿಯೂ ಬದುಕಲಾರದು!

ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಬುದ್ಧಿಯ ಸ್ವರೂಪವೇನು? ಅದರ ಕಾರ್ಯವೇನು? ಪ್ರಾಣಿ–ಪಶು–ಮನುಷ್ಯ ಹೀಗೆ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ ರೂಪ ತಾಳಿ ನಿಂತ ಜೀವನ ವಿಕಾಸದಲ್ಲಿ ಬೇರಿನಿಂದ ಹೂವು ಬೇರೆಯಾಗಿ ಕಂಡರೂ ಭಿನ್ನವಲ್ಲ. ಮೊದಲು ನಿರವಯುವ, ನಂತರ

ಸಾವಯುವ, ಮೊದಲು ನಿರಿಂದ್ರಿಯ ನಂತರ ಸೇಂದ್ರಿಯವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಬಂದ ಕ್ರಿಮಿ-ಕೀಟ, ಜೀವ-ಜಂತುಗಳಲ್ಲಿ ತೋರಿ ಬರುವ ಪ್ರತಿಕ್ಷಿಪ್ತ ಅಥವಾ ಪರಾವರ್ತನ ಕ್ರಿಯೆಯೇ ಮುಂದೆ ಪಶುವಿನಲ್ಲಿ ಮೂಲ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ವನ್ಯಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿ ಅದರೊಳಗಿಂದಲೇ ವಾನರನೂ ವನಚರನೂ ಆಗಿ ಬಂದ ಮಾನವನಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕ ಮನೋವ್ಯಾಪಾರವಾಯಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾವು ಬುದ್ಧಿಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕಾಗಿ ಮೂಲ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳ ಚರ್ಯೆಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಬೇಕು.

ಮೂಲ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳೆಂದರೇನು ? ಅವು ಕಲಿಯದೇ ಬರುವ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು; ಸಹಜ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳು; ನಾವು ಕೆಲವೊಂದೇ ಕ್ರಿಯೆಯ ಕುರಿತು ಒಲಿಯುವ ಆನುವಂಶಿಕವಾದ ಒಲವುಗಳು. ಆಡುವದು, ಉಣ್ಣುವದು, ಓಡುವದು, ಕಾದಿ ಗೆದೆಯುವದು, ಕಾಲ್ತೆಗೆಯುವದು, ಒಲಿದು ಒಲಿಸುವದು, ಮದುವೆಯಾಗುವದು, ಮುದ್ದುಮಾಡುವದು— ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಕೆಲಸದ ಅನಾದಿಯಿಂದಲೂ ಬಂದ ಅಚ್ಚುಗಳು. “ಅಶಿಕ್ಷಿತ ಪಟುತ್ವ”ದ ಅಮಾನುಷ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳು.

ವಂಶದ ವಿಸ್ತಾರದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ, ಮನುಷ್ಯ ಪಶುವು ತನ್ನ ಆಯುಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಒದಗುವ ಆವಶ್ಯಕ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ವಿಲಂಬವಿಲ್ಲದೆ, ವಿಶೇಷ ವಿಚಾರಣೆ ಇಲ್ಲದೆ ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು, ಎದೆಗೊಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಬೆಳಸಿಕೊಂಡ ವರ್ತನೆಯ ಮಿತವಾದ ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ತತ್‌ಕ್ಷಣದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳೇ ಈ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಚರ್ಯೆಗಳು. ಬಾಳಿನ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಭದ್ರತೆಗೆ, ನಿಕರದ ಪ್ರಸಂಗಗಳಿಗೆ ಇವು

ಸಾವಧಾನತೆಯ ಸಾಧನಗಳು. ಆದರೆ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಬಲವಾದ ಒಂದು ವೈಗುಣ್ಯವೂ ಇದೆ. ಆ ವೈಗುಣ್ಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯದೊಳಗಿಂದಲೇ ಬಂದದ್ದು. ಈ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳು— ತನ್ನಾರೆ ತೋರುವ ಬಾಳಿನ ಕ್ರಿಯೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳು—**ಒಂದೇ ಮಾದರಿಯ ಪುರಾತನ, ಸನಾತನ ಸ್ವರೂಪದ ಸನ್ನಿವೇಶ ಗಳಿಗಾಗಿಯೇ** ನಮ್ಮನ್ನು ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸಬಲ್ಲವು. ಮನುಷ್ಯನ ಉತ್ಕ್ರಾಂತಿಯ ಉದಯಕಾಲದಿಂದಲೂ ಅವೇ ಬಗೆಯ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಅವೇ ಬಗೆಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಪಡಿಯಚ್ಚುಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಎರಕ ಹೊಯ್ದು ಬಂದ ಮೂಲಕ ಈ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳು ಅನುಭವದ ಪ್ರಾಚೀನತೆಯಿಂದ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಬದ್ಧಮೂಲವಾಗಿ ಬಂದ ಚಟುವಟಿಕೆಯ ಚಟಗಳಾಗಿ ಬಿಟ್ಟವು. ಹಿಂದಿನ ನಮ್ಮ ಬೇಟೆ ಬೆಟ್ಟಗಳ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟಿನ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ, ಪಶುಪಾತಳಿಯ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ, ಒತ್ತಡ-ಒತ್ತರಗಳ ಪ್ರಸಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಚಟಗಳು ತುಂಬ ಉಪಯೋಗವಾದವು. ಅಂಥ ಪ್ರಸಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ನಾವು ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಸುಲಭವಾಗಿಯೇ ಫಕ್ಕನೆ - ಎಲ್ಲರೂ ಎಲ್ಲೂ ಒಂದೇ ಸನನೆ ವರ್ತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಅಂದರೆ, ಈ **ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳು ನಮ್ಮನ್ನು ನಿನ್ನೆಗಾಗಿ ಅಣಿಮಾಡುತ್ತವೆ, ಇಂದಿಗಾಗಿ ಅಲ್ಲ; ಅಂದಾಗ ನಾಳೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಳಬೇಕೇ?**

೧೫. ವಿಚಾರದ ಉಗಮ; ವಿವೇಕದ ಉದಯ

ಕೆಲವು ಉದಾಹರಣೆಗಳಿಂದ ಈ ಮಾತು ತಿಳಿದೀತು. ಹರಿದು ಬರುವ ಹಾವು ಕಂಡು ಕೂಸು ದಿಗಿಲುಗೊಂಡು

ಓಡುವದು. ಆದರೆ ಮದ್ದು ತುಂಬಿದ ತುಬಾಕಿ ತೊಡೆಯ
ಮೇಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಪರಿವೆ ಇಲ್ಲದೆ ಆಡುವದು! ಸೊಕ್ರೆಟಿಸನಂಥ
ಘನತತ್ತ್ವವೇತ್ತನೂ ಪರಮಜ್ಞಾನಿಯೂ ಝಾಂತೀಪಿ-
ಯಂತಹ ಮೂರ್ಖ ಹೊಯ್ಕಾಲಿಯನ್ನು ಕೊರಳಿಗೆ ಕಟ್ಟಿ-
ಕೊಂಡು ಅಂಜುತ್ತ ಅಳುಕುತ್ತ ಬಗೆಗಾಣದೆ ಬಾಳಬಹುದು.
ಇಲ್ಲವೆ ಹೊರವಿರುಗಿನ ಬೆಡಗುಗಾತಿಯ ಬಿನ್ನಾಣಗಿತ್ತಿಯ ಕೈ
ಗೊಂಬೆಯಾಗಿ ಕುಣಿಯಬಹುದು. "ಇಂದ್ರಿಯ ಗ್ರಾಮ"ವ
"ಪಂಡಿತನ" "ಅಪಕರ್ಷ"ಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಬಹುದು. ಮೈಲಿ
ಪ್ಲೇಗುಗಳಂಥ ಪ್ರಾಣಹಾರಿ ಪಿಡಗುಗಳ ಭೀಕರ ವಿಷಜಂತ
ಸೋಂಕುಗಳಿಗೆ ನಾವು ಹೆದರುವದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಪ್ರಾಚೀನ
ದಿಂದಲೂ ಹೆದರುತ್ತ ಬಂದ ಗುಡುಗು, ಮಿಂಚು, ಕತ್ತಲೆ
ಕಗ್ಗವಿಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೇನೇ ಅಂಜುತ್ತೇವೆ. ಶೀರ ಸುರ
ಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಉತ್ತಮ ಕಾರಿನ ಸುಖಾಸನದಲ್ಲಿ ಕೂತಿದ್ದರೂ ಅದ
ಫಕ್ಕನೆ ಮಗ್ಗಲು ತಿರುಗುವಾಗ ನಾವು ಆಚೆ ಈಚೆ ಗಟ್ಟಿ
ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ! ಸಂಧಿ ಸಿಗದೆ ಸಂದಿಗುಂಪಾಗಿ ನ
ಯುವ ಸದ್ಗುಣಿಗಳಿಗಾಗಿ ನಾವು ಹಳಹಳಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಆದ
ಬಿಕ್ಕೆ ಬೇಡುವದನ್ನೇ ಕಸಬಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬೀದಿಯಂಚಿ
ಕಾಲುಚಾಚಿ ಅಂಗಲಾಚಿ ಕೂತು ಕೂಗುವ ತಿರುಕನ ಎಣ್ಣೆ
ಬಣ್ಣಗಳ ಕೊಳೆತ ಗಾಯದ ಮಾಯದ ಕಲೆಯನ್ನು ಕಂಡು
ನಾವು ಕಳವಳಗೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ದೊಡ್ಡ ಅನ್ಯಾಯದಿಂದ ಆ
ದಷ್ಟು ಭಾವೋದ್ರೇಕ, ಪಿತ್ತಪ್ರಕೋಪ, ಚಿಕ್ಕ ರಕ್ತಪಾ
ನೋಡಿ ನಮಗೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಉಪಹಾರಗೃಹದ ಪರಿಚಾರಕನಿ
ಇನಾಮು ಕೊಡಲು ಮರೆತರೆ ನಮಗೆ ನಾಚಿಕೆ ಆಗುತ್ತದೆ

ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಅಜ್ಞಾನ ಆಲಸ್ಯ ಅಸಡ್ಡಾಳತನಗಳಿಗಾಗಿ ನಮಗೆ ಏನೂ ಅನಿಸುವದಿಲ್ಲ. ನಾವು ಹಕ್ಕಿಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲುತ್ತೇವೆ. ಆದರ ಹರಿದು ಕೆದರಿದ ಗರಿಗಳಿಗಾಗಿ ಮರುಕ ಪಡುತ್ತೇವೆ. ಹೀಗಿದೆ ನಮ್ಮ ಪ್ರವೃತ್ತಿಜನ್ಯ ಅಂದರೆ ವಿಕಾರವಶ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳ ಲೀಲೆ!

ಇದರಿಂದ ಹೊರಡುವ ಹುರುಳೇನು? ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಡಾಡಿ ಬಾಳಿನ ಕೆಲಸ ಕೊರತೆಗಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಮೂಲ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ನಂಬಿ ನಡೆಯುವ ಶೀಲ ಸಾಕಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಮನುಷ್ಯ ಹಿಂಸ್ರ ಕರ್ಮದಿಂದ ಕೃಷಿ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಈಡಾದ. ಕಾಡಿನ ಒಂಟಿ ಬಾಳಿಸಿಂದ ಕುಲಕೌಟುಂಬಿಕತೆಗೆ ಈಲಾದ. ಆಗ ಬದುಕಿನ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟು ಬೇರೆಯಾಗ ಬೇಕಾಯಿತು. ಬೇಟೆಯ ಬದುಕಿಗೆ ಪಳಗಿದ ನಮ್ಮ ಸಹಜ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳು ಬೇಸಾಯದ ಬದುಕಿಗೆ ಸಾಲದಾದವು. ನಾಗರಿಕತೆಯ ಮಜಲಿಗೆ ಅವು ಇನ್ನೂ ಹಿಂದೆ ಬಿದ್ದವು. ಹೀಗೆ ಮಾನವ ಜೀವನದ ಉತ್ತರೋತ್ತರವೂ ಆಶೋತ್ತರವೂ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಆಹ್ವಾನವಾಗಿದೆ.

ಮನುಷ್ಯಶಿಶುವಿನಲ್ಲಿ ಸಹಜ ಸಿದ್ಧ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳ—ಅಂದರೆ ಮೂಲ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಪ್ರೇರಿತವಾದ ಜೀವನ ವ್ಯಾಪಾರದ—ಅಪೂರ್ಣತೆ, ಅಪಕ್ವತೆ, ಅಪರ್ಯಾಪ್ತತೆಗಳು ತಾನೇ ತಾನಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಶಿಶುವು ಅದೇ ಹುಟ್ಟಿದ ಪಶುವಿಗಿಂತ ಅಸಹಾಯತೆಯಲ್ಲಿ ಕನಿಷ್ಠವಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಅಸಮರ್ಥತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಶಿಶುವಿನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಬೀಜವಿರುತ್ತದೆ. ಸಹಜ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳ ಅಪೂರ್ಣತೆ-ಅಪರ್ಯಾಪ್ತತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮುಂದಿನ ಪ್ರಗತಿ-

ಪ್ರಭುತ್ವಗಳ ಬೇರಿರುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಈ ಮೂಲಕವೇ ಶಿಶು ಪಶುಗಳ ಮರಿಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಆದೆಷ್ಟೋ ಪಟ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ಸಂಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ, ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ, ಪರಿವರ್ತನೆಗೆ ಅನುಕೂಲ ವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹಿಂದೊಂದು ಹಿಮಪ್ರಳಯಕ್ಕೂ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಂಡ ದೇಹಿಗಳಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಅವು ಕೇವಲ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಕಟ್ಟುಬಿದ್ದ ಜಡ ಜೀವಿಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಅವುಗಳ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಚಟಗಳು ಬದಲಾಗದಂಥವಿದ್ದುದರಿಂದಲೇ ಅವು ಅಳಿದು ಹೋದವು— ಚಳಿಗೆ ಮುದುಡಿ ಮಡಿದು ಹೋದವು. ಆದರೆ ಇತರ ಸಸ್ತನ ವರ್ಗದ ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ಅವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹಿಂಗಾಲುಗಳ ಮೇಲೆ ಎದ್ದು ನಿಂತ ಮೂರು ಮೊಳದ ಮನುಷ್ಯನೂ ತಾಳಿ ಬಾಳು ವಂತಾಯಿತು.

ಈ ತಾಳಿಕೆ-ಬಾಳಿಕೆಯ ಪ್ರಯತ್ನ-ಪ್ರಯಾಸಗಳ ಲ್ಲಿಯೇ ವಿಚಾರದ ಉಗಮ, ವಿಮರ್ಶೆಯ ಆರಂಭ, ವಿವೇಕದ ಉದಯವಾಗಿದೆ. ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನೇ ಚಕಿತಗೊಳಿ ಸಿದ ಮುಗ್ಗಟ್ಟಿನ ಮುಂದುಗಾಣದ ದಿಗಿಲಿನಲ್ಲಿಯೇ ಮಾನವನ ಮೊತ್ತಮೊದಲಿನ ತಾತ್ವಿಕ ಗ್ರಹಿಕೆ ಹೆದರುತ್ತ ಹುಟ್ಟಿಬಂದಿತು. ಒಂದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಕೂಡಿಸಿದರೆ ಎರಡಾಗುವದೆಂಬ ನಮ್ಮೋಸವ ವಾದ ನಂಬಿಗೆಯ ನೆಲೆಯು ಅಂಸೇ ಹಾಕಲ್ಪಟ್ಟಿತು! ವಿಶೇಷ ದಿಂದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಬೇಕಾಗತೊಡಗಿತು. ಸಂಬಂಧಗಳ ಅನುಕ್ರಮ ಅನುಮಾನಗಳು ಮೊದಲಾದವು. ದ್ರವ್ಯದಿಂದ ಗುಣ, ರೂಪ ದಿಂದ ನಾಮ, ಲಕ್ಷಣದಿಂದ ಜಾತಿ, ನಿಸರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಿಯಮಿತತನ ಅದರ ಹಿಂದಿನ ಒಂದು ನಿಯತಿ ಇವುಗಳ ಆಕಲನೆಯು

ಮುಸುಮುಸುಕಾಗಿ ನಸುನಸುಕಾಗಿ ಆಕಾರಗೊಂಡಿತು. ಇದೇ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯು ಉಪಾಧಿ ಉಪಕರಣಗಳು ರೂಪಗೊಂಡು ಬಂದ ಪರ್ವಕಾಲ.

ಹೊರ ಜಗಿನ ವೈಚಿತ್ರ್ಯದ ನಿರೀಕ್ಷಣೆ, ಬೇಟೆಯ ಭಕ್ಷ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಜರುಗುವ ಪ್ರತೀಕ್ಷೆ ಇವುಗಳಿಂದ ಅಭ್ಯಸ್ತವಾಗಿ ಅವಧಾನ ಏಕಾಗ್ರತೆ ಚಿತ್ತ ಶಕ್ತಿಗಳು ಪರಿಣಮಿಸಿದವು. ಕಾದಾಡುವ ಏರಿಹೋಗುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯೇ ಕುತೂಹಲ ವಿಚಿಕಿತ್ಸೆಗಳ ವಿವೇಚಕ ವೃತ್ತಿಗೆ ಮಾರ್ಪಟ್ಟಿತು. ಯಾಂತ್ರಿಕ ಚಲನವಲನಗಳಿಂದ ಸಹೇತುಕ ಪ್ರಯೋಗ ವಿನಿಯೋಗ ಪದ್ಧತಿ ಹೆಜ್ಜೆಯೂರಿತು. ವಾನರ ಸೀಟಾಗಿ ನಿಂತು ಕೈ ಬೀಸಿದಾಗ ತನ್ನ "ವಾ"ದ ಬಾಲ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ನರನಾದ. ಅಂದರೆ ವನ್ಯತೆಯ ಸಾಮಾನ್ಯತೆಯ ಮಟ್ಟದೊಳಗಿಂದಲೇ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಧನ್ಯತೆಯ ಮಜಲು ಮೈವೆತ್ತಿತು. ಸಾವಿರ ವಿಪತ್ತುಗಳಿಗೆ ತುತ್ತಾಗುತ್ತ, ಪ್ರತಿಕೂಲತೆ ಆವಶ್ಯಕತೆಗಳಿಗೆ ತೊತ್ತಾಗುತ್ತ ತನ್ನ ಎದೆಗಾರಿಕೆಗೆ ತಾನೇ ಬೆದರುತ್ತ ಆ ನರಪಶು ತನ್ನ ಬಾಳಿನ ಆಳಿಕೆ ತನ್ನ ಬಲಗೈಯ ಮುಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ — ಆ ಮುಷ್ಟಿಯನ್ನು ಬಿಗಿಯಲು ಬಿಡಿಸಲು ಎತ್ತಲು ಎಸೆಯಲು ಸೂಚಿಸುವ ಮಿದುಳಿನ ಕಸುವಿನಲ್ಲಿ ಇದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಕ್ರಮೇಣ ಕಂಡುಕೊಂಡನು.

ಹೀಗೆ ಬುದ್ಧಿಯೂ ಮೂಲತಃ ಅಂಶತಃ ಪ್ರವೃತ್ತಿರೂಪವೇ ಆಗಿದೆ. ಬೇರಿನಿಂದ ಬೊಡ್ಡೆಯಿಂದ ಹೂವು ಹಣ್ಣು ಎಷ್ಟೇ ದೂರವಿರಲಿ, ಬೇರೆಯಾಗಿ ತೋರಲಿ — ಕೊನೆಗೂ, ಬುಡಕ್ಕೂ ಅವೆಲ್ಲ ಒಂದೇ ಮರ. ಬೇರಿನಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ

ಯಾಗುವದರಲ್ಲಿ ಮರಕ್ಕೆ ಮುಕ್ತಿ ಇದೆಯೇ? ಈಗಲೂ ತೀ ಹೊಸತಾದ ಸನ್ನಿವೇಶ ಮುಂದೆ ಬಂದರೆ, ಅನುಭವ ಸಾ ದಿದ್ದಾಗ, ವಿಚಾರ ಸಾಗದಿದ್ದಾಗ, ಮೆದುಳಿಗೆ ಆಯಾ ವಾದಾಗ, ಮುಪ್ಪಿನಿಂದಲೋ, ಜೇನೆಯಿಂದಲೋ, ಭೀ ಯಿಂದಲೋ, ದುಃಖದಿಂದಲೋ, ದೌರ್ಬಲ್ಯದಿಂದಲೋ ಮಂಕು ಕವಿದಾಗ, ಮುಂದುಗಾಣದಾದಾಗ ಮಾನವನ ಬುದ್ಧಿ ಮೂಲ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಿಂದಲೇ ಅನುಮಾನ ಕಟ್ಟುತ್ತದೆ, ನಿಧಾ ನಕ್ಕೆ ಮುಟ್ಟುತ್ತದೆ.

ಈ ಅನುಮಾನ–ನಿಧಾನಗಳ ಅವಕಾಶದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಮುಂದಿರುವ ಸಮಸ್ಯೆಯ ವಿವಿಧ ಮೊಗ–ಮಗ್ಗಲುಗಳು ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ತನ್ನ ತನ್ನ ಪ್ರಾಥಮಿಕ–ಅಂದರೆ ಮೂಲ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗನುಸಾರವಾದ–ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಪ್ರೇರಿಸುತ್ತದೆ ಅವೆಲ್ಲವುಗಳ ಸಯುಕ್ತ ಸಂಮಗ್ರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಆ ಸಮ ಸ್ಯೆಯ ಆದಷ್ಟು ಸಂಪೂರ್ಣ ಗ್ರಹಿಕೆಗೆ ಸಮರ್ಪಕವಾದ ಸಂಕೀರ್ಣ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯೊಂದು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಒಡಮೂಡುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೇ ನಾವು ಬೌದ್ಧಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆ, ಬುದ್ಧಿಯ ವ್ಯವಸಾಯವೆನ್ನುವದು.

೧೬. ಬುದ್ಧಿಯ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯ

ಪ್ರಾಣದ ಅನ್ನಮಯತೆ, ಪಶುವಿನ ಮನೋಮಯತೆ, ಮನುಷ್ಯನ ವಿಜ್ಞಾನಮಯತೆ ಇವೆಲ್ಲವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಜೀವನದ ಅಖಂಡತೆ–ಸಾತತ್ಯಗಳು ಅನುಸ್ಯೂತವಾಗಿವೆ. ಈ ತತ್ತ್ವ

ದಂತೆಯೇ ಬುದ್ಧಿಯ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯದ ವ್ಯಾಖ್ಯೆ ಸಿಗಬೇಕು. ಅದು ಹೇಗೆ?

ಪ್ರಾಣಕ್ಕೆ ಪರಾವರ್ತನ ಇಲ್ಲವೆ ಪ್ರತಿಕ್ಷಿಪ್ತ ಕ್ರಿಯೆ ಇದೆ; ಪಶುವಿಗೆ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಇದೆ; ಅದು ತಾತ್ಕಾಲಿಕ, ಇದು ತಾತ್ಪೂರ್ತಿಕ. ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ವಿಚಾರ, ವ್ಯಾಪಾರವಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಮೂರೂ ಮೂಲತಃ ಏಕ ಸೂತ್ರವಾಗಿವೆ. ಪ್ರತಿಕ್ಷಿಪ್ತ ಪರಾವರ್ತನ ಕ್ರಿಯೆಯೆಂದರೆ, ಸ್ಥಾನಿಕ ಕ್ಷಣಿಕ ಪ್ರಚೋದನೆಗೆ ಪ್ರಾಣಿಯಿಂದ ಜರುಗುವ ಸ್ಥಾನಿಕ ಮತ್ತು ಕ್ಷಣಿಕ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ. ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯೆಂದರೆ ಒಂದು ಸನ್ನಿವೇಶದೊಳಗಿನ ಯಾವದೇ ಅಂಶವನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಾಣಿಯಿಂದ ಜರಗುವ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಆನುವಂಶಿಕವಾದ ಶಾಶ್ವತ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ. ಅಂಥ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದಾಗೆಲ್ಲ ಅಂಥ ಕ್ರಿಯೆ ನಡೆಯುವಂತಹದೇ. ಬುದ್ಧಿಯ ವ್ಯಾಪಾರವೆಂದರೆ, ವಿಚಾರ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೆಂದರೆ, ಸಮಗ್ರ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಆದಷ್ಟು ಸಮರ್ಪಕವಾದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಪ್ರಕಟಿಸುವದು. ಹೀಗೆ **ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿಗಳ ನಡುವೆ ಜಾತಿಭೇದವಿಲ್ಲ; ಮಾತ್ರೆಯ ಭೇದ, ತರಗತಿಯ ತಾರತಮ್ಯ.** ಅವೆರಡರ ಅಂತರ ಗುಣಕ್ಕಿಂತ ಪರಿಣಾಮವನ್ನೆ ಹೊಂದಿದೆ. ಪ್ರವೃತಿಯು ಬುದ್ಧಿಯ ವ್ಯವಸಾಯಕ್ಕಾಗಿ ವಿಷಯವನ್ನೂ ವಿವರಗಳನ್ನೂ ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಆ ವಿವರಗಳ ಪ್ರೇರಣೆಗಳ ತಿಕ್ಕಾಟದಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ಗೊತ್ತುಪಡಿಸಬೇಕಾಗುವ ಇರುಕಿನಲ್ಲಿ ಒದಗುವ ತಿಳುವಳಿಕೆಯ ತೂಗುಯ್ಯಾಲೆಯೇ ವಿಮರ್ಶೆ – ಪರ್ಯಾ

ಲೋಚನೆಗಳ ಪೀಠ. ಒಂದು ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನೂ, ಒಂ
ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನೂ ಅದರ ಘಟಕಾಂಶಗಳಲ್ಲಿ ವಿಂಗಡಿಸಿ ಅದ
ತಕ್ಕುದಾದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನೂ ಸಾಧಿಸು
ಸಿದ್ಧತೆಯೇ ವಿಚಾರ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ. ಒಂದು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳು
ದಾದರೆ, **ಪ್ರಚೋದನೆಯ ವಿಶ್ಲೇಷಣ – ಪೃಥಃಕರಣವ
ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯ ಸಮನ್ವಯ ಸಮೀಕರಣವೂ ಕೂಡಿಯೆ
ಬುದ್ಧಿಯೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.** ಬೆಟ್ಟದೊಳಗಿಂದ ಹೋಗುವಾ
ಆ ಹಳೆ ಕತೆಯಲ್ಲಿಯ ಠಕ್ಕ ಗೆಳೆಯ ಕರಡಿಯನ್ನು ಕಂ
ಥಟ್ಟನೆ ಮರವೇರಿ ಕುಳಿತ; ಆದರೆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ದಿಕ್ಕುಗಾಣ
ನಿಂತ ಆತನ ಜತೆಗಾರ ಕರಡಿಯ ಎದುರಿಗೆ ಏನು ಮಾ
ಬೇಕು? ಕಾಲು ಕೀಳಬೇಕು; ಕರಡಿಯ ಗುದುಮುರಿಗ
ಗುರಿಯಾಗಬೇಕು; ಇಲ್ಲವೆ ಅದರೊಡನೆ ಗುದ್ದಾಡಬೇಕು –
ಅಥವಾ? ಆತ ದಿಗ್ಗನೆ ನೆಲಕ್ಕೆ ಒರಗಿದ. ಸತ್ತಂತೆ ನಟಿಸಿ
ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯ ಅದೂ ಒಟ್ಟು ಸಮರ್ಪಕವಾಗುವ ಪ್ರ
ಕ್ರಿಯೆಯ — ಆಯ್ಕೆಯೆ ಬುದ್ಧಿಯ ಕಾರ್ಯ!

ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳ – ಒಳಪ್ರೇರಣೆಗಳ ಬಾಳು ಹೆಚ್ಚು ಸರ
ಅನೇಕ ಸಲ ಹೆಚ್ಚು ಸಮರ್ಪಕ. ಆದರೆ ಅವನ್ನು ನಾ
ಹಿಂದೆಯೇ ನಮ್ಮ ಬೇಟೆ – ಬೆಟ್ಟಗಳ ಬದುಕಿನ ಸಂಗಾತಿಗಳ
ಗಿದ್ದ ಪಶುಗಳ ಪಾಲಿಗೆ ಬಿಟ್ಟು ನಮ್ಮ ಪಾಡನ್ನು ಬುದ್ಧಿ
"ಉರಿದಾರಿ"ಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಕೊಂಡು ಎಂದೋ ಮುಂದ
ವರಿದು ಬಂದಿದ್ದೇವೆ. ಇನ್ನು ಹಿನ್ನೋಟ ಹಿನ್ನಡೆ ಶಕ್ಯವಿ
ಇಂದು ಅಂತಃಪ್ರೇರಣೆಯ ವಿಲಾಸವನ್ನು – ಕಾಯೆಯಲ್ಲಿ ಛಾ
ಛಾಯೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಯೆ ಕಾಣುವ "ಕಣ್ಕಟ್ಟ"ನ್ನು ಅಂತಃಪು

ಸಾಧಕರಿಗಾಗಿ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡೋಣ. ನಮ್ಮ ಮಟ್ಟಿಗೆ ತಿಳುವಳಿಕೆಯ ತ್ರಾಣ ಮಾತ್ರ ಇದ್ದರೆ ಸಾಕು. ಬುದ್ಧಿಯ ಕ್ರಿಯೆ ವೇಗದ್ದಲ್ಲ, ವಿಲಂಬದ್ದು. ಈ ವಿಲಂಬದಲ್ಲಿಯೇ ಅದರ ವೈಗುಣ್ಯವಿದೆ. ಆದರೂ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ವಿಧಿಯಿಲ್ಲ. ಮನುಷ್ಯನ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಆ ಮೂಲ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳ ಬದುಕು — ಅದೇ ರೀತಿ "ಒಳದನಿ" ಅಂತಃಪ್ರೇರಣೆಗಳೆಂಬುದರ ಬದುಕೂ — ಎಷ್ಟೇ ಅಗಮ್ಯ-ರಮ್ಯವೆನಿಸಿದರೂ, ಅಸಿದ್ಧ, ಅಸಂಬದ್ಧ, ಅತಿ ಸಂದಿಗ್ಧ; ಆದ್ದರಿಂದ ಅಸಮರ್ಥ ಮತ್ತು ಅಸಮರ್ಥನೀಯ. ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕತೆಯ ಬಾಳು ನಮ್ಮದಿರಲಿ. ಮೋಹದಿಂದ ಸತ್ಯಕ್ಕೆ, ಪ್ರಿಯದಿಂದ ಹಿತಕ್ಕೆ, ಭಯದಿಂದ ಭದ್ರತೆಗೆ, ಕ್ಷೋಭದಿಂದ ಕ್ಷೇಮಕ್ಕೆ, ನಿಸರ್ಗದಿಂದ ನಾಗರಿಕತೆಗೆ ಒಯ್ಯುವ ದಾರಿ ಅದೊಂದೇ. ಮನುಷ್ಯ ಪಶುವಿನಿಂದ ತೀರ ತುಸುವೇ ಅಂಶದಲ್ಲಿ ಬೇರೆಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಆ ಅಷ್ಟು ತುಸು ಅಂಶವನ್ನೂ ನಾವು ಬಿಸುಟು ಬಿಡುತ್ತೇವೆ! "ಕಿಂ ಆಶ್ಚರ್ಯಂ ಅಂತಃಪರಂ?"

೧೭. ಸತ್ಯದ ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಯಾವವು?

ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾದ ಬಾಳಿನ ಬಗೆಯೇನು? ಅದಕ್ಕೇ ಬುದ್ಧಿ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಅದೇ ವಿಚಾರವಾದದ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ,—**ತರ್ಕಶುದ್ಧವಾದ ಪ್ರಜ್ಞೆ.** ಜಗತ್ತಿನ, ಇತಿಹಾಸದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ, ದೇಶಕಾಲ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ, ಸಮಾಜದ ಕುಲದ ಹಾಗೂ ಆವರಣದ ಒಂದು ಸಂದರ್ಭದ ನಡುವೆ ಪೂರ್ವಾಪರ ಸಂದರ್ಭ ಗೊತ್ತಿರದೆ ನಮ್ಮ ಬಾಳು ಒದಗಿ

ಬರುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ನಮ್ಮ ಬಾಳಿನ ಮೊದಲನೆಯ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಆಶ್ಚರ್ಯ — ಬೆರಗು. ಆ ಬೆರಗಿನ ಬೆನ್ನಿಗೆ ಬರುವದು ಸಂದೇಹ - ಭಯ - ಸಂಶಯ. ಅವುಗಳ ನಿವಾರಣೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಮ್ಮ ಶಕ್ತಿ, ಭವಿಷ್ಯದ ಶಕ್ಯತೆ. "ಸಂಶಯಾತ್ಮಾ ವಿನಶ್ಯತಿ" ಎಂಬುದರ ಅರ್ಥ ಸಂಶಯವನ್ನೇ ಮಾಡಬಾರದೆಂದಲ್ಲ, ಸಂಶಯದಲ್ಲಿಯೇ ಸದಾಕಾಲವೂ ಉಳಿಯಬಾರದೆಂದು. ಬರೀ ವಿಕಲ್ಪ ಸಂದೇಹ ಹುಟ್ಟಿಸುವದು ಬುದ್ಧಿಭೇದ, ಬುದ್ಧಿವಾದವಲ್ಲ. ಕಾರ್ಯದ ಕಾರಣವನ್ನೂ, ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಅಂಟಿದ ಸಂಬಂಧವನ್ನೂ, ಸಾಮ್ಯ ವೈಷಮ್ಯಗಳನ್ನೂ, ಭೇದಾಭೇದಗಳನ್ನೂ, ತಾರತಮ್ಯಗಳನ್ನೂ ಗುರುತಿಸಿ ಗಮನಿಸಿ ಗಳಿಸುವ ತಿಳುವಳಿಕೆಯೇ ನಮ್ಮ ಬಾಳಿನ ಅನುಗೋಲು, ಪ್ರಗತಿಯ ಅಳತೆಗೋಲು. ಸಂದೇಹದ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಜಿಜ್ಞಾಸೆ ಹುಟ್ಟಬೇಕು. ಬೆರಳಿನಿಂದ ಬೆಳಕು, ಬೆಳಕಿನಿಂದ ಬದುಕು. ನಮ್ಮ ಬದುಕಿನ ಮೇಲೆ ಬುದ್ಧಿಯ ಪ್ರಭಾವವಷ್ಟೇ ಬಿದ್ದರೆ ಸಾಲದು, ಅದರ ಪ್ರಭುತ್ವ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗಬೇಕು.

ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಏನು ಮಾಡಬೇಕು? ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಚೀನ ದಾರ್ಶನಿಕರು ಸತ್ಯದ ನಿದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದರು — **ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ, ಉಪಮಾನ, ಅನುಮಾನ,** ಮತ್ತು **ಶಾಬ್ದ.** ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡದ್ದು **ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ** ಪ್ರಮಾಣ. "ನಾನು ನನ್ನ ಮೂಗಿನ ನೇರಕ್ಕೇ ನಡೆಯುವಾತ"; "ಕಂಡದ್ದನ್ನಷ್ಟೇ ನಂಬುವವ" — ಎನ್ನುವದು ಇದರ ವಾದ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಆಧುನಿಕ ವಿಜ್ಞಾನದ ಅಡಿಗಲ್ಲು ಈ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾದವೇ. ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ನೋಡಿದ ನಡೆಯಿಸಿದ ಪ್ರಯೋಗ-

ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡಿಯೇ ನಂಬುವದು ಶಕ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಸೃಷ್ಟಿ ಅನಂತಪಾರ; ದೃಷ್ಟಿ ಪರಿಮಿತ; ನಿಯಮಿತ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ನಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿ ದುರ್ಬಲ, ದೋಷಪೂರಿತ. ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ನೋಡಿದ್ದೆಲ್ಲ ನಿಜವಿರುವದಿಲ್ಲ. ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ಕಣ್ಣನ್ನು ಕಿವಿ ನಂಬದು; ಕಿವಿಯನ್ನು ಕಣ್ಣು ನಂಬದು. ಕಂಡದ್ದು ಕಂಡಂತೆ ಇರುವದಿಲ್ಲ, ಒಬ್ಬರು ಕಂಡಂತೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಕಾಣುವದಿಲ್ಲ, ಒಂದೇ ಸಂಗತಿ ಮೂರು ಜನ ಮೂರು ರೀತಿ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ.

ಹೀಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಒಂದೇ ಸಾಲದು. ಅನಂತರ ನಾವೆಲ್ಲ ಅನುಸರಿಸುವ ಕ್ರಮ **ಉಪಮಾನದ್ದು**. ಅಂದರೆ ಇದೂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷದ್ದೇ ಒಂದು ರೀತಿ ವಿನಿಮಯ. ಇದು ಅದರಂತೆ; ಈ ಅನುಭವ ಆ ಅನುಭವದಂತೆ; ಹಾವು ಹಗ್ಗದಂತೆ; ದೇವರು ತಂದೆಯಂತೆ — ಇತ್ಯಾದಿ, ಇತ್ಯಾದಿ. ಆದರೆ ಸತ್ಯದ ಸರಿಯಾದ ಗ್ರಹಿಕೆಗೆ ಉಪಮಾನ ಯಾತಕ್ಕೂ ಸಾಲದು. ಎಲ್ಲಿ ಸೇರವಾದ ವಿವರಣೆ ವಿಚಾರ ಕಷ್ಟವೋ ಅಲ್ಲಿ ಉಪಮಾನ ಮುಂದಾಗುತ್ತದೆ. ಈಗಲೂ ಅಣುರಚನೆಯ ವಿವರಣೆಗೆ ನಾವು ಉಪಮಾನವನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಉಪಮಾನ ಎಷ್ಟೇ ಉಚಿತವೆನಿಸಿದರೂ ಸತ್ಯವನ್ನೂ ಯಥಾರ್ಥತೆಯನ್ನೂ ಸಿದ್ಧ ಮಾಡುವದರಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೊಂದು ಯೋಗ್ಯ ಇಲ್ಲವೆ ಸಾಧು ಸಾಧನವಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಮತ್ತು ಉಪಮಾನಗಳು ಸಾಕಾಗುವದಿಲ್ಲವೋ ಶಕ್ಯವಾಗುವದಿಲ್ಲವೋ ಅಂಥಲ್ಲಿ 'ಇರುವ ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಅನುಮಾನ ಮತ್ತು ಶಬ್ದ. ಇವೆರಡರಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗೆ **ಶಾಬ್ದವನ್ನೇ** ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಶಾಬ್ದವೆಂದರೆ

ಇತರರಿಂದ ನಾವು ಕೇಳಿದ್ದು — ಇದನ್ನೆ **ಆಪ್ತವಾಕ್ಯ**ವೆನ್ನು ವರು. ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರು, ಹಳಬರು; ಹಿತದವರು, ಹೆಚ್ಚು ಬಲ್ಲವರು, "ಇದು ಹೀಗೆ; ಅದು ಹಾಗೆ ಅಲ್ಲ" ಎಂತೆಲ್ಲ ಹೇಳಿದ, ಬರೆದಿಟ್ಟ ಮಾತುಗಳು: ಮತಗಳು ಶಬ್ದಪ್ರಮಾಣ ವೆನಿಸುವವು. ವೇದ, ಪುರಾಣ, ಕುರಾನ, ಬೈಬಲ್ಲು, ಅವೆಸ್ತಾ, ಭಗವದ್ಗೀತೆ — ಇತ್ಯಾದಿಗಳೆಲ್ಲ ಶಬ್ದಪ್ರಮಾಣಗಳು. ಅವು ಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ವಿಧಿ-ನಿಷೇಧ ನಮಗೆ ಶಿರಸಾಮಾನ್ಯ. ಅದೇ ರೀತಿ ಧರ್ಮದಿಂದ ಹೊಸತಾದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಮಗೆ ಆಯಾ ವಿಷಯದ ವಿದ್ವಾಯ ತಜ್ಞರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಗ್ರಾಹ್ಯ ಮತ್ತು ಮಾನ್ಯ. ಅದೆಲ್ಲವೂ ಆಪ್ತವಾಕ್ಯ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯವೇ!

ಆದರೆ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮೀರಿ ನಿಂತ ಒಂದೇ ಒಂದು ಪ್ರಮಾಣ — **ಅನುಮಾನ**. ಅನುಮಾನವೆಂದರೆ ವಿಚಾರ ದಿಂದ ಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ, ತರ್ಕದಿಂದ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಮುಟ್ಟುವ ಪದ್ಧತಿ-ಬೌದ್ಧಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆ. ಮಿಕ್ಕ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಮಾಣಗಳೂ ನಡೆಯದಿದ್ದಾಗ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಹೊಂದಿಕೆ ಇಲ್ಲದಿರುವಾಗ ನಾವು ಶರಣು ಹೋಗುವದು ಅನುಮಾನಕ್ಕೇ. ಇದ್ದುದರಿಂದ ಇಲ್ಲದಿದ್ದುದನ್ನು, ಆದದ್ದನ್ನು, ಆಗಬೇಕಾದುದನ್ನು ತರ್ಕಿಸು ವದು, ಊಹಿಸುವದು ಅನುಮಾನ. ಹೊಗೆ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿ, ತೇವಿದ್ದಲ್ಲಿ ನೀರು, ಹೂವಿನಿಂದ ಬಳ್ಳಿ, ಗಡಿಗೆಯಿಂದ ಕುಂಬಾರ, — ಕಾರ್ಯದಿಂದ ಕಾರಣ, ಅಂಶದಿಂದ ಪೂರ್ಣ, ಗುಣದಿಂದ ಜಾತಿ, ವಿಶೇಷದಿಂದ ಸಾಮಾನ್ಯ — ಇತ್ಯಾದಿ ಗುರುತಿಸುವ, ಗಮನಿಸುವ, ಗೊತ್ತುಪಡಿಸುವ ಚಟುವಟಿಕೆ ಅನುಮಾನ. ಜ್ಞಾತದಿಂದ ಅಜ್ಞಾತಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯುವ ಮಾನಸಿಕ

ಸೇತುವೆಯಿದು. ವಸ್ತು-ವಸ್ತುಗಳ ನಡುವಿನ ಭೇದ ಮತ್ತು ಅಭೇದ ಇವುಗಳ ತಿಳುವಳಿಕೆಗೆ ಅನುಮಾನವೇ ಕೈದೀವಟಿಗೆ. ವಿಚಾರದ ಜಾಗೃತಿ, ಪ್ರಗತಿ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇದೊಂದೇ ಆಧಾರದಿಂದ. ತೋರಿಕೆಯಿಂದ ಇರುವಿಕೆ, ಇರುವಿಕೆಯಿಂದ ಅನಿಸಿಕೆ, ಅನಿಸಿಕೆಯಿಂದ ನೆನಸಿಕೆ, ಇವುಗಳನ್ನು ವಿಂಗಡಿಸುವ ಹಂಚಿಕೆ ಅನುಮಾನದ್ದು. ಘಟನೆಯ ಹಿಂದಿನ ಸತ್ಯ, ವಿಶೇಷತೆಯ ಒಳಗಿನ ಸಾಮಾನ್ಯತೆ, ಅರ್ಥದ ಆಚೆಯ ಮರ್ಮ, ಕ್ರಿಯೆಗಳ ತಳದ ಧರ್ಮ ಇವನ್ನು ಊಹಿಸುವ ಉಪಾಯ ಅನುಮಾನದ್ದು.

೧೮. ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಗೂ ಪ್ರಮಾಣ— ಅನುಮಾನ!

ನಿಜವಾಗಿ ನೋಡಿದರೆ, ಮಿಕ್ಕ ಮೂರು ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಗೂ ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿದೆ ಈ ಅನುಮಾನ. ಕಂಡದ್ದನ್ನು ನಿಜವೆಂದು ನಂಬುವಾಗಲೂ ಅನುಮಾನದ ಕ್ರಿಯೆ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ನಡೆದು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲವಾದರೆ, ಕಾಣುವವನ ಗತಿ ಆನೆ ನೋಡಲು ಹೋದ ಆರು ಕುರುಡರ ಅವಸ್ಥೆಯಾದೀತು! ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವೆಂದರೇನು? ಕೇವಲ ನಮ್ಮ ಎರಡು ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಗೋಚರವಾದದ್ದು ಮಾತ್ರವೇ? ಅಲ್ಲ. "ಹೊಳೆದದ್ದೆಲ್ಲ ಹೊನ್ನಲ್ಲ"ವೆಂದು ನಾವು ಹೇಳುವಾಗ ಕಣ್ಣಿನ ಸಾಕ್ಷಿಗೆ ಇತರ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಸಾಕ್ಷಿ ಹೊಂದಿಸಿ, ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಅವೆಲ್ಲವುಗಳ ಒಟ್ಟು ಸಂಗತಿ-ಸುಸಂಗತಿ-ಆದರೇನೆ ನಾವು ಆ ಸಂಗತಿ ಸತ್ಯವೆಂದು ನಂಬುತ್ತೇವೆ. ಅಂದರೇನು?

“ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಕಂಡರೂ ಪರಾಂಬರಿಸಿ ನೋಡಬೇಕು ” — ಎಂಬ ಹಳಬರ ಮಾತು ಅನುಮಾನದ ಮೇಲ್ಮೆಯನ್ನೇ ಸಿದ್ಧಮಾಡು ತ್ತದೆ. ಉಪಮಾನದ ಔಚಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಅಂತೂ ಅನುಮಾನವು ಅಗತ್ಯ. ಉಪಮಾನದ ತಳಹದಿಯೇ ಕಂಡಿದ್ದ – ಕಂಡಿರದ, ಪ್ರಸ್ತುತ – ಅಪ್ರಸ್ತುತ ಇವುಗಳ ಒಳಗಿನ ಸಾಧರ್ಮ್ಯ, ಇಲ್ಲವೆ ಸಮಾನಧರ್ಮ. ಅದನ್ನು ಅರಿಯಲು ಊಹೆಯೇ ಬೇಕು ಅದೇ ಅನುಮಾನ. ಅದೇ ಕತೆ ಶಬ್ದ ಪ್ರಮಾಣ್ಯದ್ದು. ಆಪ್ತ ಮಾತು ನಂಬಬೇಕು ನಿಜ. ಆದರೆ ಆಪ್ತರು ಯಾರು? ಒಂದ ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಆಪ್ತ – ವಾಕ್ಯಗಳು ಎದುರಾದರೆ ಮುಂದೆ ಗತಿ ಏನು? “ ನೈಕೋ ಋಷಿಃ ಯಸ್ಯ ವಚಃ ಪ್ರಮಾಣಂ ” ಈ ಶ್ರುತಿ ಬೇರೆ, ಸ್ಮೃತಿ ಬೇರೆ, ಪುರಾಣ ಬೇರೆ. ಒಬ್ಬ ಆಚಾರ್ಯರ ಮತ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಆಚಾರ್ಯರಿಂದ ಬೇರೆ. ಆಗ ಯಾವದು ಪ್ರಮಾಣ. ನಮ್ಮ ಪ್ರಸಂಗಕ್ಕೆ ಪ್ರಮೇಯಕ್ಕೆ ಯಾವದು ಸಮಂಜಸ, ಸಮರ್ಪಕ? ಇದನ್ನು ನಿದಾನಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಕೊನೆಗೂ ಮೊದಲಿಗೂ ತರ್ಕವೇ ಬೇಕು. ತರ್ಕವೇ ಅಪ್ರತಿಷ್ಠವಾದ್ದರಿಂದ ಈ ಮತಮತಾಂತರಗಳ ಗೊಂದಲಪುರದ ಮಾಯಾಬಾಜಾರ ನಲ್ಲಿ ನಾವು ಕಂಗೆಡುತ್ತೇವೆ. ಶಬ್ದದಲ್ಲಿಯೂ ಪಾಠಭೇದ ಮತಭೇದ, ಭಾಷ್ಯಭೇದ, ವೃತ್ತಿಭೇದ, ಅರ್ಥಭೇದ, ಅಪ ಭೇದಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನಿಷ್ಕರ್ಷೆ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಅನುಮಾನವಿಲ್ಲದೆ ಬೇ ಸಾಧನವಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಗೂ ಆಧಾರವಾಗಿ ಸತ್ಯ ಶೋಧಕನ ಅನುಗೋಲಾಗಿ ನಿಂತದ್ದು ನಡೆಯಿಸುವಂತ ಹದು ಅನುಮಾನವೇ. ಇದನ್ನೆ ತರ್ಕವೆಂದು ಕರೆಯುವ ದುಂಟು.

ಆದ್ದರಿಂದ **ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಸಾಧನ ತರ್ಕ**. ಬುದ್ಧಿ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯವೆಂದರೆ ತರ್ಕಸಂಗತ ವಿಚಾರಸರಣಿಗೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ. **ತರ್ಕಶುದ್ಧ ವಿಚಾರಕ್ಕೇ ಯುಕ್ತಿ**ಯೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಉಪಯುಕ್ತಕ್ಕಿಂತ ಯುಕ್ತವನ್ನೇ ನಾವು ಆಶ್ರಯಿಸಿದರೆ ನಾವು ವಿಚಾರವಾದಿಗಳಾಗುತ್ತೇವೆ. ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಇದೇನು ದೊಡ್ಡ ಮಾತು? ತಿಳಿದೂ ತಿಳಿದೂ ತಿಳಿಗೇಡಿಯಂತೆ, ತಲೆತಿರುಕತನದ ತಿರುಗಣಿಯಲ್ಲಿ ಯಾರು ತೊಳಲಾಡುತ್ತಾರೆ? ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಏಳುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸಾಕಷ್ಟು ವಿಚಾರ ಮಾಡಿಯೇ ನಾವು ತೀರ್ಮಾನಿಸುವದಿಲ್ಲವೇ?—ಎಂದೆನ್ನಬಹುದು. ಆದರೆ ಇದು ಅಷ್ಟೊಂದು ನಿಜವಲ್ಲ, ಸರಿಯೂ ಅಲ್ಲ. ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ನಾವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನೇ ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಡೆಯುವದು ಕಡಮೆ. ನಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿ ಶುದ್ಧ ಅಪರಂಜಿಯಾಗಿ ದೊರೆಯುವದೇ ಇಲ್ಲ. ಬಾಳಿನ ಕಣಿಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವಿಕಾರ-ವನ್ಯಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳ ಮಣ್ಣಿನ ಅದುರಿನಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಯ ಬಂಗಾರ ಕಣಕಣವಾಗಿ ಮಿನುಗುತ್ತದೆ. ಕಾಮ, ಕ್ರೋಧ, ಲೋಭ, ಮೋಹ, ಮದ, ಮತ್ಸರ ಈ ಮತ್ತು ಇವಕ್ಕೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ವಿಕಾರಗಳ ನೂರು ಗಾಳಿಗಳಿಗೆ ಒಡ್ಡಿದ ಸೊಡರು ನಮ್ಮ ವಿಚಾರದ ನಂದಾದೀಪ! ಆ ಚಿಕ್ಕ ಜ್ಯೋತಿ ಅದೆಷ್ಟು ದೂರ ಅದೆಷ್ಟು ತೀವ್ರ ತನ್ನ ಕಿರಣ ಬೀರಬಲ್ಲದು? ಆದರೂ ಪಾಪಿಗಳಿದ್ದಲ್ಲಿ ರೂಪುಳ್ಳ ವಸ್ತುವನ್ನು ಹೇಗಾದರೂ ಕಾಪಾಡಿ ಕೆಟ್ಟ ಕಣ್ಣು ತಪ್ಪಿಸಿ ಒಯ್ಯುವಂತೆ, ನಾವು ಬುದ್ಧಿಯ ಈ ಪುಟ್ಟ ಸೂಜಿಗಲ್ಲನ್ನು – ಹೋಕಾಯಂತ್ರವನ್ನು— ಭದ್ರವಾಗಿ ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ.

ತಿಳಿಯಾದ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ, ಶುದ್ಧವಾದ ತರ್ಕಕ್ಕೆ, ಉಚಿತವಾದ ಅನುಮಾನಕ್ಕೆ ಬರುವ ಈ ವಿಘ್ನಗಳು ಎಂಥವು. ಮೇಲೊಮ್ಮೆ ಕಾಮಕ್ರೋಧಾದಿ ನಮ್ಮ "ಹಳೆಯ ಹಗೆ"ಗಳ ಹೆಸರು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಿಗೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಬಲುಮೆಯ ಹಗೆಗಳೂ ಇವೆ. ಕಾಮ, ಕ್ರೋಧಗಳೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳು ನಮಗೆ ಒಳ್ಳೇ ಪರಿಚಿತ. ಅಂದರೆ ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುವಂತೆಯೇ ಅವು ಕಾಡುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ನಾವು ಕೆಲ ಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ಪ್ರತಿಭಟಿಸುತ್ತೇವೆ. ಅವುಗಳದೇ ಮೇಲುಗೈ ಆದಾಗಲೂ ನಾವು ನಮ್ಮ ಸೋಲಿಗೆ ಹೇಸಿಗೆಪಡವಿದ್ದರೂ ನಾಚಿಕೆಪಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಮನೋವಿಕಾರಗಳ ಮಾತು ಹಾಗಿಲ್ಲ. ನಮಗೇ ಗೊತ್ತಾಗದಂತೆ ಅವು ಕೆಲಸ ಮಾಡುವವು. (ಅಂದರೆ ನಮ್ಮ ವಿಚಾರದ ಕೆಲಸ ಕೆಡಿಸುವವು!) ಅದೂ ಅಲ್ಲ. ಅವುಗಳ ವರ್ಚಸ್ಸಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟು ವ್ಯವಹರಿಸುವ ಬುದ್ಧಿ ತಾನು ಸ್ವತಂತ್ರವೆಂದೇ ಸಾತ್ವಿಕವೆಂದೇ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಸಂತೋಷ ಪಡುವದು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಅಭಿಮಾನವನ್ನೂ ತಾಳುವದು! ಅಷ್ಟು ಸೂಕ್ಷ್ಮವೂ ಮೋಸದ್ದೂ ಆಗಿದೆ ಈ ವಿಕಾರಗಳ ವಿಲಾಸ.

೧೯. ಶುದ್ಧ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಿಘ್ನಗಳು
(೧) ಭಯ

ನಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಯ ಶುದ್ಧತೆಗೆ ಭಂಗತರುವಂಥ ವಿಕಾರಗಳಲ್ಲಿ **ಭಯವು** ಮೊದಲನೆಯದು. ಭಯವೇ ಭಿಡೆಯಾಗಿ ಸಂಕೋಚವಾಗಿ, ಸಂಶಯವಾಗಿ, ವೈರಾಗ್ಯವಾಗಿ ಅನೇಕ

ಅವತಾರಗಳನ್ನು ತಾಳುವದು. ಹೊಸ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ, ಸ್ವತಂತ್ರ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ, ತರ್ಕಶುದ್ಧ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸು ಅಳುಕುತ್ತದೆ. ಪ್ರವಾಹದ ಸೆಳವಿನ ಗುಂಟ ಈಜುವದಾಗಲಿ, ತೇಲುವದಾಗಲಿ ಸಮಗೆ ಸುಲಭ, ಸುರಕ್ಷಿತ. ಆದೇ ಸೆಳವಿನ ವಿರುದ್ಧ ಸಾಗುವದು ತುಂಬ ಕಠಿಣ. ವಿಚಾರ ಧಾರೆಗೂ ಇದೇ ಮಾತು ಒಪ್ಪುತ್ತದೆ. ಮನುಷ್ಯ ಮೂಲತಃ ಸಮಾಜ ಜೀವಿಯಾದ್ದರಿಂದ, ಮಂದಿಯ ಮಂದೆಯಿಂದ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಆತ ಬಹು ಕಾಲ ಒಂಟಿಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲಲಾರ. ಇದೇ ಒಂಟಿತನದ ಭಯ. ಆತ ವಿಚಾರ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸಾಮೂಹಿಕ ಮತದ ವಿರುದ್ಧ — ವಿರುದ್ಧವೇಕೆ? ಅದರಿಂದ ತುಸು ಬಿಂಗಡವಾಗಿಯೂ ಕೂಡ — ಆತ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ವಿಚಾರ ಮಾಡಲು ಇಷ್ಟಪಟ್ಟರೂ ಕಷ್ಟಪಡುವದಿಲ್ಲ — ಏಕೆಂದರೆ ಅಷ್ಟು ಧೈರ್ಯ ಸಾಲದು. ಹಾಗೆ ಒಂದು ವೇಳೆ ಆತ ಬುದ್ಧಿಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಒಂಟಿ ಹೆಗಿಲು ಹೂಡಲು ಹೊರಟರೂ, ಸಾಮುದಾಯಿಕ ಮನಸ್ಸು — ಆತನ ಸಂಗಡ, ಜಾತಿ, ವರ್ಗ, ವ್ಯವಸಾಯ ಬಾಂಧವರು, ಸಮಾಜ, ಸಂಘ, ಮಿತ್ರಮಂಡಲ, ಕುಟುಂಬ ಅಥವಾ ಪಕ್ಷ — ಆತನನ್ನು ಹಾಗೆ ಹಿಡಿದು ಹೋಗಲು ಬಿಡುವದಿಲ್ಲ. ಧರ್ಮ, ರೂಢಿ, ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಶಿಷ್ಟಾಚಾರ, ಲೋಕಮತ ಇವೆಲ್ಲ ಆತನ ನೆತ್ತಿ ಕುಕ್ಕುವ ಅಂಕುಶದ ಮೊನೆ-ಗಳಾಗಿ ಬರುತ್ತವೆ. ಗತಾನುಗತಿಕತೆಗೆ, ಮತಾನುಯಾಯಿತನಕ್ಕೆ, ಸನಾತನ ಪರಂಪರೆಗೆ, ಪೂರ್ವಾಪರ ಪರಿಪಾಲನೆಗೆ ಮಹತ್ವವಿದ್ದ ಕಳೆದ ತಲೆಮಾರುಗಳ ಮಾತು ಏನೇ ಇರಲಿ, ಇಂದಿನ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಯುಗದಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮನಸ್ಸಿನ

ವರ್ಚಸ್ಸು, ಸಾಮುದಾಯಿಕ ವಿಚಾರದ ಒತ್ತಾಯ, ಸಾರ್ವ
ಜನಿಕ ಅಭಿಪ್ರಾಯದ ಪ್ರಭುತ್ವ ಎಂದಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ
ಹಿರಿದಾಗಿದೆ. ಹೇಳಿ ಕೇಳಿ ಇದು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ, ಬಹು
ಮತದ ಆಳಿಕೆಯ ಯುಗ. ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಗಳಾದ ಹಿಟ್ಲರ
ಮುಸಲೋನಿಯರ ಆಳಿಕೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇರಲಿ, ಸ್ಟಾಲಿನ್
ಕಮಾಲರ ಆಳಿಕೆಯ ಯುಗದಲ್ಲಿರಲಿ, ಕಮ್ಯುನಿಷ್ಟ ರಶಿಯ
ದಲ್ಲಿರಲಿ, ಬಂಡವಾಳ ಸತ್ತೆಯ ಅಮೇರಿಕೆಯಲ್ಲಿರಲಿ, ಪರಂಪರಾ
ಪ್ರಿಯ ಇಂಗ್ಲಂಡಿನಲ್ಲಿರಲಿ, ಸನಾತನ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಭಾರತ
ದಲ್ಲಿರಲಿ — ಇಂದಿಗೆ ಎತ್ತ ನೋಡಿದರೂ ಒಂದಿಲ್ಲ ಒಂದು ವಿಧ
"ಬಹುಮತದ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ"ಯೇ ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿದೆ. ಇದರ
ರಾಜಕೀಯ ಕಾರಣ – ನಿವಾರಣೆಗಳೇನೇ ಇದ್ದರೂ ನಮ್ಮ
ಬುದ್ಧಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಪ್ರಸ್ತುತ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಆಧುನಿಕ
ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿಯೂ ಅನುಕೂಲ ಉತ್ತೇಜಕ ವಾತಾ
ವರಣವಿಲ್ಲ. ಜನಾರ್ದನನ ಇಚ್ಛೆಗಿಂತಲೂ ಈ ಜನತಾ
ಜನಾರ್ದನನ ಇಚ್ಛೆ ಹೆಚ್ಚು ಭಯಂಕರ ಮತ್ತು ಅಪಾಯಕರ.
ಏಕೆಂದರೆ ಜನಾರ್ದನನ ಇಚ್ಛೆ ಅವ್ಯಕ್ತ. ನಾವು ಭಾವಿಸಿದಂತೆ
ಅದರ ಫಲ. ಆದರೆ ಈ ಬಹುಮತದ ಆಗ್ರಹ ಬಹು ಜನರ
(ಮಹಾಜನರ) ಇಚ್ಛೆ ನಮ್ಮ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿಲ್ಲ.
ಬಹುಜನರ ಬಿಡಿ ಬಿಡಿಯಾದ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನೂ ಅವಲಂಬಿಸಿಲ್ಲ!
ಅದು ಒಂದು ರೀತಿ ದೈವೇಚ್ಛೆಯಂತೆ "ಅಪೌರುಷೇಯ"ವೇ
ಸರಿ. ಆದರೂ ಅದರ ಫಲ ಮತ್ತು ಪ್ರತ್ಯಯ ಶೀಘ್ರ ಮತ್ತು
ಉಗ್ರ. ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಭಿನ್ನ ಮತವನ್ನು ಅದು ತನ್ನ ಬುದ್ಧಿಗೆ
ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗೆ ಅಪಮಾನವೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತದೆ. ಉಪಹಾಸದಿಂದ

ಉಪದ್ರವದವರೆಗೂ ಅದು ಪ್ರಕಟವಾಗಿ ಪೀಡಿಸುವ ಬಗೆ ಬಗೆಬಗೆಯಾಗಿದೆ. ಇದರ ಮೂಲಕ್ಕೆ ನಾವು ಇಲ್ಲಿ ಇಳಿಯ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಒಟ್ಟಾರೆ, **ಸ್ವತಂತ್ರ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿನದಿರಲಿ, ಇಂದಿನದಿರಲಿ ಯಾವದೇ ಸಮಾಜ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಕೊಡುವದಿಲ್ಲ**ವೆಂಬುವದೇ ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದದ್ದು. ಆದ್ದರಿಂದ ತಾನು ಏಕಾಕಿ ಅಲ್ಪ ಮತದವನಾಗಬಹುದೆಂಬ ಭಯದಿಂದ ಇಂದಿನ ನಾಗರಿಕ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ವಿಚಾರಮಾಡುವ ಗೊಡವೆಗೇ ಹೋಗುವದಿಲ್ಲ.

ಮೂಢಭಾವನೆಯೇ ಆಳುವ ಜನರ ನಡುವೆ ವಿಚಾರ ವಾದಿಯು ಲೋಕಕಂಟಕನೆನಿಸಬಹುದು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಸಾಕ್ರೆಟೀಸನು ವಿಷ ಕುಡಿಯುವದೇಕೆ? ಯೇಸುವು ಸಿಲುಬೆ ಗೇರುವದೇಕೆ? ಗಾಂಧೀಜೀ ಗುಂಡಿಗಾಹುತಿಯಾಗುವದೇಕೆ? ಮಾರಿಬೇನೆ ಬಂದ ಒಂದು ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗದವರ ವಸತಿ ಯಲ್ಲಿ ಮಾಂತ್ರಿಕನಿಗೆ ಇದ್ದ ಮನ್ನಣೆ ಮತ್ತು ಬೇಡಿಕೆ ಮದ್ದು ಚುಚ್ಚುವ ವೈದ್ಯಸಿಗೆ ಇಲ್ಲ.

ಮೂಢ ಭಾವನೆ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಕತೆ ಅಥವಾ ಒಂದು ದೇಶ ಕಾಲ – ಕುಲಾಚಾರಗಳ ವಿಶಿಷ್ಟ ಒತ್ತಾಯ ಇಂಥ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಭಯ ಮೂಲಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೂ, ನಮ ನಿಮಗೆ ಕಾಡುವ ಕಾಲ್ತೊಡಕಾಗುವ ಭಯ, ಇನ್ನೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಬಗೆಯಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ವರಿಷ್ಠರ ಭಯ, ಆಳುವ ರಾಜಕೀಯ ವರ್ಗದ ಭಯ, ಸಮಾಜದ ಶ್ರೇಷ್ಠಿಗಳ ಭಯ, ಆರ್ಥಿಕ ಮುಗ್ಗಟ್ಟು ಉಂಟುಮಾಡಬಲ್ಲ ಶಕ್ತಿಗಳ (ಅಂದರೆ ದುಷ್ಟ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ) ಮೂರ್ಖ ಹಟದ ಭಯ, ಕೊನೆಗೆ ಏನಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ

ತಾನೇ ಮೆಚ್ಚಿದ ತನ್ನ ಪಟ್ಟದ ಮಿತ್ರ ಮಂಡಳಿಯ ಇಲ್ಲವೆ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಸಮಾಜದ ಮೂದಲಿಕೆಯ ಭಯ — ಹೀಗೆ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಒಂದು ಬಲವಾಗಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಆಳುರಿ ಸುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಚಿತ್ರ ನೋಡಿ! ತಾನು ತನ್ನವರಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿ ವಂತನೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದೇ ಅನೇಕರು ಅನೇಕ ಸಲ ವಿನಲ್ಲ ಮೂರ್ಖತನವನ್ನು ಒಪ್ಪುವದುಂಟು — ಒಪ್ಪಿ ನಡೆಯುವ ದುಂಟು! ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕತೆಗಾರ ಹ್ಯಾನ್ಸ ಎಂಡರಸನ್ ಬರೆದ "ಚೀನೀ ದೊರೆಯ ಒಟ್ಟೆಯ ಹುಚ್ಚಿ"ನ ಕತೆ ನಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಬಾಳಿಗಂಟಿಕೊಂಡ ಈ ಲೋಕಾಪವಾದ ಭಯದ ಹುಚ್ಚಿಗೆ ಭೂತಗನ್ನಡಿ ಹಿಡಿಯುವಂತಿದೆ! "ದೊರೆಯು ಬತ್ತಲೆ" ಎನ್ನುವ ಧೈರ್ಯ ಆ ಮೆರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಏಕೆ? ಹಾಗೆ ತಾನೊಬ್ಬನೆ ಅಂದರೆ ತಾನೇ ಮೂರ್ಖನೆಂದಾಗಿ ಬಿಟ್ಟರೆ! "ನಗ್ನ ಸತ್ಯ"ವೆಂಬ ಮಾತು ಯಾರು ಮೊದಲು ನುಡಿದರೊ! ನಗ್ನತೆಯಷ್ಟೇ ಸತ್ಯವೂ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಅಸಹ್ಯವೆನಿಸುತ್ತದೆ — ದಿಗಿಲುಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಕಂಗೆಡಿಸುತ್ತದೆ! ಅಂದರೂ ಈ ಮೆರವಣಿಗೆ ತಡೆಯುವಂತಿಲ್ಲ; ನಿಷ್ಠೆ ಸತ್ತ ಮೇಲೂ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗಾಗಿ ಮೆರವಣಿಗೆ ಮುಂದೆ ನಡೆಯಲೇಬೇಕು, ಇರಲಿ.

(೨) ಪೂರ್ವಗ್ರಹಿಕೆ

ಭಯದ ನಂತರ — ಅಂದರೆ ಇದೊಂದು ಅನುಕ್ರಮ ವೆಂದಲ್ಲ – ನಮ್ಮ ವಿಚಾರವನ್ನು ಮಲಿನಗೊಳಿಸುವ ಬಣ್ಣ ಗೆಡಿಸುವ ಎರಡನೆಯ ವಿಕಾರ **ಪೂರ್ವಗ್ರಹಿಕೆ.** ನವಗ್ರಹ ಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಈ "ಪೂರ್ವಗ್ರಹ" ನಮ್ಮ ಮುಕ್ಕಾಲು ಪಾಲು

ಬಾಳನ್ನು ಬಾಧಿಸುವ ದಶಮ ಗ್ರಹ. ಎಂಥ ವಿದ್ವತ್ತೆಯೂ ಪೂರ್ವಗ್ರಹಿಕೆಗಳ ಹುಲ್ಲುಕರಿಕೆಯನ್ನು ಬೇರುಗೂಡಿ ಕಿತ್ತೊ-ಗೆಯಲಾರದು. ಪೂರ್ವಗ್ರಹಿಕೆ ಒಂದು ವಿಪರೀತ ಸಂಸ್ಕಾರ. ನಮಗೆ ಕೆಲವೊಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಕುರಿತು, ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಕುರಿತು, ಪದ್ಧತಿಗಳ ಕುರಿತು, ವ್ಯವಹಾರಗಳ ಕುರಿತು ವಿನಾಕಾರಣ ವಾದ ಒಂದು ತಿರಸ್ಕಾರವೋ, ತಾತ್ಸಾರವೋ, ಅಸಹನೆಯೋ ಇರುವದುಂಟು; ಏಷ್ಟೋ ಸಲ ಇದಕ್ಕೆ ವಿಪರೀತವಾಗಿ ಏಸಿಲ್ಲದ ಆದರ—ಪ್ರಶಂಸೆಗಳೂ ಅನಿಸುವದುಂಟು. ಆದರೆ ಒಟ್ಟಾರೆ "ಪೂರ್ವಗ್ರಹಿಕೆ"ಗಳೆನ್ನುವಾಗ ಇಂಥ ಪ್ರಶಂಸಾ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಗಿಂತ ತಿರಸ್ಕಾರ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯ ಉದಾಹರಣೆಗಳೇ ಹೆಚ್ಚು ನೆನಪಾಗುತ್ತವೆ. ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿಯೇ, ನಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿ ಪರಿಪಕ್ವ ವಾಗುವ ಮೊದಲೇ ಇಂಥ ಗ್ರಹಿಕೆಗಳನ್ನು ನಾವು ಯಾವ ಅನುಮಾನವೂ ಇಲ್ಲದೆ ನಮಗೆ ತಿಳಿಯದಂತೆ ಎಂದೋ ಹೇಗೋ ಹಿರಿಯರಿಂದ, ನೆರೆಕರೆಯವರಿಂದ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನ ಆಳ-ದಲ್ಲಿಯೇ ಅರಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತೇವೆ. ಯಾವಾಗಲೋ ಒಂದು ಪ್ರತಿಕೂಲ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ, ಒಂದು ವಸ್ತು ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕೆಟ್ಟದೊಂದು ಆಘಾತ ಮಾಡಿದ್ದಿರುತ್ತದೆ. ಹಲವು ಸಲ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿರಬಹುದೆಂದು ನಾವು ಭಾವಿಸಿದ್ದೂ ಇರ ಬಹುದು! ಅಂದಿನಿಂದ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಆ ವಸ್ತುಗಳ ಕುರಿತು ನಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿ ಯೋಗ್ಯ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬಾರದೇ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಇದು ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಗ್ರಹಿಕೆಗಳ ಪರಿಪಾಕ.

ಹೀಗೆ ಪೂರ್ವಗ್ರಹಿಕೆಗಳ ಭೂತ ಯಾವ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಬಡಿದಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಸುಲಭವಾಗಿ ತಿಳಿಯಬಹುದು.

ಅಂಥ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಎಂದೂ ಸಮಂಜಸ ಇಲ್ಲವೆ ಸರಿತೂಕದ್ದು ಇರುವದಿಲ್ಲ. ಅದರ ಅವಿವೇಕ ಅದರ ಅತಿರೇಕದಲ್ಲಿ ಕಾಣು ತ್ತದೆ. ಸಬಲ ಕಾರಣ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣವಿಲ್ಲದ ವಿಧಾನ ಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಿಪರೀತ ಆಗ್ರಹ, ಉಗ್ರತೆಗಳು ಪ್ರಕಟವಾದ ಲ್ಲೆಲ್ಲ ಅದು ಪೂರ್ವಗ್ರಹದ "ದಶಾಭುಕ್ತಿ"ಯೆಂದು ತಪ್ಪದೆ ಊಹಿಸಬಹುದು. ಇದು ನಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಸಾಮಾನ್ಯ ತಿಳು- ವಳಿಕೆಯ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಆಗಾಗ್ಗೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ದುರ್ದೈವವೆಂದರೆ, ನಮ್ಮ ಜನತೆಯ ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ಕಟ್ಟಲು ಹೊರಟ ಭವಿಷ್ಯದ ಭಾಗ್ಯವಿಧಾತರೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ನಾಯಕರಿಗೂ ಈ ಪೂರ್ವಗ್ರಹದ ಅದೃಷ್ಟಯೋಗ ಪ್ರಬಲ ವಾಗಿ ಕಾಡಿದ್ದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅಂಥಲ್ಲಿ ಮಿಕ್ಕವರ ಮಾತೇನು? ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ, ಸಂತತಿ ನಿಯಮನ, ಸಗೋತ್ರ ವಿವಾಹ, ಜಾತೀಯತೆ, ಪಾನಪ್ರತಿಬಂಧ, ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಶಿಕ್ಷಣ ಮುಂತಾದ ಹಲವಾರು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಬಗೆಗೆ ನಾವು ತಾಳ್ಮೆಯಿಂದ ತಿಳುವಳಿಕೆಯಿಂದ ವಿಚಾರ ಮಾಡಲು ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ಅಸ- ಮರ್ಥರೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ನಮಗೆ ಕಳ್ಳನ ಕುರಿತು ತಿರ- ಸ್ಕಾರ, ಕೊಲೆಗಡಕನ ಕುರಿತು ಜುಗುಪ್ಸೆ ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಫೋರ್ಜರಿ ಮಾಡಿ ಹೆರವರ ಸೊತ್ತು ಎತ್ತಿ ಹಾಕಿ ದವನ ಅಥವಾ ಕಳ್ಳಪೇಟೆಮಾಡಿ ಮಂದಿಯ ಮನೆಹಾಳು ಮಾಡಿದ ಧೂರ್ತನೊಂದಿದೆ ಕೈ ಕುಲುಕಲು ನಾವು ಹೇಸುವ ದಿಲ್ಲ! ಇವೆಲ್ಲ ಪೂರ್ವ ಗ್ರಹಿಕೆಗಳದೇ ಆಟ!

(೩) ಅಜ್ಞಾನ -- ಅರೆಬರೆಜ್ಞಾನ

ಇದೇ ರೀತಿ ನಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಕುಂಠಿತ ಮಾಡುವ ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಬಲವಾದ ಸಂಗತಿ ನಮ್ಮ ಅಜ್ಞಾನ ಅಥವಾ **ಅರೆಬರೆಜ್ಞಾನ.** ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ, ಯಥಾರ್ಥ ಜ್ಞಾನ ವಿಲ್ಲದಿರುವದೇ ಎಲ್ಲ ತರ್ಕ ದೋಷಗಳಿಗೆ ಉಗಮವೆನ್ನ ಬಹುದು ಅದೇ ರೀತಿ, ಸರಿಯಾಗಿ ನಿರ್ದೋಷವಾಗಿ ತರ್ಕ ಮಾಡುವದರಿಂದಲೇ ಯಥಾರ್ಥ ಜ್ಞಾನದ ಉಗಮವೆಂದೂ ಹೇಳಬಹುದು! ಆದರೆ ಈ ತಾತ್ವಿಕ ಭೂಮಿಕೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೂ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಕಂಡುಬರುವದೇನೆಂದರೆ ಅಜ್ಞಾನ ಅಥವಾ ಅಪೂರ್ಣಜ್ಞಾನ ನಮ್ಮ ಅನೇಕ ಮಿಥ್ಯಾನುಮಾನ ಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ಸಾಕಷ್ಟು ಆಧಾರ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಲ್ಲದೆ ನಾವು ಅನುಮಾನ ಕಟ್ಟುತ್ತೇವೆ. ಸಂದಿಗ್ಧ ವಿದ್ದುದನ್ನೆ ಸ್ವತಃಸಿದ್ಧವೆಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಾವು ತರ್ಕಕ್ಕೆ ಹೊರಡುತ್ತೇವೆ! ಒಂದೆರಡು ಉದಾಹರಣೆಗಳಿಂದಲೇ ನಾವು ಒಂದು ನಿಯಮವನ್ನು ಹೆಣೆಯುತ್ತೇವೆ! ಆಕರ್ಷಕ ಉಪಮೆ ಯನ್ನೆ ಸಮರ್ಪಕ ಯುಕ್ತಿವಾದವೆಂದು ಮರುಳಾಗುತ್ತೇವೆ. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಒಂದು ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯ ಉಪಮೆ ಇನ್ನೊಂದು ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಗೋ ಅನ್ವಯಿಸಿ ಅದೇ ಸರಿಯಾದ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ ವೆಂದು ಮೋಸ ಹೋಗುತ್ತೇವೆ.

ಇದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಘಾತಮಾಡುವ ನಮ್ಮ ಅಜ್ಞಾನ ವೆಂದರೆ ಯಾರು ಯಾವ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಜ್ಞಾನದ ಮಟ್ಟಗೆ ಅಧಿಕಾರವಾಣಿಯಿಂದ ಆಡಬಲ್ಲರೆಂಬುದೇ ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿರು

ವದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮನ್ನಣೆ ಪಡೆದ ವ್ಯಕ್ತಿಯ
ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ನಾವು ವ್ಯಕ್ತಿಗೌರವದಿಂದ
ಪ್ರಮಾಣವೆಂದು ನಂಬುತ್ತೇವೆ. ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರು ಸಂಗೀತದ
ಮೇಲೆ, ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ ಪತ್ರಿಕಾಕರ್ತರ ಮೇಲೆ, ಮಹಾತ್ಮಾಜ
ಆರೋಗ್ಯ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯಿಂದ ಸಂತತಿನಿಯಮನದವರೆಗಿನ ಎಲ್ಲ
ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲೆ, ರಾಜಕೀಯ ಪುಢಾರಿಯು ಕಲೆಯ ಮೇಲೆ,
ಸಿನೇಮಾತಾರೆಯು ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನದ ಮೇಲೆ — ಹೀಗೆ
ಒಂದು ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯ ಅನುಭವ ಇನ್ನೊಂದು ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಧಿ
ಕಾರ ಕೊಡುವಂತಾಗಿ ದೊಡ್ಡವರು ಹೇಳುವದೆಲ್ಲ, ತಿಳಿದದ್ದೆಲ್ಲ
ದೊಡ್ಡದು — ಎಂಬ ಹುಚ್ಚು ಹುಚ್ಚಾದ ಭಾವನೆ ಪ್ರಭಾವ
ಪೂಜಕರಾದ ನಮಗೆ ವಜ್ರಲೇಪವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಂತಿದೆ. ಇಂದಿಗೆ
ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಇದೇ ಮಾದರಿಯ **ಮತಸಂಕರ**
ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ರಾಜ್ಯದ ಮಂತ್ರಿ, ರಾಜಕೀಯ ಮುಂದಾಳು,
ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿ ಎಂಥ ವಿಷಯದ ಮೇಲೇ ಆಗಲಿ ಒಂದು
ಭಾಷಣ ಬಿಗಿಯಲೇಬೇಕು — ಮತ್ತು ಆ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿಯ
ಅವನ ಅಂಬೋಣ ಜಾತ್ರೆಮರುಳು ಜನ ಒಪ್ಪಿ ತಲೆದೂಗಲೇ
ಬೇಕು!

ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಕಾರಣ ನಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಅಪೂರ್ಣಜ್ಞಾನ,
ಅಥವಾ ಅಜ್ಞಾನ. ಒಂದು ವಿಷಯದ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯೇನು, ವ್ಯಾಪ್ತಿ
ಎಷ್ಟು, ಅದರ ನಿಜವಾದ ವ್ಯಾಸಂಗ ಯಾವುದು— ಈ ಕುರಿತು
ನಾವು ತಕ್ಕಷ್ಟು ತಿಳಿದಿರುವದಿಲ್ಲ, ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ
ತವಕವೂ ನಮಗೆ ಇದ್ದಂತೆ ತೋರುವದಿಲ್ಲ. ರೋಗ ರುಜೆ
ಗಳು ಬಂದಾಗ ಮದ್ದುಗಾರನಿಗಿಂತ ಮಾಂತ್ರಿಕನನ್ನೇ ಮೊರೆ

ಹೋಗುವ ಮಂಕು ಜನ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟಿಲ್ಲ? ಯಾವ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಯಾರು ತಜ್ಞರೆಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಲೂ ಕೂಡ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ಅನರ್ಹರಿರುತ್ತಾರೆ! ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ನಾವು ಊರೊಳಗಿನ ದಯಾಳುವಾದ ಡಾಕ್ಟರನನ್ನೇ ದಕ್ಷನೂ, ತಜ್ಞನೂ ಆದ ಚಿಕಿತ್ಸಕನೆಂದು ನಂಬುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಈ ಪ್ರವೃತ್ತಿ – ಅಧಿಕಾರ – ತಜ್ಞತೆಗಳ ಕುರಿತು ತೀರ ಅವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದ ನಮ್ಮ ಕಲ್ಪನೆ – ಶುದ್ಧವಾದ ವಿಚಾರಸರಣಿಗೆ ಎಷ್ಟು ವಿಸಂಗತವೋ ಅಷ್ಟೇ ವಿಘಾತಕವೆಂಬುದೇ ಇಲ್ಲಿಯ ಮಾತಿನ ಮುಖ್ಯ ಅಂಶ.

ನಮ್ಮ ಈ ಅಪೂರ್ಣ ಜ್ಞಾನದ ಮಾಯಾವಿಲಾಸವೇನೆಂದರೆ ನಾವು ಅನೇಕಸಲ ಕಾರ್ಯವನ್ನೆ ಕಾರಣವೆಂದು, ಅನುಕ್ರಮವನ್ನೆ ಪರಿಣಾಮಕ್ರಮವೆಂದು, ಲಕ್ಷಣವನ್ನೆ ಗುಣವೆಂದು, ಅಂಶವನ್ನೆ ಪೂರ್ಣವೆಂದು, ಕಂಡದ್ದೇ ಕಂಡಷ್ಟೇ ಸತ್ಯವೆಂಬ ಮೋಹಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತೇವೆ. ತೋರಿಕೆಯ ಹೋಲಿಕೆಯೇ ನಿಜವಾದ ಸಾಧರ್ಮ್ಯವೆಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಕವಿಸಮಯಗಳನ್ನೂ, ಸುಭಾಷಿತಗಳನ್ನೂ ತ್ರಿಕಾಲಾಬಾಧಿತ ಸತ್ಯಗಳೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇವೆ. ನಮ್ಮ ಮಾನುಷ ವ್ಯಾಪಾರಗಳ ಹಾಗೂ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳ ರೀತಿ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲೆಡೆಗೂ ಆರೋಪಿಸುತ್ತೇವೆ. ಸರಿಯಾದ ವಿಚಾರಸರಣಿಗೆ ಇವು ಆತಂಕ ಒಡ್ಡುತ್ತವೆ. ನಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಯ ದೋಷ, ಜ್ಞಾನದ ದೋಷ ನಮ್ಮ ತರ್ಕದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಗುಣವೆಂದೇ ಭಾವಿಸಿ ಸತ್ಯಶೋಧನೆಗೆ ಹೊರಡುತ್ತೇವೆ.

ಅರ್ಧ ಅಪೂರ್ಣ ಜ್ಞಾನದ ಒಂದು ಲಕ್ಷಣವೆಂದರೆ ತಾರ

ತಪ್ಪುವಿಲ್ಲದಿರುವದು. ಒಂದು ವಿಷಯದ ಅಳತೆಗೋಲನ್ನು, ಒಂದು ಕ್ಷೇತ್ರದ ಬೆಲೆಯು ತೂಕದ ಪರಿಮಾಣಗಳನ್ನು ಬೇರೊಂದು ವಿಷಯಕ್ಕೂ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೂ ಹಚ್ಚುವ ಹವ್ಯಾಸ ನಮಗೆ ಬಹಳ. ಕಲಾಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನೂ, ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಜಾತೀಯ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯದ ತತ್ತ್ವವನ್ನೂ, ವೇದಾಂತದಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ಬಣವನ್ನೂ, ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ವಿಭೂತಿ ಪೂಜೆಯನ್ನೂ ತಂದೊಡ್ಡಿ ನಾವು ಹಲವು ಸಲ ಯೋಗ್ಯ ನಿರ್ಣಯಗಳಿಗೂ ಅಯೋಗ್ಯ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಕೊಡುವದುಂಟು. ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಸಲ ಯೋಗ್ಯ ವಿಚಾರಸರಣಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿಯೂ ತಪ್ಪಿದ ತೀರ್ಮಾನಗಳಿಗೆ ತಲುಪುವದೂ ಉಂಟು! ಇದರಿಂದ ಅಲ್ಲದ ಅವಿವೇಕಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲದ ಅತಿರೇಕ ಕೂಡಿ ಅನೇಕ ಮುಖವಾದ ಅನರ್ಥವನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬರುತ್ತದೆ! ಇದರ ನೂರಾರು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತಾರದ ಭಯದಿಂದ ಹತ್ತಿಕ್ಕಬೇಕಾಗಿದೆ.

(೪) ಸ್ವಾರ್ಥ

ಇನ್ನು ಶುದ್ಧ ತರ್ಕವಿಧಾನಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿಯೊಡ್ಡುವ ಸಂಗತಿ ಸ್ವಾರ್ಥ. "ಅರ್ಥಸ್ಯ ಪುರುಷೋ ದಾಸಃ" — ಎಂದು ಸಭಾಪರ್ವದಲ್ಲಿ ದ್ರೌಪದಿಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಉತ್ತರಿಸಲಾರದೆ ಭೀಷ್ಮಾಚಾರ್ಯರು ಅಂದದ್ದು ಕೇವಲ ಹಂಗಿನ ಊಳಿಗದ ಅಥವಾ ಕೌರವನ ಅನ್ನವುಂಡದ್ದರ ಕುರಿತೇ ಅನ್ವಯಿಸುವ ಮಾತಲ್ಲ ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಕೃಪ, ದ್ರೋಣ, ಕರ್ಣಾದಿಗಳ ಮಾತು ಏನೇ ಇರಲಿ, ಭೀಷ್ಮಾಚಾರ್ಯರೇನು ಹಂಗಿನ ಅರ

ಮನೆಯ ಅನ್ನಕ್ಕೆ ಮಾರಿಹೋದವರಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅರಸೊತ್ತಿಗೆಯೇ ಅವರದಿತ್ತು. ಇದನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆದರೂ, ಅರಸೊತ್ತಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಅವರ ದಾಯಭಾಗವಂತೂ ಇದ್ದೇ ಇತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರೇನು ಯಾರ ಅರ್ಥಕ್ಕೂ ದಾಸರಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆ ಮಾತು ಹೇಗೇ ಇರಲಿ, ಭೀಷ್ಮಾಚಾರ್ಯರು ಉದಾಹರಿಸಿದ ಸಂದರ್ಭವನ್ನೂ ಮೀರಿದ ಸತ್ಯ ಅವರ ಆ ಉದ್ಗಾರದಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟುಬಿದ್ದಿರುತ್ತಾನೆ. ಅದು ಆತನ ಕೇವಲ ಸಂಕುಚಿತ ಸ್ವಾರ್ಥವೇ ಇರಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ, ಅಭಿಮಾನ, ಭಾವಾವೇಶ, ಅಭಿರುಚಿ, ಆಸಕ್ತಿ, ವ್ಯಾಮೋಹ, ಅಭಿನಿವೇಶ—ಇವೆಲ್ಲವೂ ಆತನ ಮನೋದಾಸ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವ "ಅರ್ಥ"ಗಳಾಗಬಲ್ಲವು.

ಯಾವನೊಬ್ಬನು ಬೇರೊಂದು ಧರ್ಮ ಬಿಟ್ಟು ನಮ್ಮ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ ಅದಕ್ಕೆ **ಧರ್ಮಾಂತರ**ವೆನ್ನುವೆವು.

ಹಾಗಾದರೆ ಯಾವನೊಬ್ಬ ನಮ್ಮ ಧರ್ಮ ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸೇರಿದರೆ—

ಅದು ಶುದ್ಧ **ಧರ್ಮದ್ರೋಹ!** ಅಂಥವರನ್ನು ನಂಬಬಾರದು ಎನ್ನುವೆವು!

ಒಟ್ಟಾರೆ ಎಲ್ಲವೂ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಲ್ಲಿದೆ. ಅದು ಧರ್ಮಾಂತರ, ಇದು ಧರ್ಮದ್ರೋಹ. ಕ್ರಿಯೆ ಎರಡೂ ಕಡೆಗೆ ಒಂದೇ — ಧರ್ಮವನ್ನು ಬದಲಿಸುವದು. ಯಾವ ನಿಟ್ಟಿನಿಂದ ನೋಡುವೆವೆಂಬುದನ್ನು ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿದೆ, –ಆತ್ಮನೇಪದವೋ,

ಪರಸ್ಮೈಪದವೋ – ಹೀಗೆ ನಮ್ಮ ವಿಚಾರಸರಣಿಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೇ ಬೇರೆ ಮಾಡುವ ಶಕ್ತಿ ನಮ್ಮ ಸ್ವಾರ್ಥದ, ಸ್ವಾಭಿಮಾನ — ಸ್ವಜನಾಭಿಮಾನಗಳ ಸೆಳೆತದಲ್ಲಿ ಇದೆ.

ಇದರದೇ ಇನ್ನೊಂದು ಸ್ವರೂಪ, ನಾವು ಸಲಹೆ ಕೇಳುವದರಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುವದುಂಟು. ನಮ್ಮದೊಂದು ನಿರ್ಧಾರವಿದೆ — ಆಗಲಿದೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸಿರಿ. ನಾವು ಮನೆ ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳಲಿದ್ದೇವೆ. ಆಗ ನಾವು ಕಂಡ ಕಂಡವರ ಬಳಿಗೆಲ್ಲ ಆ ಕುರಿತು ಸಲಹೆ ಕೇಳುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವೆಂದರೆ ನಮಗೆ ಕೇಳಿದಲ್ಲೆಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಪುಷ್ಟಿಕೊಡುವ ಸಲಹೆಗಳೇ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ! ಅಂದರೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನಮಗೆ ಪುಷ್ಟಿ ಸಿಗಬಹುದಾದ ತಾಣಗಳಲ್ಲಿಯೇ ನಾವು ಸಲಹೆ ಕೇಳುತ್ತೇವೆ– ಅದೂ ಅಭಾವಿತವಾಗಿ! ಪ್ರತಿಕೂಲ ಸಲಹೆ ಘಕ್ಕನೆ ದೊರೆತರೆ ನಮಗೆ ಸಮಾಧಾನವೇ ಆಗುವದಿಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ನಮ್ಮ ಮನೋಗತಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವ ಅನುಗೋಲಾಗುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನೆ ನಾವು ಅರಸುತ್ತಿರುತ್ತೇವೆ. ಮಾತಿನ ಜಾಣತನದಿಂದ, ಜಾಣತನದ ಮಾತಿನಿಂದ ಒಬ್ಬ ಅನುಭವಿಕನು ನಮ್ಮನ್ನು ಮನೆ ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳದಿರುವದೇ ಯೋಗ್ಯವೆಂದು ಮನಗಾಣಿಸಿದರೂ ನಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಬದಲಾಗುವದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ತನ್ನ ಒಳನಿಲುಮೆಯಿಂದ ಕದಲುವದಿಲ್ಲ.

"A man convinced against his will
Is of the same opinion still."

ಅಂದರೆ, "ತನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಪೂರ್ತಿ ಮನಗಾಣಿಸಿದರೂ ಕೊನೆಗೂ ಮನುಷ್ಯ ಅದೇ ಮೂಲ ಅಭಿಪ್ರಾಯದವನೇ ಉಳಿಯುತ್ತಾನೆ."

(೫) "ನಮ್ಮ ಜಗತ್ತಿ"ನ ಅಭಿನಿವೇಶ

ಇದರ ಇನ್ನೊಂದು ಪರಿಣಾಮವೇನೆಂದರೆ, ನಮ್ಮಂತೆಯೇ ವಿಚಾರವಿದ್ದ, ನಮ್ಮ ಒಲವಿಗೆ ಓಗೊಡುವ ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿ ಸಿಕ್ಕರೆ ಸಿಗುವಂತಿದ್ದರೆ ಸರಿ; ಅದೇ ನಮ್ಮ ಜಗತ್ತು, ಅಖಿಲ ಪ್ರಪಂಚ. "ಇಡಿಯ ಲೋಕಕ್ಕೇ ಗೊತ್ತು" "ಊರಿಗೆ ಊರೇ ಹೊಗಳುತ್ತದೆ ನನ್ನ ಕೃತಿಯನ್ನು", "ಊರಲ್ಲಿ ಮೊಗ ವೆತ್ತಿ ತಿರುಗದಂತೆ ಆಗಿದೆ ಆ ಪಾಪಿಗೆ!"—ಎಂದೆಲ್ಲ ನಾವು ಆಡಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ನಾವು ಒತ್ತಿ ಹೇಳುವ ಆ "ಲೋಕ" ಆ "ಊರು" ನಿಜವಾದ, ನಕಾಶೆಯ ಮೇಲಿನ ಲೋಕವೂ ಅಲ್ಲ, ಊರೂ ಅಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ನಮ್ಮ ಪರಿಮಿತ ಪ್ರಜ್ಞಾಪ್ರಪಂಚ—ನಾವು ಬಲ್ಲ, ನಮ್ಮನ್ನು ಬಲ್ಲ ಕೆಲವರ ಗುಂಪು.

ಈ **ಗುಂಪಿನ ದಾಸ್ಯ** ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಎಂಥ ಧೀರನಿಗೂ ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ತನ್ನ ನಡೆ, ನುಡಿ, ನೋಟ, ನಿಲುಮೆಗಳು ತನ್ನ ಗುಂಪಿನ ಮನ್ನಣೆಗೆ ಪಾತ್ರವಾಗುವಂತೆಯೇ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು, ತಿದ್ದಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೆಣಗುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಅತ್ಯಂತ ಸ್ವತಂತ್ರ ವಿಚಾರದವನೆಂದು ಎದೆ ತಟ್ಟಿ ನಿಂತು, ತನ್ನ ಸಮಾಜದ ಅಪವಾದವನ್ನು, ಸಾರ್ವಜನಿಕರ ಅಪಪ್ರಚಾರವನ್ನು ಶಾಂತವಾಗಿ ಸಹಿಸುವ ಎದೆಗಾರನೂ ತನ್ನ ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ ಎಣಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಸಮಾಜ—ಸಾರ್ವಜನಿಕರ ಪರಿಸರದ

ಹೊರಗಿನ ತನ್ನ ವಿಚಾರಕ್ಷೇತ್ರದ ಮತೀಯ ವಲಯದ ಅಭಿ
ಪ್ರಾಯ ಅಭಿಮತಗಳನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸಿಯೇ ಅವುಗಳ ಮೆಚ್ಚಿಗೆಯ
ಭರವಸೆಯಿಂದಲೇ ಹಾಗೆ ಒಂಟಿಯಾಗಿ ಗುಂಪುಗೇಡಿಯಾಗಿ
ವರ್ತಿಸುತ್ತಾನೆ. ಭವಭೂತಿ ತನ್ನ ನಾಟಕವನ್ನು ಮೆಚ್ಚುವ
ವನು "ಉತ್ಪತ್ಸ್ಯತೇ ಮಮ ಚ ಕೋಽಪಿ ಸಮಾನಧರ್ಮಾ
ಕಾಲೋ ಹಿ ಅಯಂ ನಿರವಧಿಃ ವಿಪುಲಾ ಚ ಪೃಥ್ವೀ ॥
ಎಂದಿದ್ದನು. ಈ ಘೋಷಣೆ ಎಲ್ಲ ಕಾಲದ ಎಲ್ಲ ದೇಶಗಳ
ಹೊಸಹಾದಿ ಹಿಡಿಯುವ ಹುದ್ದರಿಗಳ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ—ಚೂಣಿಯ
ಕಹಳೆ. ಮತ ಪ್ರವಾಹದಿಂದ ಸಿಡಿದು ನಿಲ್ಲುವ, ಪ್ರವಾಹದ
ವಿರುದ್ಧ ಒಂಟಿ ಕೈಯಿಂದ ಈಜುತ್ತ ಹೊರಟ ವಿಚಾರವೀರನ
ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿಯೂ, ಪ್ರವಾದಿಯೂ, ನವಮತವಾದಿಯೂ, ತನ
ಮಟ್ಟಿಗೆ ಏಕಾಕಿಯಾಗಿರುವದಿಲ್ಲ. ತಾನೊಬ್ಬ ಅಂಥ ವಿಚಾ
ಸರಣಿಯ, ಮತಪ್ರಣಾಲಿಯ, ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ವರ್ಗದ, ಸತ
ಶೋಧಕರ ಪರಂಪರೆಗೆ ಒಪ್ಪಿದ ಒಳಪಟ್ಟ ಬಂಟನೆಂದೇ, ಬೇ
ಕಾಲದ, ಬೇರೆ ದೇಶದ, ಬೇರೆ ತಲೆಮಾರಿನ ತನ್ನ "ಸಮಾನ
ಧರ್ಮ"ದ ಅನಂತಯಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಜತೆಗಾರನೆಂದೇ ಆತ ಆತ
ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಾನೆ.

ಅಂದರೇನು ? ಇಚ್ಛಾ ವಿಲಾಸವು, ಇಷ್ಟಾಭಿಪ್ರಾಯ
ಅಭಿನಿವೇಶವು ಎಷ್ಟು ಬುನಾದಿಯದೋ ಅಷ್ಟೇ ಬಲವಾದದ್ದು
ವಿಚಾರವಾದಿಯು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕನಿದ್ದಷ್ಟು ತನ್ನ ವಿಚಾ
ಉಚಿತ—ಖಚಿತವೆಂದು ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆಯೋ
ಅಷ್ಟಷ್ಟು ಆ ವಿಚಾರದ ಮೂಲದ ಕುರಿತು, ಬೆಲೆಯ ಕುರಿತ

ಸಂದೇಹ ಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವದು ಅವನ ಮಾನಸಿಕ ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ಹಿತವಾದದ್ದು.

ಒಂದು ವಾದದ, ವಿಚಾರದ, ಮತದ, ಅಭಿಪ್ರಾಯದ, ತತ್ತ್ವದ ಕುರಿತು ನಾವು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಹಟ, ಪಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳುವ ಹವ್ಯಾಸ ಅದರ ಅಸಮಂಜಸತನದ ಅವಿವೇಕದ ಹಾಗು ಅಸತ್ಯತೆಯ ಅಳತೆಗೋಲೆಂದು ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಹೇಳ ಬಹುದು. **ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಅಭಿನಿವೇಶ, ಆವೇಶ, ಆಗ್ರಹ ಇಲ್ಲವೆ ಆತ್ಮಸಮರ್ಥನೆಯ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ.** ಸಂಪೂರ್ಣ ಸತ್ಯ, ಶುದ್ಧ ಸತ್ಯ ಯಾರಿಗೂ ಯಾವಾಗಲೂ ಎಟಕಿಲ್ಲ.

"ನಿಜವ ಕಂಡವರಿಲ್ಲ
ನಿಜ ಕಾಣುವಂತಿಲ್ಲ
ನಿಜವೇನು ಮಳಲ ಹುಡಿಗಿಂತ ಕೀಳೇ?
ನಿಜವ ಕಂಡಿಹೆನೆಂಬ
ಕಣ್ಣ ಜಂಭದ ಹುಂಬ
ಮಳಲ ಹುಡಿಗುಟ್ಟೇನು ಕಣ್ಣ ಕೂಳೇ?"

ಎಂದು ತಮ್ಮ ಆರ್ಷವಾಣಿಯ ಅಧಿಕಾರದಿಂದ ಕವಿವರ್ಯ ಬೇಂದ್ರೆಯವರು ಕೇಳುವದನ್ನು ಯಾರು ಅಲ್ಲಗಳೆದಾರು? ಇನ್ನೂ ಮಳಲ ಹುಡಿಯು ಗುಟ್ಟು ಕಣ್ಣ ಕೂಳಾಗಿಲ್ಲ; ಸತ್ಯವೇನು ಮಳಲ ಹುಡಿಗಿಂತ ಕೀಳಲ್ಲ; ಸತ್ಯ ಕಂಡಿಹೆನೆಂಬ ಕಣ್ಣ ಜಂಭ ಶುದ್ಧ ಹುಂಬತನ - ಇದೆಲ್ಲವೂ ಸತ್ಯವೇ. ಆದರೂ ತಾನು ಕಂಡದ್ದು ಸತ್ಯದ ಒಂದು ಅಂಶವೆಂದು ಮನಗಂಡಾಗ ಅದನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರತಿಪಾದನೆ ಅಗತ್ಯವಿರುವದಿಲ್ಲ, ಕೇವಲ ವಿವೇಚನೆ

ಸಾಕಾಗುತ್ತದೆ. ತ್ರಿಕೋನದ ವ್ಯಾಖ್ಯೆ, ಪೆನಿಸಿಲಿನ್ನಿನ ಗುಣ, ಗುರುತ್ವಾಕರ್ಷಣದ ಮಂಡನೆ, ಅಣುವಿಜ್ಞಾನದ ಪ್ರಮೇಯ— ಇತ್ಯಾದಿ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸತ್ಯಗಳ ಕುರಿತು ಚರ್ಚೆ ಮಾಡುವವರು ಕೂಗಾಡುವದಿಲ್ಲ, ರೇಗಾಡುವದಿಲ್ಲ; ಹಿಗ್ಗಾ ಮುಗ್ಗಾ ಹೆಣಗಾಡುವದೂ ಇಲ್ಲ. ಬಣ್ಣವಿಲ್ಲದ ಭಾಷೆ, ಕಾವಿಲ್ಲದ ಭಾಷಣ, ವಿಕಾರವಶವಾಗದ ವಿಚಾರಸರಣಿ, ಉದ್ವೇ ಗಕ್ಕೆ ಇಂಬುಗೊಡದ ಉಹಾಪೋಹ — ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಪರಿಷತ್ತು ಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವದಿಲ್ಲವೇ? ಭೌತಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಈಚೆಗೆ ಬಂದಂತೆ, ಸಮಾಜ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಶಾಖೋಪಶಾಖೆಗಳಲ್ಲಿ ಎಡವಿ ಬೀಳಹತ್ತಿದಂತೆ ಸತ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಮತ, ಮಂಡನೆಗಿಂತ ಖಂಡನೆ, ಪ್ರಕಾಶಕ್ಕಿಂತ ಪ್ರಚಾರ, ಅಭಿರುಚಿಗಿಂತ ಅಭಿನಿವೇಶ, ಜ್ಞಾನಕ್ಕಿಂತ ಶ್ರದ್ಧೆ, ತತ್ತ್ವಕ್ಕಿಂತ ವ್ಯಕ್ತಿ – ಹೀಗೆಲ್ಲ ಅವಾಂತರ ತಾರತಮ್ಯಗಳು ತಲೆದೋರತೊಡಗುವದನ್ನು ನಾವು ಕಾಣು ತ್ತೇವೆ.

ರಾಜಕಾರಣ ಅಸಮಂಜಸ, ಅಶಾಸ್ತ್ರೀಯ, ಅಯುಕ್ತ, ವಿಚಾರಗೇಡಿ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ತವರು. ಅಲ್ಲಿ ಇಚ್ಛೆಯೇ ತತ್ತ್ವ ವಾಗಿ, ಅಹಂಕಾರವೇ ಅಧಿಕಾರವಾಗಿ, ಹಟವೇ ಕರ್ತವ್ಯ ವಾಗಿ, ಉಪಾಯವೇ ವೇದಾಂತವಾಗಿ, ಅಲ್ಪವೇ ಮಹತ್ತಾಗಿ, ಬೇಡಿಕೆಯೇ ಬೆಲೆಯಾಗಿ, ಸ್ವಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯೇ ಸತ್ಯನಿಷ್ಠೆಯಾಗಿ ತಾಂಡವವಾಡುತ್ತದೆ. ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ಅಂಧಶ್ರದ್ಧೆ ಅಜ್ಞಾನ, ದಾಸ್ಯ, ಹತಾಶೆ, ವೈರಾಗ್ಯ, ಆತ್ಮವಂಚನೆ, ನ್ಯೂನ ಗಂಡ, ಮೂಢ ಭಾವನೆ, ವಿಭೂತಿ ಪೂಜೆ ಮತ್ತು ಉದರಭರಣ — ಇವನ್ನೆ ಪುರುಷಾರ್ಥವೆಂದೂ, ಪರಮಾರ್ಥವೆಂದೂ ಭಾವಿಸಿ

ಅನುಭವಿಸಿ ಬದುಕಿ ಬಂದ ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹಂಬಲ ಒಂದೇ ಅಗತ್ಯದ ಒತ್ತಾಯವಾದಾಗ ರಾಜಕಾರಣಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲದ ಎಂದೂ ಸಲ್ಲದ ಮಹತ್ವ ಬರುತ್ತದೆ. ಅದೊಂದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸನ್ನಿಪಾತವೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಆದರಿಂದ ಹದಗೆಟ್ಟ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ವಿಚಾರವಾದಕ್ಕೆ, ಬುದ್ಧಿ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಕ್ಕೆ, ತರ್ಕಶುದ್ಧ ವಿಚಾರಸರಣಿಗೆ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯವಿರಲಿ, ಪ್ರವೇಶ ದೊರೆಯುವದೂ ವಿರಳ!

(೬) ಆತ್ಮವಂಚಕ ತರ್ಕ

ಇಂಥ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಮೇಧಾವಿಗಳೂ, ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರೂ, ಪಂಡಿತರೂ ಅದೇಕೆ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳೆನ್ನುವವರೂ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಪಳಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದು ಕಡಿಮೆ. ಅಂದರೆ ಈ ಸುಶಿಕ್ಷಿತರ, ವ್ಯಾವಸಾಯಿಕ ವಿಚಾರ ತಜ್ಞರ ಮನಸ್ಸುಗಳಿಗೂ ವಿಶಿಷ್ಟವೂ, ಅವಿಷ್ಟವೂ ಆದ "ಕಣ್ಣ ಪಟ್ಟಿ" (Blinkers)ಗಳುಂಟು. ಅವುಗಳ ಆಚೆಗೆ, ಅವುಗಳನ್ನು ಸಡಿಲಿಸಿ ಅವರ ವೈಚಾರಿಕ ದೃಷ್ಟಿ ನೋಡಲು ಒಪ್ಪುತ್ತಿಲ್ಲ. ಮರ್ಮಸ್ಥಳವನ್ನು ಸೋಂಕಿದೊಡನೆಯೇ "ಯತೋ ವಾಚೋ ನಿವರ್ತಂತೇ ಅಪ್ರಾಪ್ಯ ಮನಸಾ ಸಹ" ಎಂಬಂತೆ ಅವರ ಅವಸ್ಥೆ ಆಗುತ್ತಿದೆ. ತಜ್ಞರಲ್ಲಿ, ವಿಶೇಷಜ್ಞರಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಮನೋರೋಗ ಆಳವಾಗಿದೆಯೆಂದ ಮೇಲೆ, ಪಾಮರರ, ಸಾಮಾನ್ಯರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಅದು ಎಷ್ಟು ಬಲವಾಗಿ ಆಳಬಹುದು! ಪ್ರಿಯವಾದ, ಚಿರಪರಿಚಿತವಾದ, ಸಂಸ್ಕಾರಬಲದಿಂದ ಸ್ವಭಾವ

ದಂತೆ ಆಗಿಹೋದ, ಸಂಗತಿಗಳ ಕುರಿತು ನಮ್ಮ ವಿಚಾರ ನಿಷ್ಫಳವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವದು ಕಡಮೆಯೇ. ನಮ್ಮ ಎಲ್ಲ ವಿದ್ಯೆ, ಜ್ಞಾನ, ಅನುಭವ ಹಾಗೂ ಮೇಧಾಶಕ್ತಿ ಈ ಹಳೆಯ ಗ್ರಹಿಕೆಗಳನ್ನು, ಮೈಯುಂಡ ಒಲವುಗಳನ್ನು, ನಮ್ಮ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ-ಪ್ರಯೋಜನಗಳಿಗೆ ಒಂದಿಲ್ಲೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪೋಷಕವಾಗುವ ಪ್ರಚೋದನೆಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿಯೇ, ಸಾಧಾರವಾಗಿ ಸಾದರ ಪಡಿಸುವದಕ್ಕೋಸ್ಕರವೇ ಒಳ್ಳೇ ಚುರುಕಾಗಿ ನವಿರಾಗಿ ವಿನಿಯೋಗವಾಗುತ್ತವೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಎಂಥ ಡೊಂಬರವುಣಿತವನ್ನಾದರೂ ನಾವು ಮಾಡುತ್ತೇವೆ. ಕೊನೆಗೂ ನಮ್ಮ ವಿಚಾರಗೇಡಿತನವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ನಾವು — ಕಲಿತವರೆಂದು ಜಂಭ ಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ನಾವು — ಹೂಡುವ ವಾದವೆಂದರೆ "Life is not logic" ಅಂದರೆ ಜೀವನವೆಂದರೇನು ತರ್ಕವಲ್ಲ.

ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೇ ತರ್ಕವನ್ನು ನಾವು ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಗತ್ಯ ಹೆಚ್ಚು. ಸೈಕಲ್ ಎಷ್ಟೇ ವೇಗದಿಂದ ನುಗ್ಗಿದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ಬಲಿಷ್ಠವಾದ 'ಬ್ರೇಕು' ಅಷ್ಟೇ ಅಗತ್ಯ. ಸೈಕಲ್ ಅಂದರೆ ಬರಿಯ ಬ್ರೇಕಲ್ಲ. ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಯ ಕ್ಷೇತ್ರ ಕಡಿಮೆ; ವಿಕಾಸ ಇತ್ತಣದು, ಪ್ರಭಾವ ಆಳವಲ್ಲ. — ಇದೆಲ್ಲ ನಿಜ, ಇತಿಹಾಸಸಿದ್ಧ; ಅಡಿಗಡಿಗೂ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುವ ಮಾತು. ಆದರೆ ಆ ಮೂಲಕ ಬುದ್ಧಿಯು – ಅದರ ಕ್ರಿಯೆಯಾದ ತರ್ಕದ – ವಿನಿಯೋಗ ನಿಷಿದ್ಧ, ಅಬದ್ಧ, ಅಥವಾ ಅನಿಷ್ಟ-ವೆಂದು ಹೇಗೆ ಸಿದ್ಧವಾಗುವದು? ಒರೆಗಲ್ಲು ಬಂಗಾರವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಲಾರದೆಂಬ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂಗಾರಕ್ಕೆ ಒರೆಗಲ್ಲೇ ಬೇಡ —

ಎಂದು ವಾದಿಸುವದರಲ್ಲಿ ಚಾತುರ್ಯವಿದ್ದರೂ ವಿವೇಕವಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಜೀವನದ ಮೇಲೆ ಬುದ್ಧಿಯ, ತರ್ಕದ, ವಿವೇಕದ, ತಾರತಮ್ಯ ದೃಷ್ಟಿಯ, ಸಯುಕ್ತಿಕ ವಿಚಾರಸರಣಿಯ ಪ್ರಭಾವ ಹೆಚ್ಚಾಗಬೇಕು — ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಪ್ರಭುತ್ವ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗ-ಬೇಕು.

ಹಾಗೆ ಆಗದಿರುವದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ಬಲವಾದ ತೊಡಕು ನಮ್ಮ ಮನೋದೌರ್ಬಲ್ಯ. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಎಲ್ಲ ತೊಡಕುಗಳು ಇಲ್ಲದಿರುವಲ್ಲಿಯೂ ನಮಗೆ ಈ "ಕ್ಷುದ್ರಂ ಹೃದಯ ದೌರ್ಬಲ್ಯಂ" ಕಾಡುವದು — ಮತಿಯನ್ನು ಕುಂಠಿತ ಮಾಡುವದು. ಈ ದೌರ್ಬಲ್ಯ ಬರಿಯ ಮೋಹವಶವಲ್ಲ, ವಿಕಾರ ವಶವೂ ಅಲ್ಲ. ಇದು ಶುದ್ಧ ಮನೋಗ್ಲಾನಿ, ಮಾನಸಿಕ ದಣಿವು. ನಾವು ಬೇಸತ್ತಾಗ, "ದುಡಿದುಡಿದು ಸತ್ತಾಗ" ಕೈಸಾಗದೆ ಕೆಲಸವಾಗದೆ ಸೋತಾಗ, ಪ್ರಬಲವಾದ ನೋವಿ-ನಿಂದ ಗಾಸಿಯಾದಾಗ, ದೀರ್ಘಕಾಲದ ಜಡ್ಡಿನಿಂದ ಎದ್ದಾಗ, ತೀವ್ರವಾದ ದುಃಖ, ಉಗ್ರವಾದ ಹತಾಶೆ, ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ಭಂಗವೇ ಮೊದಲಾದ ಘೋರ ಆಘಾತಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾದಾಗ ನಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಮಂಕು ಕವಿಯುತ್ತದೆ — ಸತತವಿಚಾರದ ಶ್ರಮ ಬೇಡವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಮನಸ್ಸಿನ ಈ ಅಶಕ್ತಿ ಈ ಆಲಸ್ಯ ತಿಳಿಗೇಡಿತನಕ್ಕೆ ಕುರುಡು ನಂಬಿಗೆಯ ಹಳೆಯ ಸಂಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಕಾಲಿದಾಸನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ "ಪರ ಪ್ರತ್ಯಯ ನೇಯ ಮೂಢತೆ"ಗೆ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಅಥವಾ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಅನುವು ಮಾಡಿ ಕೊಡುತ್ತದೆ.

(೭) ಮನೋದೌರ್ಬಲ್ಯ

ನಾವು ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶವಿಷ್ಟೇ. ಒಂದು ವಿಷಮ ಜ್ವರ, ಒಂದು ನಿಪುತ್ರಿಕತೆ, ಒಂದು ವೃದ್ಧಾಪ್ಯ — ಇವುಗಳಿಂದೇನೇ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಒಮ್ಮೆಲೆ ಪರಮ ನಾಸ್ತಿಕತೆಯಿಂದ ಪರಮ ಆಸ್ತಿಕತೆಗೆ, ಬುದ್ಧಿವಾದದಿಂದ ಶ್ರದ್ಧಾಭಾವಕ್ಕೆ ಒಂದು ಬಿಟ್ಟದ್ದು ನಿಜವಾದರೆ, ಅವರ ಆ ಬುದ್ಧಿವಾದವೂ ಆ ನಾಸ್ತಿಕತೆಯೂ ಎಷ್ಟು ಆಳವಾಗಿದ್ದೀತು? ಏನು ಭದ್ರವಾಗಿದ್ದೀತು? ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ತಿದ್ದದ ಕ್ರಿಯೆ ಕಷ್ಟದ್ದು, ಕೃಷಿಯಿಂದ ಕಲಿತುಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು. ಆದರೆ ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೂ, ಕುಲಪರಂಪರೆಯಿಂದಲೂ, ತಾನು ಬೆಳೆದ ವಾತಾವರಣದ ಪ್ರತಿಯುಸಿರಿನಿಂದಲೂ, ಹೀರಿಕೊಂಡ, ಪಡೆದುಬಂದ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳು, ಅವುಗಳಿಂದ ರೂಪುಗೊಂಡ ಮನೋಭಾವವು, ಹೃದಯಾನುಮಾನವು ಎಷ್ಟು ಹಳೆಯದು? ಬೇರೂರಿ ನಿಂತದ್ದು? ಬದುಕಿನ ಒಳಮೈಗೆ ಹಂದರವಾಗಿ ಹಬ್ಬಿದ್ದು? ಬುದ್ಧಿ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಆ ಸಂಸ್ಕಾರಬಲದ ಆಕರ್ಷಣೆಯನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿನಿಂತು ಮನುಷ್ಯ ಪ್ರಾಜ್ಞನೋ, ಜ್ಞಾನಿಯೋ ಆಗುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಬುದ್ಧಿಯ ಪೂರ್ಣ ಶಕ್ತಿಯು ಪೂರ್ಣ ಚಟುವಟಿಕೆಯಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಮಾಡುತ್ತಿರುವನಕವೇ ಆತ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಧಾರಣೆ, ಇಟ್ಟುಕೊಂಡ ಧ್ಯೇಯ ಅವನ ನಿಜವಾದ ನಿಷ್ಠೆ ಹಾಗೂ ನೆಮ್ಮುಗೆ. ಬುದ್ಧಿಯು ಹಿಡಿತ ಕಾರಣಾಂತರಗಳಿಂದ, — ಬೇನೆ, ಭಯ, ಮುಪ್ಪು, ಕಳವಳ, ಬಯಕೆ, ಜಾಡ್ಯ — ಇವುಗಳಿಂದ ಸಡಿಲಾಗಿ, ವಿಚಾರಧಾರೆ ಮೊಂಡಾಗಿ,

ಮೊಂಡಾಗಿ, ತರ್ಕದ ಮೊನೆ ಮುರಿದು ಅವನಲ್ಲಿ ಹಳೆಯ ಮಾನಸಿಕ ಚಟಗಳು ಮತ್ತೆ ಮೇಲಾದರೆ ಅದು ಆವನ ವಿಕಾಸದ ಪಕ್ವತೆಯಲ್ಲ, ಭ್ರಷ್ಟತೆ.

ಆದ್ದರಿಂದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆವರಿಸುವ ಈ ವೈಕಲ್ಯ, ಶೈಥಿಲ್ಯ, ಮಾಲಿನ್ಯ, ದೌರ್ಬಲ್ಯಗಳನ್ನು ನಾವು ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಬೇಕು. ನಮ್ಮ ಇಂದ್ರಿಯ ಬುದ್ಧಿ ಶಕ್ತಿಗಳು ಅಪ್ರತಿಹತವಾಗಿರುವಾಗ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯ ಪೂರ್ಣ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಎದೆಗಾರಿಕೆಗಳಿಂದ ಬದುಕಿನ ನೀತಿಯ ಕುರಿತು ವಿಚಾರಿಸಲು ನಾವು ಸರ್ವಥೈವ ಸಮರ್ಥರಿರುವಾಗ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟ ಮತಗಳೇ ನಮ್ಮ ನಿಜವಾದ ಶುದ್ಧವಾದ ತರ್ಕಸಿದ್ಧವಾದ ಮತಗಳೆಂದು ನಾವು ಹಿಡಿಯತಕ್ಕದ್ದು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ತಪ್ಪಿಗೂ ತಿದ್ದಿಗೂ ತಾರತಮ್ಯವೇ ಉಳಿಯಲಾರದು !

ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಜಾಡ್ಯ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ—ಜಡವಸ್ತುವಿಗೆ ಸ್ಥಿತಿಸ್ಥಾಪಕತ್ವ ಇದ್ದಂತೆ. ಆ ಮೂಲಕ ಆಗುವದೇನೆಂದರೆ, ನಾವು ನಮಗೇ ಗೊತ್ತಾಗದಂತೆ ಗೊತ್ತಾದಾಗಲೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳದಷ್ಟು ! — ಹೊರಗಿನ ಹೆರವರ, ಹಳೆಯ ಇಲ್ಲವೆ ಹಿರಿಯರ ಸೂಚನೆಗಳಿಗೆ, ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸಂಕೇತಗಳಿಗೆ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಬಲಿಯಾಗುತ್ತೇವೆ ! ಆಧುನಿಕ ಯುಗದ ಪ್ರಚಾರತಂತ್ರವೇ ಈ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸೂಚನೆಗಳ ತತ್ತ್ವದ ಮೇಲೆ ನಿಂತ ಯೋಜನಬಾಹುವಾದ ಯಂತ್ರ! ನಮ್ಮ ಅಹಂಕಾರ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಸಲಹೆಯ ಬಲಾತ್ಕಾರವನ್ನೂ ಪ್ರತಿಭಟಿಸಬಹುದು; ಆದರೆ

ಈ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸೂಚನೆಯ ಪುರಸ್ಕಾರವನ್ನು ಅಂಧಾನುಕರಣ
ದಿಂದ ಸ್ವಾಗತಿಸುವದು! ಕೊರಳಿಗೆ ಹಗ್ಗ ಹಾಕಿ ಎಳೆವರಿ
ಬಾರದ ಗಟ್ಟಿಗ ಹಾರ ಹಾಕಿದರೆ, ಚಪ್ಪಾಳೆ ಬಾರಿಸಿದಲ್ಲಿ
ಲೋಕಾಭಿರಾಮವಾಗಿ ನಗುತ್ತ ಹಿಂಬಾಲಿಸುವನು! ಅದೇ
ರೀತಿ ಮನಸ್ಸು ವಿರೋಧ, ಪ್ರತಿಭಟನೆ, ಘರ್ಷಣೆ
ಗಳನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವ ಸುಣ್ಣಗಿನ ದಾರಿಯನ್ನೆ (Line of
least resistance) ಅರಸುವದು. **ಸಾರ್ವಜನಿಕ
ಅಭಿಪ್ರಾಯ, ಸಂಪ್ರದಾಯ ಶರಣತೆ, ಪ್ರಶಂಸಾಪ್ರಿಯತೆ**
ಈ ಮೂರು ಧೂರ್ತರು ನಮ್ಮನ್ನು ಅಡ್ಡಗಟ್ಟಿ ನಾವು ತಲೆಗೆತ್ತಿ
ತಂದ ಎಂಥ ಓತನ್ನೂ ನಾಯಿಯೆಂದು ಹೇಳಿದರೂ ನಾವು
ಬಾಲ ಅಲ್ಲಾಡಿಸುತ್ತ ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಬಲ್ಲ ವಿಚಾರವಂತ
ವಿಪ್ರರು!

ಹೀಗಾಗಿ ನಮಗೆ ಪ್ರಿಯವೇ ಹಿತವೆನಿಸುವದು,
ಪ್ರಶಂಸೆಯೇ ವಿಮರ್ಶೆಯೆನಿಸುವದು, ಆವಶ್ಯಕತೆಯೇ ಸದ್ಗುಣ
ವೆನಿಸುವದು. ನಮಗೆ ನಮ್ಮ ನೆರೆಹೊರೆಯ ನೀತಿ, ನಿತ್ಯದ
ಪತ್ರಿಕೆಯ ವಿಚಾರ, ಹೆಂಡತಿಯ ಅಭಿರುಚಿ, ಕಚೇರಿಯ
ಕಡ್ಡಾಯ, ಚಲಚ್ಚಿತ್ರದ ಚಾಕಚಕ್ಯ, ಪುಢಾರಿಗಳ ಹಟವಾದ,
ಗೆಳೆಯರ ಚಟ, ವರಿಷ್ಠರ ನಿರ್ಣಯ ಮತ್ತು ನಂಬಿಕೆವರ ಮ
ನಮ್ಮದೇ ಅನಿಸುವದು. ಇದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ನಮ್ಮ
ದಾಗಿರುವದಿಲ್ಲ. ಹೆರವರ ವಸ್ತುಗಳಿಂದ ನಮ್ಮ ಕೋಣೆ
ಸಿಂಗರಿಸಿದಂತೆ ಅಥವಾ ಮೊದಲೆ ಸಕಲ ಉಪಸ್ಕರಗಳಿಂ
ಸಜ್ಜಾದ ಕೋಣೆಯನ್ನು ಭಾಡಿಗೆಗೆ ನಮ್ಮದಾಗಿ ಭಾವಿಸಿದಂ
ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಾಗಿರುತ್ತದೆ! ಹೀಗೆ ನಮ್ಮ ಮಾನಸಿ

ದೌರ್ಬಲ್ಯವೇ ನಮ್ಮ ಮಾನಸಿಕ ದಾಸ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ— ಆಗಿದೆ.

(೮) ಭಾವೋದ್ರೇಕ

ಈ ದೌರ್ಬಲ್ಯದ ಇನ್ನೊಂದು ಫಲವೆಂದರೆ ನಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿ ಕೆಲವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಅಥವಾ ಬಿಮ್ಮನೆ ಕುಂಠಿತವಾಗುವದು. ಕೆಲವು ಸಂಗತಿಗಳ ಎದುರಿಗೆ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ಅನವಶ್ಯಕ ಅಥವಾ ಅವಾಸ್ತವ ಭಾವೋದ್ರೇಕಕ್ಕೆ ವಶವಾಗಿ, ಕಾರಣಕ್ಕೂ ಮಿತಿಮೀರಿ ಕರಗುವದು. ಆ ಕಕ್ಕುಲಾತಿಯು ತಿಳಿಯಾದ ವಿಚಾರವನ್ನು ಕಲುಷಿತವಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಕಲಕಿ ಕಲ್ಲೋಲದ್ದಾಗಿ ಮಾಡುವದು. ಇದರಿಂದ ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಇತ್ಯರ್ಥಕ್ಕೆ, ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮೂಲ್ಯಮಾಪನಕ್ಕೆ ಅವಾಂತರವಾದ ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ತಂದೊಡ್ಡಿ ನಮ್ಮ ತೀರ್ಮಾನಗಳೇ ತೂಕತಪ್ಪುವಂತೆ, ತಾಳಗೆಡುವಂತೆ ಆಗುವದು. ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆಯಿಂದ ರಾಜಕಾರಣ, ನೀತಿಮತ್ತೆಯಿಂದ ಕಲಾವಿದನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ, ದುರ್ವ್ಯಸನಗಳ ದೌರ್ಬಲ್ಯದಿಂದ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸಾತ್ವಿಕತೆ, ಮಾಂಸಾಹಾರದಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯ, ಗೋರಕ್ಷಣೆಯಿಂದ ಹಿಂದುತ್ವ, ಖಾದಿಯಿಂದ ದೇಶಭಕ್ತಿ, ಗಾಂಧಿವಾದದಿಂದ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ನಿಷ್ಠೆ— ಹೀಗೆಲ್ಲ ನಾವು ಅಳೆಯುತ್ತೇವೆ. ಯಾರಿಂದ, ಯಾವ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ, ಯಾವ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಎಂಥ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬುದರ ತಾರತಮ್ಯವೇ ನಮಗೆ ಇರುವದಿಲ್ಲ. ಪಂಡಿತ ನೆಹರೂ ದೇವರ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಅಶ್ರದ್ಧೆ ತೋರಿದರೆ ನಮಗೆ ಅದೇಕೋ ಅಸಹ್ಯವೆನಿಸುತ್ತದೆ! ವಿನೋಬಾಜಿಯವರ

ಬೆನ್ನಿಗೆ ಮಹಿಳೆಯರೂ ಇದ್ದರೆ ನಮಗೇನೋ ಸಂಕೋಚವೆನಿಸು
ತ್ತದೆ! ಹಿಂದೂ ಸಾಧುವಿನ ಶಿಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಅಮೇರಿಕನ್ನರೊಬ್ಬಿ
ಬ್ಬರು ಬಂದರೆ ನಮಗೆ ಹೇಗೋ ಅಭಿಮಾನವೆನಿಸುತ್ತದೆ!
ಏಕೆ, ಏನು, ಹೇಗೆ ಕೇಳಬೇಡಿ! "ಇಂಥಿಂಥ ಸಾಧುಗಳನ್ನು
ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಸದ್ಗೃಹಸ್ಥರೇ ಹೊಗಳುತ್ತಾರೆ! ಅಮೇರಿಕೆಯಲ್ಲಿ
ಅವರಿಗೆ ತುಂಬ ಮನ್ನಣೆ ಇದೆ!" ಎಂದಾಗ ನಮಗೆ ಆ
ಸಾಧುವಿನ ಕುರಿತು ಸಂದೇಹಪಡಬೇಕಾದದ್ದೇ ಇಲ್ಲವೆಂದೆನಿ
ಸುತ್ತದೆ! ಸಾಮಾನ್ಯ ಅಮೇರಿಕನ್, ಸಾಮಾನ್ಯ ಇಂಗ್ಲಿಷ್
ಜನ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಭಾರತೀಯನಷ್ಟೇ ಪ್ರಭಾವಪೂಜಕ, ಶ್ರದ್ಧಾ
ಭಾವಿಕನಿರಬಾರದೇಕೆ? — ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ನಮಗೆ ತೋಚುವದೇ
ಇಲ್ಲ. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಮಹಿಳೆಯರಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಸಾಧ್ವೀಮಣಿ
ಗಳಲ್ಲಿಯಷ್ಟು ಪಾತಿವ್ರತ್ಯ ಇಡೆಯೆಂದು ನಂಬುವದು ನಮಗೆ
ಕಠಿಣವೆನಿಸುತ್ತದೆ! ಶಾಕಾಹಾರಿ ಯುರೋಪಿಯನ್ ನಮಗೆ
ಹುಲ್ಲು ತಿನ್ನುವ ಹುಲಿಯಂತೆಯೇ ಒಂದು ಅಪೂರ್ವದ ಸೋಜಿಗ
ವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ! ಇಂಥ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ
ಯೋಗ್ಯ ಕಾರಣಗಳೇನೂ ಇರುವದಿಲ್ಲ. ಕೆಲವು ಸಂಗತಿಗಳ
ಕುರಿತು ನಮ್ಮ ಮಾನಸಿಕ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳು ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿ ಎರಕ
ಹೊಯ್ದಂತೆ ಆಗಿವೆ. ಆ ಎರಕ ಒಡೆದು ಹರಿಯಲು ನಮ್ಮ
ಬಗೆ ಬಯಸುವದಿಲ್ಲ. ಇದೂ ಒಂದು ಮನೋದೌರ್ಬಲ್ಯ.

೧೮ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಫ್ರಾನ್ಸದಲ್ಲಿಯ ಸುಸಂಸ್ಕೃತರೆನ್ನಿಸ
ವವರು La Sensibilite ಎಂಬ ಭಾವನಾಮಯತೆ
ಯನ್ನು ಅತಿಯಾಗಿ ಆರಾಧಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥ
ಭಾವೋದ್ರೇಕದ ಕುರಿತು — ಅದೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅನುಕಂಪೆ—

ಕರುಣೆಗಳ ಕುರಿತು ವಿಪರೀತ-ಒಲವು, ಈ ಭಾವೋದ್ರೇಕ ದಿಂದ ಪೂರ್ತಿ ಸಂತೃಪ್ತಿ ಪಡೆಯಬೇಕಾದರೆ, ಅದು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ವಿರಬೇಕು, ಉತ್ಕಟವಿರಬೇಕು ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಜ್ಞಾನದ ವಿಚಾರವಂತಿಕೆಯ ಯಾವ ತಿದ್ದುಪಡೆಯೂ ಇರಬಾರದು! ಇದರ ಉದಾಹರಣೆಯೆಂದರೆ ಒಂದು ರೈತ ಕುಟುಂಬದ ದೈನ್ಯ-ದುರ್ದಶೆಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಇಂಥ ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸ ಬಹುದು! ಆದರೆ ಬಡ ರೈತರ ದೈನ್ಯ ನಿವಾರಣೆಯ ಯಾವದೇ ವಿಚಾರಪೂರ್ವಕವಾದ ಯೋಜನೆಯ ಕಾರ್ಯದ ಕುರಿತು ಪೂರ್ತಿ ಉದಾಸೀನವಿರಬಹುದು! ಇದರಿಂದ ಹೊರಟ ಒಂದು ಮೂಢ ಸಂಕೇತವೆಂದರೆ, ಬಡವರು ಸಿರಿವಂತರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಶೀಲವಂತರೂ, ಸದ್ಗುಣಿಗಳೂ ಆಗಿರುತ್ತಾರೆಂಬುದು!

ಅಂದರೆ ಹಕ್ಕಿಯನ್ನು ಗುಂಡಿಕ್ಕಿ ಕೊಲ್ಲಲು ಹೇಸ-ದಿದ್ದರೂ, ಆದರ ಗರಿಗಳಿಗೆ ನೆತ್ತರ ತಾಗಿದರೆ ಹಳಹಳಿಸುವ ಕೋಮಲಾಂತಃಕರಣದ ಕ್ರೂರ ಕರ್ಮಿಗಳು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟಿಲ್ಲ! "ಪಶುಮಾರಣ ಕರ್ಮದಾರುಣಃ। ಅನುಕಂಪಾ ಮೃದುರೇವ ಶ್ರೋತ್ರಿಯಃ"— ಎಂದು ಕಾಲಿದಾಸ ಬಣ್ಣಿಸಿದ ಮನೋವೃತ್ತಿ ಇಂದಿಗೂ ವಿಚಾರಗೇಡಿಯಾದ ಭಾವನಾಮಯತೆಗೂ ಸಿದ ರ್ಶನವಾಗಿದೆ.

(೯) "ಅಪೇಕ್ಷಾಕೃತ ಅನುಮಾನ"

ಈ ದೌರ್ಬಲ್ಯದ ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖವೆಂದರೆ, ನಾವು ಒಂದು ಅನುಮಾನವನ್ನೊ ತರ್ಕವನ್ನೊ ಒಮ್ಮೆ ಮಾಡ

ಹೊರಟರೂ ಅದನ್ನು ಸುಸಂಗತವಾಗಿ ಕೊನೆಯ ಫಲಿತಾಂಶದ
ವರೆಗೂ ಒಯ್ಯುವದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರೂ
ಅದರಿಂದ ಹೊರಡುವ ತಪಶೀಲಿನ ನಿರ್ಣಯುಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಲು
ಹಿಂದೆಮುಂದೆ ನೋಡುವೆವು. ಒಂದು ಸುಧಾರಣೆಯನ್ನೋ
ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನೋ ತಾತ್ವಿಕವಾಗಿ, ಸಿದ್ಧಾಂತವೆಂದು ಮನ್ನಿ
ಸಲು ನಾವು ಎಂದಿಗೂ ಸಿದ್ಧ. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಅನ್ವಯಿಸಿ
ನಡೆಯಬೇಕಾದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಎದುರಾದಾಗ ನಾವು
ಹೆದರುವೆವು, ಹೇಸುವೆವು ಇಲ್ಲವೆ ಹಿಂದೆಗೆಯುವೆವು. ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತಾ
ನಿವಾರಣೆ ನಮಗೆ ಮಾನ್ಯ. ಆದರೆ ಮಾದಿಗರ ಅಥವಾ
ಮುಕ್ರಿಯರ ಒಂದು ಮಗು ಮನೆಯೊಳಗೆ ನುಗ್ಗಿ ಬಿಟ್ಟರೆ ನಮಗೆ
ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಕೋಪ! ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ನಮ್ಮ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯ
ತರ್ಕಪದ್ಧತಿಯೇ ಕುಂದುತ್ತದೆ, ಕುಂದುಳ್ಳದ್ದಿರುತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದ
ನಾವು ಸುಸಂಗತ ವಿಚಾರ ಮಾಡಲು – ವಿಚಾರದ ತರ್ಕಶುದ್ಧ
ನಿಷ್ಕರ್ಷಕ್ಕೆ ತಲ್ಪಲು — ಅಸಮರ್ಥರಾಗುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಅನೇಕ
ಸಲ ನಮ್ಮ ತರ್ಕಕ್ಕೆ ತೊಡಕಾಗುವದು ನಮ್ಮ ಮನೋ
ದೌರ್ಬಲ್ಯವೇ. ಅನುಮಾನವನ್ನು ಅಡ್ಡಗಟ್ಟುವ ಅಸಿಸಿಕೆ.
ಅಂಜಿಕೆಗಳೇ ನಮ್ಮ ವಿಚಾರ ಚಕ್ರವನ್ನು ಕೀಲ ತಪ್ಪಿಸಿ ಅಡ್ಡ
ದಾರಿಗೆ ಒಯ್ಯುತ್ತವೆ.

ಇದು ಎರಡು ಬಗೆಯಾಗಿ ನಡೆಯುವ ನಷ್ಟ. ಒಂದು
ಮೇಲೆ ಅಂದಂತೆ, ಒಂದು ಸಂಗತಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಿದ್ದಾಗ, ತಾತ್ವಿಕ
ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತಾಗ, ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರೂ ಅದು ವಿಶೇಷಕ್ಕೆ
ವಿವರಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಹತ್ತಿರದ ಹಿತಗಳ ಹದ್ದಿಗೆ ಇಳಿದಾಗ
ನಮಗೆ ಒಗ್ಗುವದಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೊಂದು ಇದಕ್ಕೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ

ವಿಪರೀತವಾಗಿ ನಡೆಯುವ ಬಗೆ. ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು "Wishful thinking"- ಎಂದು ಹೇಳುವ ರೂಢಿ. ಅನೇಕಸಲ ನಮ್ಮ ಬಯಕೆಗಳೇ ವಿಚಾರಗಳ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸುತ್ತವೆ. ಪ್ರೇಯವೇ ಶ್ರೇಯವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಆಶೆಯೇ ಆಪದ್ಧರ್ಮವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅಂಥಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ನೀತಿಗೆ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಯಾವ ಸಯುಕ್ತಿಕ ನೆಲೆಯೂ ಇರುವದಿಲ್ಲ. ಇದು "**ಅಪೇಕ್ಷಾಕೃತ ಅನುಮಾನ**"ವೆನ್ನಬಹುದು. ಇದೂ ಒಂದು ಬಗೆಯ ದಾರಿತಪ್ಪಿದ ಆತ್ಮೋಪಮ್ಯದ ದೃಷ್ಟಿ. ತನ್ನಂತೆ ಪರರ ಬಗೆಯುವ ಹದಗೆಟ್ಟ ಹಾದಿ. ಅನೇಕ ಹಟವಾದಿ ಸುಧಾರಕರೂ, ಸಾಧುಪುರುಷರೂ ಲೋಕದ ಡೊಂಕನ್ನೇ ತಿದ್ದುವ ಹಾವ್ಯಾಸತೊಟ್ಟು ಪರಪೀಡಕರಾಗಿ ಹೋದದ್ದು ಈ ಮೂಲಕವೇ ಸರಿ! ತಮಗೆ ಮೆಚ್ಚಿಗೆಯಾದದ್ದು — ಅದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತಮಗೆ ಮೆಚ್ಚಿಗೆ ಆಗದಿದ್ದದ್ದು — ಲೋಕಕ್ಕೂ ಹಾಗೆಯೇ ಸರಿಯೆಂದು ಭಾವಿಸುವದೂ, ಆ ಭಾವನೆಯ ಆವೇಶದಲ್ಲಿ ಲೋಕವನ್ನು ತಿದ್ದಲು ಹೊರಡುವದೂ ಇದೇ ಅಪೇಕ್ಷಾಕೃತ ಅನುಮಾನದ ವಿಕೃತ ಫಲ.

ಇದರ ಒಂದು ವ್ಯಾಪಕ ವಿಚಾರವೆಂದರೆ, ಮನಸ್ಸಿನ ಮೂರು ಮುಖಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಂದು ವೃತ್ತಿಯ ಜನ ಒಂದೊಂದೇ ವಿಶಿಷ್ಟ ಮುಖವನ್ನು ಮಿಕ್ಕುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬೆಳೆಯಿಸಿ ಪಳಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಹಟಯೋಗಿಗಳು, ರಾಜಕಾರಣಿಗಳು, ಸೇನಾಪತಿಗಳು, ಅನುಶಾಸಕರು, ಕರ್ಮಠರು, ಆಚಾರವಂತರು, ಸಂಯಮ, ನಿಗ್ರಹ, ಆಗ್ರಹ, ಶಿಸ್ತು, ನಿಯಮ-ನಿಷ್ಠೆ, ಕಡ್ಡಾಯ ಕಟ್ಟುಗಳನ್ನೆ ನಡೆಯಿಸಲು ಪಳಗಿದವರು ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿಯನ್ನೆ

ಬೆಳೆಯಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು, ಕಾಯಿದೆ ಪಂಡಿತರು, ವಾದಪಟುಗಳು, ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರು, ತಾಂತ್ರಿಕರು, ವಿಶೇಷಜ್ಞರು ತರ್ಕ, ವಿಚಾರ, ಅನುಸಂಧಾನ, ಮನನ, ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನೆ ಪಳಗಿಸಿಕೊಂಡವರು ಮನಸ್ಸಿನ ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖವಾದ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯನ್ನೇ ಬೆಳೆಯಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಕಲಾವಿದರು, ಕವಿಗಳು, ರಸಿಕರು, ಅನುಭಾವಿಗಳು, ಭೂತ ದಯಾವಾದಿಗಳು ಮನಸ್ಸಿನ ಮೂರನೆಯ ಮುಖವಾದ ಭಾವನೆಯನ್ನೆ ಪಳಗಿಸಿ ಬೆಳೆಯಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಒಳ್ಳೆಯ ಬಾಳು ಬದುಕುವವನು ಹೀಗೆ ಕೇವಲ ಒಂದರದೇ ಸೆರಗು ಹಿಡಿಯಬಾರದು, ಒಂದನ್ನೇ ಶರಣು ಹೋಗಬಾರಾದು. ಆತ **ಬುದ್ಧಿ, ಭಾವನೆ,** ಇಚ್ಛೆಗಳ **ತ್ರಿಕೋನದ ಮಧ್ಯಬಿಂದುವನ್ನು ಸಾಧಿಸಬೇಕು.** ತ್ರಿವೇಣಿ ಸಂಗಮದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಇಚ್ಛಾಪ್ರಧಾನವಾಗುವ ದಕ್ಕೆ ಬದುಕಿನ ಒತ್ತಾಯವೇ ಸಾಕು. ಇಚ್ಛೆಗೂ ಅದರ ತೃಪ್ತಿಗೂ ಅಂತರ ಬಂದಂತೆ ಅದನ್ನು ತುಂಬುವ ತವಕ ಭಾವನೆಯದು. ಒಂದನ್ನು ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಇನ್ನೊಂದನ್ನು ಹಿತವಾಗಿ ಪೂರೈಸಿಕೊಳ್ಳುವದೇ ಬುದ್ಧಿ. ಈ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಸಮನ್ವಯವಾದರೇನೆ ಬಾಳಿನ ಸಾಮರಸ್ಯ – ಸ್ವಾರಸ್ಯ. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಒಂದು ಮುಖವನ್ನೆ ಪೋಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವ ಇನ್ನೆರಡು ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಊನನೇ, ಹೀನನೇ. ಆ ಅಂಗಗಳ ದೌರ್ಬಲ್ಯ ಕೊನೆಗೆ ಈ ಪುಷ್ಟ ಬಲಿಷ್ಠ ಅಂಗದ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೂ ಮಾರಕ ವಾಗುತ್ತದೆ.

೨೦. ವಿಚಾರವಾದದ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ

ಇದುವರೆಗೆ ನಾವು ತಿಳಿದುಕೊಂಡದ್ದೇನು? ವಿಚಾರವಾದದ ಆವಶ್ಯಕತೆ, ಶುದ್ಧ ವಿಚಾರ ಪದ್ಧತಿಯು ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಕಾಗುವ ವಿಕಾರವಶತೆ, ಈ ವಿಕಾರವಶತೆಯು ವಿವಿಧ ರೂಪಗಳು, ಅವುಗಳ ಕುರಿತು ನಾವು ವಹಿಸಬೇಕಾದ ಜಾಗ್ರತೆ. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಮಾನವತೆಯು ಲಕ್ಷಣವೇ ಲಾಂಛನವೇ ವಿಚಾರ, ತರ್ಕ ಮತ್ತು ವಿಚಿಕಿತ್ಸೆ. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಪ್ರಸಂಗ ಇಂದು ಒದಗಿದೆ— ಅದೂ ವಿಶೇಷತಃ ಇಂದಿನ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಯುಗದಲ್ಲಿ! ಇಂದಿನ ಯುಗದ ಒಂದು ವಿಪರೀತವಿದು. ವಿಜ್ಞಾನವೂ, ಅದರ ದಿನ ನಿತ್ಯದ ದಿಗ್ವಿಜಯಗಳೂ ತಾನೇ ತಾನಾಗಿ ವಿಜೃಂಭಿಸುತ್ತಿರುವ ಇಂದಿನ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ವೈಜ್ಞಾನಿಕತೆಗೇ ಗ್ರಹಣ ಹಿಡಿದಂತಿದೆ. ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಸಾವಿರಗಟ್ಲೆ ತರುಣರು ವಿಜ್ಞಾನದ ವಿವಿಧ ಶಾಖೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷಜ್ಞರಾಗಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳಿಂದ ಹೊರಬೀಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಆ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಜನ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ವೈಚಾರಿಕ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಯಿಸಿಕೊಂಡವರಿದ್ದಾರೆ? ಹೊಸ ವಿಜ್ಞಾನವೆಲ್ಲ ತಮ್ಮ ಹಳೆಯ ಅಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪ ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ, ಒಪ್ಪಿಗೆ ಒದಗಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಬಳಸುವ ಬಲವಂತಿಯಾಗಿ ಎಲ್ಲೆಡೆಗೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದರ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಹಿಂದೆಯೇ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ಆದ್ದರಿಂದ ನಮಗಿಂದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ, ಮೊತ್ತಮೊದಲಾಗಿ ಬೇಕಾಗಿರುವ ಕ್ರಾಂತಿ ವಿಚಾರಕ್ರಾಂತಿ. ಜಗತ್ತಿನ

ಇತಿಹಾಸವೇ ಇದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ. ಹಟವಾದ, ಮತವಾದ, ಮತ
ವಾದಗಳೇ ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಕಕ್ಷಿ. ಯಾವ ಕ್ರಾಂತಿಯೂ ಕೇವಲ
ಹೆಗಲಿಗೇರಿಸಿದ ತುಬಾಕಿಯಿಂದ ಮೊದಲಾಗುವದಿಲ್ಲ;
ಮುಗಿಯುವದೂ ಇಲ್ಲ. ತುಬಾಕಿಗಿಂತ ಅದನ್ನೆತ್ತಿ ಹಾರಿಸುವ
ಕೈ, ಆ ಕೈ ಎತ್ತುವಂತೆ ಮಾಡಬಲ್ಲ ಕೆಚ್ಚು, ಆ ಕೆಚ್ಚು ಕುದು-
ರಿಸಬಲ್ಲ ಸ್ಫೂರ್ತಿ, ಆ ಸ್ಫೂರ್ತಿಗೆ ನೆಲೆಯಾಗುವ ಧ್ಯೇಯ
ವಾದ, ತಾತ್ತ್ವಿಕ ತಳಹದಿ, ವಿಚಾರಪ್ರಣಾಲಿ (Ideology)
ಇವುಗಳೇ ಕೊನೆಗೂ ಮೊದಲೂ ನಿರ್ಣಾಯಕ ಸಂಗತಿಗಳು.
ಯಾವ ಕ್ರಾಂತಿಗೂ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಕ್ರಾಂತಿ ಅವಶ್ಯ.
ಅದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಬೌದ್ಧಿಕ ಅಸಂತೋಷ, ವಿಚಿಕಿತ್ಸೆ ಅಗತ್ಯ.
ಶ್ರದ್ಧೆಗಿಂತ ಸಂದೇಹವೇ ಮನುಷ್ಯನ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೂಲಧರ್ಮ.
ಸಂದೇಹ ನಿವಾರಣೆಯಾದ ಹೊರತು ಕ್ಷೇಮವಿಲ್ಲ, ನೇಮವಿಲ್ಲ.
ಮತ್ತು ಸಂದೇಹವನ್ನು ಹತ್ತಿಕ್ಕುವದು ಕೊನೆಗೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಆದ್ದರಿಂದ ವಿಚಾರವಾದದ ವೀಳ್ಯವೆತ್ತಿದವರು ಪಳಗಿಸ
ಬೇಕಾದದ್ದು ಈ ಸಂದೇಹ ಪ್ರವೃತ್ತಿ; ಈ ವಿಚಿಕಿತ್ಸೆಯ ವೃತ್ತಿ.
"ಏಕೆ ?" ಮತ್ತು "ಹೇಗೆ ?" ಇವೆರಡರ ತೆಕ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ಸತ್ಯ
ವನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿಯದೇ ಸುಖವು ಸಂಪನ್ನವಾಗದು. ಏಕೆಂದರೆ
**ಸುಖಕ್ಕೆ ಮೂಲ ಮನಃಶಾಂತಿ. ಮನಃಶಾಂತಿಯ
ಒಂದೇ ಶಾಶ್ವತ ಸಾಧನೆ ಭಯ-ಸಂಶಯಗಳ ನಿವಾರಣೆ-
ಅದರ ಒಂದೇ ಸಾಧನ ವಿಚಾರವಾದ.**

ಹಾಗಾದರೆ ಈ ವಿಚಾರವಾದದ ತತ್ತ್ವವೇನು ? ತಂತ್ರ
ವೇನು ? ಪಳಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಅದರ ಪಂಥ ಪದ್ಧತಿ

ಗಳೇನು ? ಇವನ್ನು ಕುರಿತು ಆದಷ್ಟು ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಮನುಷ್ಯನ ಆತ್ಮಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಆಧಾರವಾದ ಸತ್ಯಗಳು ಮೂರು. ಅದೇ ವಿಚಾರವಾದದ ತ್ರಿಪೀಠಿಕೆ. **ಕ್ಲಾಯಿವ್ ಬೆಲ್** ತನ್ನ "ಸಿವಿಲಿಝೇಶನ್" ಎಂಬ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಅವನ್ನು ಈ ರೀತಿ ಸಾರಿದ್ದಾನೆ.

೧. ನಾವು ನಂಬಿದ್ದೆಲ್ಲ ನಿಜವಿರಬೇಕೆಂದಿಲ್ಲ.

೨. ನಾವು ಮೆಚ್ಚಿದ್ದೆಲ್ಲ ಒಳಿತಿರಬೇಕೆಂದಿಲ್ಲ.

೩. ಎಲ್ಲ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೂ ಕೊನೆಯ ಉತ್ತರ ಸಿಕ್ಕಿದೆಯೆಂದಿಲ್ಲ.

ಅಂದರೆ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳೂ ಎಂದಿಗೂ ಮುಂದಿನ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿಚಿಕಿತ್ಸೆ – ಚರ್ಚೆಗಳಿಗೆ ತೆರೆದೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಈ ಮೂರು ಸೂತ್ರಗಳು ನೋಡಲು ಬಲು ಸಲೀಸಾಗಿ ಕಾಣುವವು. ಆದರೆ **ಬದುಕಿನ ಸೋಜಿಗವೇ ಇದು. ಹಿರಿದಾದುದೆಲ್ಲ ಸಲೀಸಾಗಿಯೇ ಸರಳವಾಗಿಯೇ ಕಾಣುತ್ತದೆ!** ನಾಗರಿಕತೆಯ ಮೂಲವೇ ಕುತೂಹಲ. ಕುತೂಹಲಕ್ಕೆ ಅಡಿಗಲ್ಲೇ ಈ ಮೂರು ತತ್ತ್ವಗಳು. ಇದರ ಇನ್ನೊಂದು ಮೈಯೇ ಸಂಸ್ಕೃತಿ. ಅದರ ತಿರುಳು ಸಹಿಷ್ಣುತೆ. **ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಸಹಿಷ್ಣುತೆಯೇ ರಕ್ಷಾಕವಚ.** ಅಂದರೆ ಒಟ್ಟಾರೆ ವಿಚಾರವಾದವು, ಬುದ್ಧಿಪ್ರಾಮಾಣ್ಯವು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೂ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೂ, ನಾಗರಿಕತೆಗೂ, ಮಾನವನ ಸುಖಶಾಂತಿಗೂ ಕೂಡಿಯೇ ಬೀಜಮಂತ್ರವೆಂದಾಯಿತು.

ಒಂದು ಚೀನೀ ಗಾದೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ— ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಗೂ ಮೂರು ಬದಿಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಒಂದು ನನ್ನ ಬದಿ; ಇನ್ನೊಂದು ನಿನ್ನ ಬದಿ; ಮತ್ತೊಂದು— ನಿಜವಾದ ಬದಿ. ಈ "ಮೂರನೇ ಪರಿಮಾಣ" ನೋಡುವ ಕಣ್ಣೆ ನಮ್ಮ ತಿಳಿಗಣ್ಣು — ನರನನ್ನು ಹರನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಹಣೆಗಣ್ಣು. ಅದೇ ಗೀತೆ ಬಣ್ಣಿಸಿದ "ಆರನೆಯ ಇಂದ್ರಿಯ". ನಮ್ಮ ಗಾಂಧೀಜೀ ಚೀನೀ ಗಾದೆಗೂ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಗೂ ಕನಿಷ್ಠ ಆರು ಮಗ್ಗಲುಗಳಿರುತ್ತವೆಂದು ಒಮ್ಮೆ ಹೇಳಿದ್ದರು. ಅಂತೂ ನಾವು ಕಂಡಷ್ಟು ಸತ್ಯವನ್ನು ನಂಬು ವಾಗ ನಾವು ಕಂಡದ್ದೇ ಸತ್ಯವೆಂಬ ಹಟ, ಅನ್ಯರು ಕಂಡದ್ದರ ಕುರಿತು ಹೇವ ನಮಗೆ ಬೇಡ. ಈ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ವಿಚಾರವಾದದ ಪ್ರಥಮ ದೀಕ್ಷೆ. ಈ ದೀಕ್ಷೆಯ ಮಂತ್ರವೇ ಮೇಲಿನ ಮೂರು ಸೂತ್ರಗಳು.

ವಿಚಾರವಾದಿಯ ಮುಖ್ಯ ವ್ರತ ವಿಚಿಕಿತ್ಸೆಯದು. ಆ ವಿಚಿಕಿತ್ಸೆ, ತನ್ನಿಂದಲೇ ತನ್ನ ವಿಚಾರ ಭೂಮಿಕೆಯಿಂದಲೇ— ಆರಂಭವಾಗಬೇಕು. ಈ ಕುರಿತು ವಿಚಾರವಾದಿಯು ಕೆಲ ವೊಂದು ಪಥ್ಯವನ್ನು ಪಾಲಿಸಬೇಕು.

೨೧. ಪಾಲಿಸಬೇಕಾದ ಪಥ್ಯಗಳು

ಮೊದಲನೆಯ ಪಥ್ಯವೆಂದರೆ, ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಒಂದು ಪ್ರಮೇಯ ಮುಂದೆ ಇದ್ದಾಗ ಈ ವಿಷಯದ ವ್ಯವಸಾಯ ಮಾಡಿದ ಅದರ ವಿಚಾರಕ್ಷೇತ್ರದ **ಅಧಿಕಾರಿಯಾದ ತಜ್ಞನ ಮತವನ್ನೇ ಪ್ರಮಾಣವೆಂದು ಹಿಡಿಯುತಕ್ಕದ್ದು.** ಒಂದು

ರೋಗದ ಕುರಿತು ವೈದ್ಯಕೀಯ ತಜ್ಞನೇ ಅಧಿಕಾರಿಯೇ ಹೊರತು ಗುಡಿ-ಗುಂಡಾರಗಳ ಪೂಜಾರಿ — ಗುನಗರಲ್ಲ. ಆದರೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಾವು ಈ ಕುರಿತು ದೊಡ್ಡ ತಪ್ಪು ಮಾಡುತ್ತೇವೆ. ಆಪ್ತನನ್ನೆ ಅಧಿಕಾರಿಯೆಂದೂ, ನಮ್ಮ ಅಭಿಲಾಷೆಗೆ ಅನುಕೂಲವಾದದ್ದೇ ಉಚಿತ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೆಂದೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡುಬಿಡುತ್ತೇವೆ. ಒಂದು ವಿಷಯದ ತಜ್ಞ ಇತರ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಜ್ಞಾನಿಯೆಂದು ನಾವು ಮನ್ನಿಸುತ್ತೇವೆ. ಅಂಥಲ್ಲಿ ಮುಕ್ಕಾಲು ಪಾಲು ನಮ್ಮ ಅಜ್ಞಾನವೇ ಅವನ ಜ್ಞಾನವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಕುರುಡು ನಂಬಿಗೆಗೆ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಇನ್ನು ಎರಡನೆಯ ಪಥ್ಯವೆಂದರೆ **ಒಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ಅದರೊಳಗಿನ ಅಭಿನಿವೇಶವನ್ನು ಅರ್ಥವಾದವನ್ನು ವಿಂಗಡಿಸಿ ನೋಡುವುದು.** ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಆವೇಶ ಉನ್ಮಾದಗಳು ಬೇಡ. "ಶೇಷಂ ಕೋಪೇನ ಪೂರಯೇತ್" ಎಂಬ ವ್ಯವಹಾರದ ಸೂತ್ರ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿಯೂ ವಿಪರೀತಕ್ಕೆ ಮುಳುವಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಮತಪ್ರತಿಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು ಪ್ರಕಟಮಾಡುವ ಆವೇಶ ಅಭಿನಿವೇಶಗಳು ಆ ಮತದಲ್ಲಿಯ ವಿಚಾರಗೇಡಿತನದ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನೆ ತೋರಿಸುವವೆಂದು ನಿರ್ಧಾರವಾಗಿ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಅಂಥ ವಿಶೇಷ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಯ ವಿರುದ್ಧ ನಾವು ಜಾಗೃತರಾಗಿಯೇ ಇರಬೇಕು. "ಇಂಥಿಂಥವರೇ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ" "ಇದನ್ನು ಒಪ್ಪದಿರುವದು ಮೂರ್ಖತನ" "ರಾಷ್ಟ್ರಾಭಿಮಾನಿಗಳು ಯಾರೂ ಇದನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯಲಾರರು!" "ಈ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಶಯ ಪಡುವದು ರಾಷ್ಟ್ರಪಿತರಿಗೆ–ದೇಶಕ್ಕೆ–ದೇವರಿಗೆ–ನ್ನಾರಿಗೋ ದ್ರೋಹ ಬಗೆದಂತೆ!" "ಇದು ಪುಣ್ಯ. ನಮ್ಮ

ದೊಡ್ಡಸ್ತಿಕೆಯ ಲಕ್ಷಣ !" – ಇವೇ ಮಾದರಿಯ ಮಾತುಗಳು ಇಂಥ ವಿಕೃತ ವಿಚಾರಸರಣಿಯ ಕುರುಹುಗಳಾಗಿವೆ.

ಮೂರನೆಯ ಪಥ್ಯ **ಉಪಮಾನವನ್ನು ಅನುಮಾನವೆಂದು ನಂಬಬಾರದು.** ಅನೇಕ ಸಲ ಮತಪ್ರಚಾರಕರು ಮನಗಾಣಿಸುವದಕ್ಕಿಂತ ಮನವೊಲಿಸುವ ಹೊಂಚು ಹಾಕಿ ಈ ಸೊಗಸಾದ ಉಪಮೆ-ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳನ್ನೂ ಉದಾಹರಿಸಿ ತಮ್ಮ ತತ್ವದೊಳಗಿನ ತರ್ಕದ ಹಾಗು ತಥ್ಯದ ಕೊರತೆಯನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆಗಂತುಕ ಅಪ್ರಸ್ತುತ ಆಲಂಕಾರಿಕ ಮಾತುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಒಂದು ಮಾಯಾಜಾಲವನ್ನೇ ಹಬ್ಬಿಸುವದು ವಾಡಿಕೆ – ಮಂದಿಯನ್ನು ಮಂಕುಗೊಳಿಸಲಿಕ್ಕೆ. ಅಂಥಲ್ಲಿ ಕಾಳು ಯಾವದು, ಜೊಳ್ಳು ಯಾವದು, ಸರಕು ಯಾವದು, ಅದನ್ನು ಸುತ್ತಿದ ಬಣ್ಣದ ಕಾಗದ ಯಾವದು – ಇದನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವ ಎಚ್ಚರ ನಾವು ಸಾಧಿಸಬೇಕು.

ಕೊನೆಯದಾಗಿ ಪಾಲಿಸುವ ಪಥ್ಯವೆಂದರೆ **ತಜ್ಞರಲ್ಲಿಯೇ ಮತಭೇದ ಬಂದಾಗ ನಮ್ಮ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ತಡೆಹಿಡಿಯುವದು.** ಒಂದು ವೇಳೆ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಒತ್ತಾಯಕ್ಕೆ ಕೆಲವೊಂದು ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಲೇಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನೇ ಕೊನೆಯ ತೀರ್ಮಾನವೆಂದು ತಿಳಿಯದೆ ಅನುಭವದ ಅವಲೋಕನೆಯ ಹಾಗೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅನುಮಾನದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಆದಷ್ಟು ಬೇಗ ತಿದ್ದಿಕೊಳ್ಳುವ ತತ್ಪರತೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಬೇಕು. ನಮ್ಮ ಅಲ್ಪಜ್ಞತೆಯ, ಅರ್ಧಜ್ಞಾನದ, ಅವಸರದ,

ಆತುರದ, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಅಜ್ಞಾನದ ಮತಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳ ಕುರಿತು ಸಲ್ಲದ ಆಗ್ರಹವಿರಕೂಡದು.

೨೨. ಹೊಸ ಷಡ್ದರ್ಶನ

ಇಂಥ ಪಥ್ಯಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಾಗುವ ನಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿ ಆರು ಬಗೆಯಾಗಿ ಹುರಿಗೊಳ್ಳಬೇಕು. ವಿಚಾರವಾದದ ಈ ಹೊಸ ಷಡ್ದರ್ಶನವನ್ನು ಹೀಗೆ ಬಣ್ಣಿಸಬಹುದು.

ಮೊದಲನೆಯದು **ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ದೃಷ್ಟಿ.** ಇದರ ದಾರಿ ಪ್ರಯೋಗದ್ದು, ಪರಿಶೀಲನೆಯದು, ಪರೀಕ್ಷಣೆಯದು, "ಪರಿ-ಪ್ರಶ್ನೆ"ಯದು. ಕಾರ್ಯ – ಕಾರಣ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಖಚಿತವಾಗಿ ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವ ಪರಿಶ್ರಮ ಇದರದು. ಸಾಕಷ್ಟು ಸರಿಯಾದ ಪುರಾವೆ ಇಲ್ಲದೆ ಒಂದು ಸಂಗತಿಯನ್ನು ನಂಬದಿರುವದು ಇದರ ಪಂಥ. ಊಹೆ, ಮತ, ಸಿದ್ಧಾಂತ ಮತ್ತು ಸತ್ಯ ಇವುಗಳ ಸೋಪಾನದ ಎತ್ತರ – ಬಿತ್ತರಗಳನ್ನು ಈ ದೃಷ್ಟಿ ಅರಿಯಬಲ್ಲದು, ಅಳೆಯಬಲ್ಲದು. ಆದರೆ ದುರ್ದೈವವೆಂದರೆ ಅನೇಕ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳೂ ತಮ್ಮ ಪ್ರಯೋಗಶಾಲೆ, ಪಾಠಶಾಲೆಗಳಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬಂದಾಗ ಬದುಕಿನ ಪ್ರಮೇಯಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುವಾಗ ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುವ ರೂಢಿಯನ್ನೇ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವದಿಲ್ಲ!

ಎರಡನೆಯದು **ಐತಿಹಾಸಿಕ ದೃಷ್ಟಿ.** ಒಂದು ರೀತಿ ಇದೂ ವೈಜ್ಞಾನಿಕವೇ. ಆದರೆ ವೈಜ್ಞಾನಿಕವೆಂದಾದ ಕೇವಲ ಯಥಾರ್ಥಿಕ ಅಥವಾ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ (abstract)

ಭೂಮಿಕೆ ಇಲ್ಲಿ ಇರುವದಿಲ್ಲ. ವಿಶೇಷತಃ ಮಾನವನನ್ನು
ಜಾತಿಯಾಗಿಯೋ, ಸಮಾಜವಾಗಿಯೋ ಒಂದು ದೇಶದ,
ಕಾಲದ, ನೀತಿಯ ಇಲ್ಲವೆ ನಡಾವಳಿಯ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು
ದಿಟ್ಟಿಸುವಾಗ ಈ ದೃಷ್ಟಿ ಅವಶ್ಯ ಬೇಕು. ಇಂದು ನಿನ್ನೆಯ
ಕೂಸು. **ದಿನದಿನವೂ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಭೂತಕಾಲವೆಂಬ**
ಬೇತಾಳದ ಬೆನ್ನೇರಿ ವರ್ತಮಾನದ ಕೂಸು ಕೂತಿದೆ—
ಕೌತುಕದ ಕಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟು ಲೋಕವನ್ನು ನೋಡುತ್ತ. ಮಿಕ್ಕ
ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಕೂಸಾಗಿದ್ದರೆ ಮಾನವ
ಪ್ರಾಣಿ ಇತಿಹಾಸದ ಕೂಸು. ನಮ್ಮ ಸಾವಿರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ
ಮೂಲ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಇದೆ. ಜಾತಿ, ಆಚಾರ, ರಾಜಕಾರಣ,
ಸಮಾಜರಚನೆ, ಹಬ್ಬ, ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಕಾಯಿದೆ ಇವೆಲ್ಲವೂ
ಇತಿಹಾಸದ ಫಲ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪ್ರಸಂಗಕ್ಕೂ ಪ್ರಮೇ
ಯಕ್ಕೂ ಒಂದು ಹಿನ್ನೆಲೆ, ಆನುಪೂರ್ವಿ, ಗತೇತಿಹಾಸ, ಇದ್ದೇ
ಇರುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡ ಹೊರತು ಆ ವಿಷಯ
ಇತ್ಯರ್ಥವಾಗುವದು ಕಠಿಣ. ಐತಿಹಾಸಿಕ ದೃಷ್ಟಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ
ನಮ್ಮ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಲಂಗರು ಕಿತ್ತಿದಂತೆಯೇ. ಒಂದು ಪಾಪ—
ಪುಣ್ಯದ ವಿಚಾರವೇ ನೋಡಿ. ಅದು ಒಂದು ಪಾಲು ಪ್ರಾದೇ
ಶಿಕ, ಇನ್ನೊಂದು ಪಾಲು ಐತಿಹಾಸಿಕ. ಉಳಿದೆರಡು ಪಾಲು
ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮತ್ತು ಕಾಲ್ಪನಿಕ. ದೃಷ್ಟಿಯ ಪ್ರಮಾಣ
ಬದ್ಧತೆಗೂ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಗೂ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಪರಿಜ್ಞಾನ
ಅಥವಾ ಪರಿಶೀಲನೆ ಅತ್ಯಂತ ಅಗತ್ಯ.

ಮೂರನೆಯದು **ತಾರತಮ್ಯ ದೃಷ್ಟಿ.** ಯಾವದಕ್ಕೆ
ಎಷ್ಟು ಮಹತ್ವ ಕೊಡಬೇಕೆಂಬ ದೃಷ್ಟಿ. ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ

ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಯಾವದು, ಶಾಶ್ವತ ಯಾವದು - ಎಂಬ ವಿವೇಕ. ನಮ್ಮ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸದ್ಯ ರಾಜಕೀಯಕ್ಕೆ ಅವಾಸ್ತವವಾಗಿ, ಆವಶ್ಯಕತೆಗೂ ಮೀರಿ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ಬಂದಿದೆ. ಇದೂ ಒಂದು ವಿಕೃತಿ — ವಿಪರೀತ ಖಾರ, ಹುಳಿ, ಉಪ್ಪು ಅಥವಾ ಸಿಹಿ ತಿನ್ನಬಯಸುವ ರುಚಿ - ವಿಕಾರದಂತೆಯೇ. ವ್ಯಕ್ತಿ ಇರಲಿ, ಕುಲವಿರಲಿ, ಸಂಸ್ಥೆ ಇರಲಿ, ಸಮಾಜವಿರಲಿ — ಅವಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನಾಲ್ಕೂ ನಿಟ್ಟಿನಿಂದ ನೋಡಿದ ಹೊರತು ಅವುಗಳ ಆಯ - ಕಟ್ಟು, ಗೊತ್ತುಗುರಿ ಗೊತ್ತಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಚಿಕ್ಕ ಮರಡಿಯ ಮಗ್ಗಲಿಗೆ ಮಲಗಿ ನೋಡಿದರೆ ಅದು ಮಹಾ ಪರ್ವತವಾಗಿ ತೋರಬಹುದು. ಹಲವು ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುವಾಗ, ಅನೇಕ ಆವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವಾಗ, ಅನಿಷ್ಟ ಅನರ್ಥಗಳನ್ನೆ ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವ ಪೇಚು ಬಿದ್ದಾಗ ನಮಗೆ ಈ ದೃಷ್ಟಿ ಶುಭದೃಷ್ಟಿ. ಹೆಚ್ಚಿನ ಒಳಿತನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕಿಂತ ಕಡಮೆಯ ಕೇಡನ್ನು — The lesser evil - ಆಯುವದು ಆಯು ರ್ಮಾನಕ್ಕೂ ನಮಗೆ ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಾವು "ಗುರು ಲಾಘವ" ಪರಿಕಿಸಬಲ್ಲವರಾಗಬೇಕು. ಇದೇ ಚದುರು "ಚತುರ" ತನ ನಾಲ್ಕೂ ನಿಟ್ಟಿನ ನೋಟ. "ಎಗ್ಗ"ತನ ಏಕೈಕ ದೃಷ್ಟಿಯ ಹಾದಿ, ಹಾದಿಯ ಹುಂಬತನ.

ನಾಲ್ಕನೆಯದು **ಪರಿಕ್ರಮ ದೃಷ್ಟಿ.** ಪರಿಕ್ರಮವೆಂಬ ಪದ ಇಂಗ್ಲಿಷಿನ Perspective ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡಲು ಬಳಸಿದ್ದಾಗಿದೆ. ಒಂದು ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಅದರ

ಹಿನ್ನೆಲೆ ಮುನ್ನೆಲೆ ಕೆಲಬಲಗಳ ಅಂತರ ಅಂತಸ್ತುಗಳೊಂದಿಗೆ ತಿಳಿಯುವದು.

ಪ್ರಪಂಚದ ಸಂಗತಿಗಳೆಲ್ಲ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿವೆ, ಸಾಪೇಕ್ಷವಾಗಿವೆ-ಎಂಬುದನ್ನು ಮನಗಾಣಿಸಲು ಐನ್‌ಸ್ಟೈನ್ ಮಹಾಶಯರೇ ಬೇಕಿಲ್ಲ. ವಸ್ತು-ವಸ್ತುಗಳ, ಪ್ರಶ್ನೆ-ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಅನ್ಯೋನ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನೂ ಸಮವಾಯ-ಸಮನ್ವಯಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡರೇನೇ ಒಂದು ಸನ್ನಿವೇಶ ಸಾಕಲ್ಯವಾಗಿ ಅರ್ಥವಾಗುವದು. ಇದೇ ಪರಿಕ್ರಮ ದೃಷ್ಟಿ. ಒಂದು ನಿಲುವೆಯ ಅನುಬಂಧ, ಅನುಪಾತ, ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿಯದೆ ಅದರ ಗೌರವ ಗುರುತಿಸಲಾಗುವದಿಲ್ಲ. **ನಮ್ಮ ಮನೆ ಭಾರತದ ಭೂಪಟದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬೇಕೆಂದು ಹಟ ಹಿಡಿಯಬಹುದೇ?** ಆದರೆ ನಮ್ಮ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅಥವಾ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸಂಗತಿಗಳಿಗೆ ಅಳತೆಗೆಟ್ಟ ಮಹತ್ವ ಕೊಟ್ಟು ನಾವು ಅವುಗಳನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು ನೋಡುತ್ತೇವೆ—ಇಡಲು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕಲಿತವರೆಂದುಕೊಳ್ಳುವ ಅನೇಕರಿಗೂ ಜೀವನವನ್ನು ನೋಡುವ ಒಂದು ಸಮನ್ವಯ ದೃಷ್ಟಿ Integrated outlook — ಬಂದಿರುವದಿಲ್ಲ. ಚಿಕ್ಕಪುಟ್ಟ ಸಂಗತಿಗಳಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಮಹತ್ವ ಕೊಟ್ಟು ಅಂಥವರು ಕೂಗಾಡುವದು, ರೇಗಾಡುವದು, ಹೋರಾಡುವದು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕ ಸಂಗತಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಚಿಕ್ಕದೇ ಬೆಲೆಯೆಂದಲ್ಲ. ಚಿಕ್ಕಪುಟ್ಟ ಸಂಗತಿಗಳ ಹನಿಹನಿ ಕೂಡಿಯೆ ಬಾಳಿನ ಹಳ್ಳ ಹರಿಯುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ಹನಿಯೇ ಹಳ್ಳವೆಂದು ಯಾರೂ ಹಟ ಹಿಡಿಯುವದಿಲ್ಲ! ಆದರೆ ಈ ವಿವೇಕ ತರಬೇತಿ

ಯಿಂದ ನಮ್ಮ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಪಳಗಬೇಕು. ಅಡವಿಯಿಂದ ಪಾರ ಬೇರೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯುವಾಗಲೇ ಮರಗಳ ಲೆಕ್ಕದಲ್ಲಿ ದಿಕ್ಕು ತಪ್ಪಿ ಅಡವಿಯ ಕಲ್ಪನೆಯೇ ಆಗದಂತೆ ನಾವು ಅಡವಿ ಪಾಲು ಆಗಬಾರದು. ಕಿಸಾ ಗೌತಮಿಯ ಕತೆಯನ್ನು ಶ್ರೀ ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಅಮರವಾಗಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವಳಿಗೆ ಬುದ್ಧದೇವ ಕಾಣಿಸಿ ಕೊಟ್ಟದ್ದೇನು? ಮನೆಮನೆ ಯಲ್ಲಿಯೂ ದುಃಖವಿದೆ. ದುಃಖ ಚಿಂತನೆಗಳಿಲ್ಲದ ಮನೆಯ ಸಾಸಿವೆ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಕಿಸಾಳ ಕೂಸು ಮತ್ತೆ ಬದುಕಲಿಲ್ಲ. ಆದರೇ ನಾಯಿತು? ಆಕೆ ಬದುಕಿನ ಸಮನ್ವಯ ದೃಷ್ಟಿ ಪಡೆದಳು. ತನ್ನ ದುಃಖವನ್ನು ವ್ಯಾಪಕ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಕಣ್ಣು ಆಕೆ ಪಡೆದಳು. ಇದೇ ಜ್ಞಾನದೃಷ್ಟಿ. ಮೂರು ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ನಾವು ಮೂರು ಕಡೆಗೆ ಹೇಗೋ ಒಗೆಯುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಹೇಗೆ ಒಗೆದರೂ ಅವು ಒಂದು ಪರಿಘದ ಮೇಲೆಯೇ ಬೀಳುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಆ ಪರಿಘದ ಕೇಂದ್ರ ಬಿಂದು ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಬೇಕು. ಆ ಕೇಂದ್ರದಿಂದ ಕಲ್ಲುಗಳ ಪತನವೂ ಸಾರ್ಥಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕಲ್ಲಿನ ಕತೆಯೇ ಎಲ್ಲರ ಕತೆ. ವಿಚಾರವಾದ ಕಲಿಸುವದು ಈ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಯು ವದು, ಅಲ್ಲಿಂದ ಎಲ್ಲವೂ ತಿಳಿ–ತಿಳಿವಳಿಕೆ.

ಇನ್ನು ಐದನೆಯದು **ಆತ್ಮೋಪಮ್ಯದ ಮತ್ತು ಪರೋಪಮ್ಯದ ದೃಷ್ಟಿ.** "ಆತ್ಮೋಪಮ್ಯೇನ ಸರ್ವತಃ"– ಎಂದಿತು ಗೀತೆ. "ತನ್ನಂತೆ ಪರರ ಬಗೆದೊಡೆ–" ಎಂದನು ಸರ್ವಜ್ಞ. ತನ್ನನೆ ಅಳತೆಗೋಲಾಗಿಟ್ಟು ಇತರರನ್ನು ಅರಿತು ಕೊಳ್ಳುವದು. ಈ ಕುರಿತು ಹೆಚ್ಚು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ

ನಾನು ಒತ್ತಿ ಹೇಳುವದು ಇನ್ನೊಂದು ದೃಷ್ಟಿ. ತನ್ನಂತೆ ಪರರೆಂದು ನೋಡುವದು ಒಂದು ರೀತಿ. ಇದು ಸಹಾನುಭೂತಿಯು ಆಹ್ವಾನ. ಆದರೆ ತನ್ನಂತೆಯೇ ಪರರು ಇರುವದಿಲ್ಲ. ಒಬ್ಬರಂತೆಯೇ ಒಬ್ಬರು ಆಗುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದರೆ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅಂಕಿತ ನಾಮಗಳ ಅದಲು-ಬದಲಿನ ಹೊರತಾಗಿ ಬೇರೆ ಇತಿಹಾಸವೇ ಮೂರ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ! ರಾಮನಂತೆ ಭರತನಿಲ್ಲ, ರಾವಣನಂತೆ ವಿಭೀಷಣನಿಲ್ಲ, ವಾಲಿಯಂತೆ ಸುಗ್ರೀವನಿಲ್ಲ! ನಾವು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದದ್ದು ಪರೋಪಮ್ಯ ದೃಷ್ಟಿ. ಪರರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ನಾವು ಹೇಗೆ ಕಾಣುವೆವೋ ಹಾಗೆ ನಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವದು. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದಾಗ ನಮ್ಮ ನಿಜವಾದ ಅಕ್ಷಾಂಶ ರೇಖಾಂಶ ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುವದು. ನಮ್ಮ ಮಟ್ಟಿಗೆ ನಾವು ದೊಡ್ಡವರು — "ಉತ್ತಮ ಪುರುಷರು". ಆದರೆ ನಾವು ಯಾವಾಗಲೂ ನಮ್ಮ ಗೆಳೆಯರು ಭಾವಿಸುವಷ್ಟು ಒಳ್ಳೆಯವರು ಇರುವದಿಲ್ಲ, ನಮ್ಮ ಹಗೆಗಳು ಕಲ್ಪಿಸುವಷ್ಟು ಕೆಟ್ಟವರೂ ಇರುವದಿಲ್ಲ. — ಮತ್ತೆ ನಾವೇ ತಿಳಿದಷ್ಟು ದೊಡ್ಡವರೂ ಇರುವದಿಲ್ಲ! ಈ ಕುರಿತು ಒಂದು ಸಮೀಕರಣವನ್ನೆ ಕೊಡುವದಾದರೆ :—

$$\text{ವ್ಯಕ್ತಿಯ ನಿಜವಾದ ಬೆಲೆ} = \frac{\text{ಮಿತ್ರರ ಮತ}}{\text{ಶತ್ರುಗಳ ಮತ}} - \frac{\text{ವ್ಯಕ್ತಿಯ ತನ್ನ}}{\text{ಕುರಿತಾದ ಮತ}}$$

ಹೀಗೆ ಇಡಬಹುದು. ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಬರ್ನ್ಸಕವಿ ದೇವರಲ್ಲಿ ಬೇಡಿದ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯೇ ಇದು. "To see ourselves as others see us." ವಿಚಾರವಾದಿಯು ಈ ಸಮೀಕರಣವನ್ನು ಸಾಧಿಸಬೇಕು.

ಕೊನೆಯದಾಗಿ ಬೇಕಾದ ದೃಷ್ಟಿ– **ಔದಾರ್ಯ ದೃಷ್ಟಿ.** ಸಹಿಷ್ಣುತೆ. ಸಹಿಷ್ಣುತೆ ಇಲ್ಲದೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಬರಿಯ ಮೋಸ. **ಎಲ್ಲ ವನ್ನೂ ತಿಳಿಯುವದೆಂದರೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕ್ಷಮಿಸುವದು.** ಮತಭೇದ, ರುಚಿಭೇದ, ವೃತ್ತಿಭೇದ, ಪ್ರಕೃತಿ ಭೇದಗಳ ನಡುವೆ ನಾವು ಇಂದು ವೈಚಾರಿಕ "ಸಹ ಜೀವನ"ದ ತತ್ತ್ವ ವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕು. ಬದುಕಿಗೆ ನೂರು ಮುಖ, ನೂರು ಮಾರ್ಗ. ನನ್ನ ಮತವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ನಾನು ಎಷ್ಟು ಸಿದ್ಧನೋ ಅಷ್ಟೇ ಪರರ ಮತವನ್ನು ಕಾಪಾಡಲಿಕ್ಕೂ ಸಿದ್ಧನಾಗಬೇಕು. ಅಂದರೇನೇ ಸಂಸ್ಕೃತಿ. ಒಂದೇ ರೂಪ, ಒಂದೇ ರಸ, ಒಂದೇ ರುಚಿ, ಒಂದೇ ರೀತಿ, ಒಂದೇ ರಂಗ— ಇದ್ದರೆ ಬದುಕಿಗೆ ಬೆಲೆಯುಂಟೆ, ವಿಶ್ವಕ್ಕೆ ಶೋಭೆಯುಂಟೆ? ವೈವಿಧ್ಯ ವೈಚಿತ್ರ್ಯಗಳ ವೈಭವದಲ್ಲಿಯೇ ನಾವು ಒಟ್ಟಾಗಿ— ಒಮ್ಮತವಾಗದಿದ್ದರೂ ಒಮ್ಮುಖವಾಗಿ ಸಾಗಬೇಕು. ಇದೇ ಕರ್ಮ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನಗಳ ಯೋಗ. "ನಿನ್ನ ಮತ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಹೇರಲು ಬಂದರೆ ನಾನು ಅದನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸಲು ಪ್ರಾಣ ಕೊಡಲೂ ಸಿದ್ಧ, ಸರಿ. ಆದರೆ ಅದೇ ಸಮಯ ನಿನ್ನ ಮತಕ್ಕೆ ನಿನಗಿರುವ ಹಕ್ಕನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ನೀನು ಹೋಗುವಾಗ ನಿನಗೆ ನೆರವಾಗುವದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಣ ಕೊಡಲೂ ಅಷ್ಟೇ ಸಿದ್ಧ."— **ವಾಲ್ಟೇರ** ಹೇಳಿದ ಈ ನಿಲುವು ವಿಚಾರವಾದಿಯ ಔದಾರ್ಯ ದೃಷ್ಟಿಯ ಬಿರುದು. ಬಾಳಿನ ನಶ್ವರತೆ, ಮಾನವನ ಬುದ್ಧಿ- ಶಕ್ತಿಗಳ ಪರಿಮಿತತೆ, ಪ್ರಪಂಚದ ಪರಿವರ್ತನೀಯತೆ ಮತ್ತು ಸತ್ಯದ ಅನಂತತೆ– ಅಪಾರತೆ ಈ ನಾಲ್ಕು ಅಂಶಗಳನ್ನು ಮನ

ಗಂಡರೆ ನಮಗೆ "ಇಲ್ಲಿ ಸಲ್ಲ"ಲಿಕ್ಕೆ ಔದಾರ್ಯದ ಸಹಿಷ್ಣುತೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯೊಂದೇ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿದೆ, ಶಕ್ಯವಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ.

ವಿಚಾರವಾದದ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಪರಿಚಯ ಇದು ವರೆಗೆ ಮಾಡಿ ಕೊಡಲು ದುಡುಕಿದ್ದಾಯಿತು. ಕೊಡ ಕಡಲನ್ನು ಕುಡಿಯಲಾರದು, ನಿಜ. ಆದರೆ ಕೊಡದ ನೀರು ಕಡಲಿಂದ ಬೇರೆಯಲ್ಲ, ನೋಡಿ. ಈ ವಿಷಯದ ಎಷ್ಟೋ ಅಂಗಗಳನ್ನು ನಾನು ಸೋಂಕಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ವಿಚಾರವಾದದ ಆಂದೋಲನ ಅದರ ಇತಿಹಾಸ, ಅದರ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಆ ಕುರಿತು ಹೋರಾಡಿದ **ಥಾಮಸ್ ಹಕ್ಸ್ಲೆ**ಯಿಂದ **ಬರ್ಟ್ರಂಡ ರಸೆಲ್ಲ**ರ ತನಕದ ಹಿಂದಿನ ಇಂದಿನ ಮಹಾರಥಿಗಳು, ವಿಚಾರವಾದಿಗಳ ಜಾಗತಿಕ ಹಾಗೂ ಭಾರತೀಯ ಸಂಘ-ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ಭಾರತದಲ್ಲಿಯ ಆ ದಿಶೆಯ ಪ್ರಸಾರ-ಪ್ರಯತ್ನ ಹಾಗು ಪ್ರಚಲಿತ ಗ್ರಂಥ ಪ್ರಕಟನೆಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ನಾನು ಮುಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಈ ಉಪನ್ಯಾಸದ ಮರ್ಯಾದೆ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವನ್ನು ಮುಟ್ಟುವಂತೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಅದೇ ರೀತಿ ಶುದ್ಧ ವಿಚಾರ ಪದ್ಧತಿಯ ಕುರಿತು, ವಿವಿಧ ತರ್ಕಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಮಾರ್ಗಗಳ ಕುರಿತು ಯಾವ ಶಬ್ದಾಡಂಬರವನ್ನೂ ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಕ್ಷಮೆಯನ್ನೂ ಬೇಡುವದಿಲ್ಲ.

ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ-**ವಿಶೇಷತಃ** "ನಂಬಿ ಕೆಟ್ಟವ"ರಿಲ್ಲವೆಂದು ನಂಬಿ ಕೆಡುತ್ತಿದ್ದ ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡಿಗರ-ಪರವಾಗಿ ನನ್ನ

ಪ್ರಾರ್ಥನೆ: ಶತಮಾನಗಳಾಚೆಯಿಂದ ನಮ್ಮ ಋಷಿಗಳು ನುಡಿದು ಬಂದದ್ದು, ತಲೆಮಾರಿನಿಂದ ತಲೆಮಾರಿಗೆ ಜನ್ಮದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಶೂದ್ರನಿಗೆ ಸಂಸ್ಕಾರ ಕೊಟ್ಟು ದ್ವಿಜನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲು ಜಪಿಸಿ ತಂದದ್ದು — "ಧಿಯೋ ನಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್."

ನೆರವಾದ ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು :

1. **Sceptical Essays** — *Bertrand Russe*
2. **Why I am not a Christian** — *Bertrand Russe*
3. **Reason Romanticism and Revolution** — *M. N. Roy*
4. **Civilization** — *Clive Bell*
5. **Sane Society** — *Erric Fromme*
6. **Mansions of Philosophy** — *Will Durant*

①

ಉಪನ್ಯಾಸ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಯ

ಇತ್ತೀಚಿನ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳು

೧. ವೈಲಾರದೇವರು — ಶ್ರೀನಿವಾಸ ರಿತ್ತಿ
೨. ಭಗವದ್ಗೀತೆ — ಎಲ್. ಸಿ. ಪಾಟೀಲ
೩. ಭೂಸಂರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಒಣ ಬೇಸಾಯ — ಎಂ. ಎಂ. ಹೊಸಮನಿ
೪. ಜನಪದ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಜೀವನಧರ್ಮ — ಪಿ. ವ್ಹಿ. ಮಲ್ಲಾಪುರ
೫. ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ-ಹಿಂದೀ ಕಾವ್ಯ — ಸಿದ್ಧಲಿಂಗ ಪಟ್ಟಣಶೆಟ್ಟಿ
೬. ಪ್ರಾಚೀನ ಕರ್ನಾಟಕದ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ರಮ — ಜಿ. ಎಸ್. ದೀಕ್ಷಿತ
೭. ತಮಿಳು ಶಿವಭಕ್ತೆ ಕಾರಿಕಾಲಮ್ಮ — ಎಂ. ಎಸ್. ಲಠ್ಠೆ
೮. ಜಾನಪದ ವೀರಗೀತೆಗಳು — ಬಿ. ಬಿ. ಮಹೀಶವಾಡಿ
೯. ಕಸದಿಂದ ರಸೋತ್ಪತ್ತಿ — ಸಂಜೀವರಾವ ಕಲ್ಲಾಪುರ
೧೦. ವಚನಕಾರ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯ — ಎಸ್. ಎಸ್. ಬಾಣದ
೧೧. ಭಾರತದ ಪ್ರಾಚೀನ ನಾಣ್ಯಗಳು — ಎ. ಎಂ. ಅಣ್ಣಿಗೇರಿ
೧೨. ಗಳಗನಾಥರ ಕಾದಂಬರಿಗಳು — ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ಕಿತ್ತೂರ

ಪ್ರಸಾರಾಂಗ ವಿಸ್ತರಣ ಹಾಗು ಪ್ರಕಟನ ವಿಭಾಗ
ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಧಾರವಾಡ

